

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ULUSLARARASI TÜRK MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ
İÇİN TÜRK EXİMBANK UYGULAMALARININ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Emre EKİNCEK

Anabilim Dalı : MİMARLIK

Programı : PROJE VE YAPIM YÖNETİMİ

HAZİRAN 2006

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ULUSLARARASI TÜRK MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ
İÇİN TÜRK EXİMBANK UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Emre EKİNCEK

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 8 Mayıs 2006

Tezin Savunulduğu Tarih : 13 Haziran 2006

Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr. Elçin TAŞ (İTÜ)

Diğer Jüri Üyeleri Prof.Dr. Heyecan GİRİTLİ (İTÜ)

Yrd.Doç.Dr. Uğur Müngen (İTÜ İnşaat Fak.)

HAZİRAN 2006

ÖNSÖZ

Çalışmanın her aşamasında gösterdiği ilgi, verdiği destek ve yönlendirici katkılarından dolayı sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Elçin Taş'a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın her aşamasında olduğu gibi, hayatımın her anında da desteklerini biran olsun esirgemeyen sevgili aileme minnettarım.

Ayrıca, çalışmanın yürütülmesi sırasında başvurduğum ilgili kurum ve kuruluşlardaki yetkililere ve anket formunu yanıtlayan firma temsilcilerine, bu süreçte her türlü desteği veren arkadaşlarıma ve saygıdeğer büyüklerime teşekkürü bir borç bilirim.

Mayıs, 2006

Mimar Emre Ekincek

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
TABLO LİSTESİ	vi
ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÖZET	ix
SUMMARY	xi
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	2
1.2 Çalışmanın Kapsamı	2
1.3 Çalışmanın Yöntemi	3
2. ULUSLARARASI TÜRK MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ	5
2.1 Dünya İnşaat Sektöründeki Gelişmeler	5
2.2 Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri	7
2.2.1 Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri'nin Gelişim Süreci ve Günümüzdeki Durumu	7
2.2.2 Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri'nin Türkiye Ekonomisine Katkısı	12
2.2.3 Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri'nin Sorunları	15
3. TÜRK EXİMBANK	22
3.1 Türk Eximbank İle İlgili Genel Bilgiler	22
3.1.1 Türk Eximbank'ın Kuruluşu	23
3.1.2 Türk Eximbank'ın Kuruluş Amaçları	24
3.1.3 Türk Eximbank'ın Faaliyet Alanları	24
3.1.4 Türk Eximbank'ın İdari Yapısında Yer Alan Organlar	27
3.2 Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Programları	30
3.2.1 Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Kredi Programları	30
3.2.2 Türk Eximbank'ın Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Garanti Programları	37
3.2.3 Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Sigorta Programları	46
3.2.4 Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin Yararlanabileceği Diğer Türk Eximbank Programları	49
3.3.5 Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Günümüzde Yürürlükte Olmayan Programları	52
4. ALAN ARAŞTIRMASI	56
4.1 Alan Araştırmasının Amaçları, Hipotezleri, Anketi ve Anket Soruları	56
4.2 Alan Araştırmasının Kapsamı	63
4.3 Alan Araştırmasının Yöntemi	64

4.4 Alan Araştırmasının Bulguları	65
4.4.1 Anketi Cevaplayan M¼teahhitlik Firması Ve Firma Temsilcisi İle İlgili Bulgular	65
4.4.2. Uluslararası Türk M¼teahhitlik Hizmetleri ile İlgili Bulgular	76
4.4.3 Türk Eximbank ile İlgili Bulgular	80
4.5 Alan Araştırması Bulgularının Değerlendirilmesi	87
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	92
KAYNAKLAR	98
EKLER	102
ÖZGEÇMİŞ	138

KISALTMALAR

TMB	: Türkiye Mütahhitler Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AB	: Avrupa Birliği
ENR	: Engineering News Record
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
KDV	: Katma Değer Vergisi
HERMES	: Hermes Kreditversicherungs-AG / Almanya İhracat Kredi Kuruluşu
OND	: Office National du Ducroire/Nationale Delcredere Dienst / Almanya İhracat Kredi Kuruluşu
CESCE	: Compañía Española de Seguros de Crédito a la Exportación, S.A./ İspanya İhracat Kredi Kuruluşu
SACE	: Istituto per i servizi Assicurativi del Commercio Estero / İtalya İhracat Kredi Kuruluşu
ECGC	: Hindistan İhracat Sigorta Kuruluşu
ICIC	: İsrail İhracat Sigorta Kuruluşu
FIDIC	: Uluslararası Mühendis Müşavirler Federasyonu
US	: The Export-Import Bank of the United States / Amerika İhracat Kredi -
Eximbank	Sigorta Kuruluşu
EDC	: Export Development Corporation / Kanada İhracatı Geliştirme Kuruluşu
COFACE	: Compagnie Française d'Assurance pour le Commerce Extérieur / Fransa İhracat Sigorta Kuruluşu
IFTRIC	: Israel Foreign Trade Risks Insurance Corporation / İsrail Dış Ticaret Riskleri Sigorta Kuruluşu
MECIB	: Malaysia Export Credit Insurance Berhad / Malezya İhracat Kredi-Sigorta Kuruluşu
NEXI	: Nippon Export and Investment Insurance/ Japonya İhracat ve Yatırım Sigorta Kuruluşu
SEC	: Slovene Export Corporation / Slovenya İhracat Kuruluşu
KUKE	: Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółka Akcyjna / Polonya İhracat Kredi Kuruluşu
EGFI	: İran İhracat Kredi Kuruluşu
ECGC	: Mısır İhracat Kredi Kuruluşu
VRHİB	: Vergi Resim Harç İstisnası Belgesi
SÖİK-TL	: Türk Eximbank Sevk Öncesi Türk Lirası İhracat Kredisi
SÖİK-DVZ	: Türk Eximbank Sevk Öncesi Döviz İhracat Kredisi
İKB	: İslam Kalkınma Bankası
İKT	: İslam Konferansı Teşkilatı

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 3.1 Ülke Kredi/ Garanti Programı Kapsamında Proje Kredisi Ülke Limitleri ve Kullanılan Toplam Tutar	37

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 2.1	1972- 2005 Yılları Arasında Türk Müteahhitlik Firmalarının Yurtdışında Üstlendiği Projelerin Ülkelere Göre Dağılımı 11
Şekil 2.2	1972-2005 Yılları Arasında Türk Müteahhitlik Firmalarının Yurtdışında Üstlendiği Projelerin Türlerine Göre Dağılımı 12
Şekil 4.1	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Merkez Ofislerinin Bulunduğu İllerin Dağılımı 66
Şekil 4.2	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Yaşları 67
Şekil 4.3	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerine Başladığı Yıllar 68
Şekil 4.4	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Faaliyet Gösterdiği Ülkeler 68
Şekil 4.5	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Türkiye- Uluslararası Faaliyetlerinin Yüzdesel Dağılımı 69
Şekil 4.6	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Üstlendiği Proje Tipleri 70
Şekil 4.7	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetleri İçin İstihdam Ettiği Personel Sayısı (2005 Yılı) 70
Şekil 4.8	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerinin İş Hacmi (2005 Yılı) 71
Şekil 4.9	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Her Yıl Girdikleri Uluslararası İhale Sayısı 72
Şekil 4.10	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Her Yıl Kazandığı Uluslararası İhale Sayısı 72
Şekil 4.11	Alan Araştırmasına Katılan Firma Temsilcilerinin Yaşları 73
Şekil 4.12	Alan Araştırmasına Katılan Firma Temsilcilerinin Eğitim Durumları 74
Şekil 4.13	Alan Araştırmasına Katılan Firma Temsilcilerinin Meslekleri 74
Şekil 4.14	Alan Araştırmasına Katılan Firma Temsilcilerinin Firmalardaki Görevleri 75
Şekil 4.15	Alan Araştırmasına Katılan Firma Temsilcilerinin İnşaat Sektöründe Görev Yaptığı Süre 75
Şekil 4.16	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Yurtdışında Faaliyet Göstermeye Başlama Nedenlerinin Öncelik Yüzde Oranları 76
Şekil 4.17	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Halen Yurtdışında 77

	Faaliyet Gösterme Nedenleri	
Şekil 4.18	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Ağırlık Verilecek Sektör İle İlgili Firma Kararları	78
Şekil 4.19	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetleri Neticesinde Türk Ekonomisine Katkısı Öncelik Yüzde Oranları	79
Şekil 4.20	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetleri İle İlgili Sorunları Öncelik Yüzde Oranı	79
Şekil 4.21	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerinde Kredi Temini İçin Birlikte Çalıştığı Kurumların Kullanım Sıklığı Yüzde Oranı	80
Şekil 4.22	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerinde Garanti (Teminat Mektubu) İçin Birlikte Çalıştığı Kurumların Kullanım Sıklığı Yüzde Oranı	81
Şekil 4.23	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerinde Sigorta İçin Birlikte Çalıştığı Kurumların Kullanım Sıklığı Yüzde Oranı	81
Şekil 4.24	Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Başka Ülke Eximbank ve Türk Eximbank Programlarından Yararlanması	82
Şekil 4.25	Türk Eximbank'tan Kullanılan Program Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar	83
Şekil 4.26	Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Yürürlükteki Programlarının Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin Desteklenmesindeki Önemi	84
Şekil 4.27	Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Programlarının Yeterliliği.....	84
Şekil 4.28	Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Mevcut Programları İle Birlikte Olması Gereken Programlar	85
Şekil 4.29	Ankete Katılan Firmaların Türk Eximbank Programlarını Kullanmama/ Kullanamama Nedenleri	86
Şekil 4.30	Ankete Katılan Firmaların Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Daha Fazla Destek Olabilmesi İçin Önerileri	87

ULUSLARARASI TÜRK MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ İÇİN TÜRK EXİMBANK UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri, Türkiye ekonomisine katkıları nedeni ile ülkemizin önemli sektörlerinden birisidir. Ülke ekonomisi için vazgeçilmez sektörlerinden biri olan bu sektörün, Türkiye’deki devlet ve özel sektör kurum ve kuruluşları tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Türkiye’de, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri ile ilgili kurumsal çerçevede yer alan resmi kuruluşlar arasında Türk Eximbank da yer almaktadır.

Günümüzde uluslararası inşaat sektöründe girişimci, yatırımcı, üstlendiği ve/ veya üstleneceği projenin finansmanı için gerekli krediyi temin eden müteahhitlik firması modeli önem kazanmıştır. İnşaat sektörü ile ilgili belirtilmesi gereken bir diğer nokta da, teminat mektuplarıdır. Teminat mektupları, bugünkü inşaat tekniklerinin ve inşaat organizasyonun ayrılmaz ve tamamlayıcı parçalarıdır. Ayrıca, Türk müteahhitlik firmalarının uluslararası pazarlarda yüksek riskli olarak tanımlanan ülkelerde iş yapması nedeni ile firmalarını sigortalar ile güvence altına almaları da gerekmektedir. Türk Eximbank’ın kuruluş amaçları arasında “yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitlik firmalarına uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence kazandırılması” ve faaliyet alanları arasında da “uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri sayesinde dış yatırımların geliştirilmesi için kredi açmak, finansmanına katılmak, sigorta ve garanti sağlamak” bulunmaktadır. Bu nedenle, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine ilişkin Türkiye’de yer alan kurumlar ve kuruluşlar arasında Türk Eximbank’ı, diğer kurum ve kuruluşlara göre daha farklı bir konumda değerlendirmek gerekmektedir.

Bu tez kapsamında, Türk Eximbank’ın uluslararası Türk Müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlarının incelenmesi ve Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki öneminin belirlenmesini amaçlayan bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada, literatür araştırması yardımı ile uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin genel değerlendirmesi yapılmış ve Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik günümüzdeki ve geçmişteki kredi, garanti ve sigorta programları incelenmiştir. Literatür araştırması sonrasında, hedef olarak belirlenen Türkiye Müteahhitler Birliği üyesi ve yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitlik firmaları üzerinde, müteahhitlik firmalarının yurtdışı faaliyetlere, Türk Eximbank’a ve programlarına bakış açısının saptanmasını ve Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki öneminin belirlenmesini amaçlayan bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir.

Literatür araştırması ve alan araştırması yardımı ile elde edilen sonuçlar ortaya konulmuş ve Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine daha fazla destek olabilmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

EVALUATION OF TURK EXIMBANK'S FUNCTIONS FOR INTERNATIONAL TURKISH CONTRACTORS' SERVICES

SUMMARY

The present globalisation of world markets is due in large part to the internationalization of the services sector. Turkish construction services are one of the major sectors which contributes to the exports of the Turkish services sector.

Due the contribution to Turkish economy, Turkish contracting in the international market is one of the considerable services of Turkey. This significant services must be supported by the state and private institutions. Turk Eximbank is one of the official associations which has a part in the institutional environment connected to the Turkish contractor's service in Turkey.

The construction company model simply assuring the necessary loan for financing the project has become essential in international construction sector. At the other point, letter of credits exist which are inseparable and complementary parts of the today's construction techniques and organizations. Moreover, Turkish construction companies have to be insured due to their business connections in such countries recognized as risky in international markets. The objectives of Turk Eximbank are to strengthen Turkish construction companies towards international competition and support them in order to improve foreign trade by financing their projects, providing letters of credits to their projects and insuring their projects. Turk Eximbank takes a special part compared to other institutions linked to international Turkish contractors' services in Turkey; therefore it has to be evaluated in a different way.

This thesis is aimed to state the importance of Turk Eximbank's support to international Turkish contractors' service and assess the programs of Turk Eximbank for international Turkish contractors' service. In this thesis, an overall evaluation of international Turkish contractors' service is produced by extensive literature review. Additionally, present and past loan, guarantee and insurance programs of Turk Eximbank are examined.

Finally, a survey is generated in order to obtain the observations of the companies which are members of Turkish Contractors Association and have business activity in abroad towards the Turk Eximbank's programs and to designate the importance of Turk Eximbank's supports for international Turkish contractors' service.

The consequences of the survey and the literature review are exposed and proposals in order to augment the supports of Turk Eximbank towards international Turkish contractors' service are made.

1. GİRİŞ

İnşaat sektörü, büyük ölçüde yerli endüstriye dayanması, istihdam potansiyelinin büyüklüğü, başta imalat sanayi olmak üzere diğer sektörlerle yoğun girdi-çıkı ilişkisi içinde olması ve yurtdışında yürütülen faaliyetler sonucunda ülke ekonomisine katkıları nedeni ile, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye ekonomisinin de “lokomotif sektörü” sayılmaktadır.

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri, Türk inşaat sektörünün yurtdışı ayağını oluşturmaktadır. Özellikle iç pazarın daraldığı yıllarda, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin önemi daha da fazla artmaktadır.

Hiçbir öz kaynağı tüketmeden katma değer yaratan uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri; mal ihracatına tanınan teşviklerin neredeyse tamamından mahrum bir şekilde, ülkemizi uluslararası alanda başarıyla temsil etmekte, döviz kazandırmakta, Türk işçisine yurtdışında istihdam olanağı yaratmakta, yeni teknolojileri kullanmakta, farklı ülke firmaları ile ortaklıklar kurmak suretiyle deneyim alanlarını genişletmekte, inşaat malzemeleri başta olmak üzere Türk malzeme ve ekipmanlarına pazar yaratmaktadır.

Ülke ekonomisine önemli katkıları olan uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri ile ilgili Türkiye’de yer alan kurumlar ve kuruluşlar arasında, Türk Eximbank da yer almaktadır.

Uluslararası inşaat sektörünün günümüzdeki durumu değerlendirildiğinde, bugün kaynağı belirli, projesi hazır, uluslararası ihaleye çıkartılan projelere teklif veren müteahhitlik firması yerine, işveren kuruluşun en üst düzey yöneticileri ile medeni ilişkiler kurabilen, yatırımcı, projenin finansmanı için kredi temin edebilen girişimci müteahhit modeli ortaya çıkmıştır. Belirtilmesi gereken bir diğer nokta da; teminat mektupları, bugünkü inşaat tekniklerinin ve inşaat organizasyonun ayrılmaz ve tamamlayıcı parçalarıdır. Ayrıca, Türk müteahhitlik firmalarının uluslararası pazarlarda yüksek riskli olarak tanımlanan ülkelerde iş yapması nedeni ile firmalarını

sigortalar ile güvence altına almaları da gerekmektedir. Türk Eximbank'ın kuruluş amaçları arasında “yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitlik firmalarına, uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence kazandırılması” ve faaliyet alanları arasında da “uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri sayesinde dış yatırımların geliştirilmesi için kredi açmak, finansmanına katılmak, sigorta ve garanti sağlamak” bulunmaktadır. Bu nedenle, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine ile ilgili Türkiye’de yer alan kurumlar ve kuruluşlar arasında Türk Eximbank’ı, diğerlerine göre daha önemli bir konumda değerlendirmek gerekmektedir.

1.1 Çalışmanın Amacı

Çalışmanın ana amacı, Türk Eximbank'ın uluslararası Türk Müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlarının değerlendirilmesi ve Türk Eximbank'ın uluslararası Türk Müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki öneminin belirlenmesidir. Bu ana amaç doğrultusunda bu çalışma ile,

- Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin öneminin ve sorunlarının vurgulanması,
- Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlarının incelenmesi,
- Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının Türk Eximbank'a ve programlarına bakış açısının saptanması,
- Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki öneminin belirlenmesi, amaçlanmıştır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Beş bölümden oluşan bu çalışmada, birinci bölüm giriş bölümü olup, çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi ile ilgili bilgiler yer alacaktır.

İkinci bölümde, dünya inşaat sektöründeki son gelişmeler, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin tarihsel gelişimi, uluslararası Türk müteahhitlik

hizmetlerinin Türkiye ekonomisine katkıları ve son olarak da uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin sorunları ile ilgili bilgiler yer alacaktır.

Üçüncü bölümde, Türk Eximbank ve Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik günümüzde ve geçmişte uyguladığı kredi, garanti ve sigorta programları incelenecektir.

Dördüncü bölümde, Türkiye Müteahhitler Birliği üyesi ve yurtdışında faaliyet gösteren firmalar üzerinde gerçekleştirilen alan araştırması ile ilgili bilgiler yer alacaktır. Bu bölümde alan araştırmasının amaçları, kapsamı ve sınırları, yöntemi belirtilecek ve son olarak da alan araştırmasından elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

Son bölümde ise, çalışmanın ortaya çıkardığı sonuçlar ele alınacak, Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine daha fazla destek olabilmesine yönelik öneriler sunulacaktır.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın ana amacının belirlenmesinden sonra, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri, Türk Eximbank ve Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programları ile ilgili olarak geniş kapsamlı bir literatür araştırması gerçekleştirilmiştir.

Literatür araştırmasından sonra, özel bankaların temsilcileri, Türk Eximbank'ın temsilcileri ve yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitlik firmalarının temsilcileri ile ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Özel bankaların temsilcileri ve Türk Eximbank'ın temsilcileri ile yapılan öngörüşmelerde, literatür araştırmasından elde edilen bilgiler güncellenmiş ve programlar ile ilgili ek bilgiler alınmıştır. Müteahhitlik firmaları temsilcileri ile yapılan ön görüşmelerde ise, Türk Eximbank ve programları ile ilgili görüşlerine başvurulmuş, Türk Eximbank'tan kullanılan program ile ilgili ayrıntılı bilgiler elde edilmiştir. Bu ön görüşmelerden elde edilen bilgiler, alan araştırmasının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır.

Özel bankaların temsilcileri, Türk Eximbank'ın temsilcileri ve yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitlik firmalarının temsilcileri ile öngörüşmeler yapıldıktan sonra,

hedef olarak belirlenen Türkiye Müteahhitler Birliği yesi, yurtdışında faaliyette bulunmuş ve / veya bulunmakta olan firmalar üzerinde bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir.

Son olarak, alan araştırması ile elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve ortaya çıkan sonuçlar neticesinde öneriler getirilmiştir.

2. ULUSLARARASI TÜRK MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ

Çalışmaya konu olan uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri ile ilgili dünya inşaat sektöründeki son gelişmeler, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin tarihsel gelişimi, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin ülke ekonomisine katkıları ve son olarak da uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin sorunları ile ilgili ayrıntılı bilgiler, çalışmanın bu bölümünde yer almaktadır.

2.1 Dünya İnşaat Sektöründeki Gelişmeler

Dünya inşaat sektörünün son yıllardaki durumu incelendiğinde, sabit bir çizgide gelişim göstermediği, inişli çıkışlı bir grafik sergilediği gözlemlenmektedir. Dünya inşaat sektörü bazı yıllarda ulaşılmamış boyutlara ulaşmış, bazen de uzun süreli durgunluk dönemleri geçirmiştir. 1990'lı yılların sonunda gözlemlenen hızlı büyümeden sonra, 2000 yılında % 6 küçülerek hacmi 3,6 trilyon \$'dan 3,4 trilyon \$'a gerilemiştir. Dünya inşaat sektörünün 2000 yılında saptanan düşme eğilimi, 2001 ve 2002 yıllarında devam etmiş ve sektörün hacmi 3 trilyon \$'a kadar düşmüştür. Dünya inşaat sektörü 2003 yılında az da olsa toparlanma eğilimi göstermiştir [1].

Dünya inşaat sektörünün 3 trilyon \$ dolayındaki iş hacminden dünya ekonomisine yön veren ilk on ülke % 72 düzeyinde pay almaktadır. Bu kadar büyük oranda pay alan ülkelerde gözlemlenen gelişmeler, sektörü olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Gelişmiş 3 büyük ülke ABD, Japonya ve Almanya'nın ekonomilerindeki son yıllarda gözlemlenen durgunluk sektörü de olumsuz yönde etkilemektedir [2].

ABD'de inşaat sektörünün daralmasına sebep olan önemli faktörler arasında, ticari alanlar için azalan talep, yükselen faiz oranları, azalan vergi gelirlerini saymak mümkündür. 2003 yılından itibaren ABD ekonomisi olumlu sayılabilecek sinyaller vermektedir. Latin Amerika ülkelerinden Meksika en istikrarlı inşaat sektörüne

sahipken, diğey Güney Amerika ölkeleri finansal krizlerin etkilerinden kurtulmaya çalışmaktadır [3].

Japonya inşaat sektörü, ekonomik durgunluk sebebiyle büyümemekte, diğey Asya pazarları ise 1997 krizinden sonra tekrar büyüme sürecine girmektedir. Tayland'da GSYİH büyümeye başlamış, bu da kamu yatırımları ile inşaat sektörüne yansımıştır. Güney Kore inşaat sektörünün büyümesinin, özellikle konut talebi sebebiyle yüksek olması beklenmektedir [3].

Avrupa Birliği'nde inşaat sektörü 1 trilyon Euro tutarında ciroya sahiptir. AB'nde inşaat sektörü 12 milyon kişiyi istihdam etmekle birlikte, AB'nin GSYİH'nın % 10'undan fazlasını oluşturmaktadır. 2001 yılında durgun bir süreç yaşayan Avrupa inşaat sektörü, 2002 yılından beri büyüme eğilimi içersindedir. 2004 yılı içersinde İngiltere, İtalya, İspanya, Fransa gibi ölkelerin inşaat sektörleri büyüme gösterirken, AB'nin en büyük ekonomisine sahip ölkesi konumundaki Almanya'da inşaat sektörü küçölmüştür [2].

Dünyada yukarıda belirtilen ölkeler ve bölgeler dışındaki diğey bölgelerdeki inşaat sektörlerinde büyüme potansiyeli olduğuna dair göstergeler bulunmaktadır. Dünya ekonomisindeki inşaat yatırımlarının 2004-2012 yılları arasında ortalama yüzde 5 büyümesi beklenmektedir. 2004-2012 yılları arasında inşaat sektöründe en hızlı büyüme beklenen ölkeler Çin ve Hindistan olarak öngörülmektedir. Bu yıllar arasında beklenen ortalama büyüme hızı Çin'de % 7,9 ve Hindistan'da % 9,2'dir. Çin'deki bu büyümenin nedeni olarak; büyüyen iş hacmi ve şehirlere artacak göç sonucu hem altyapı, hem endüstri yapıları hem de göç nedeniyle artacak konut sorununun çözümüne yönelik yatırımlar gösterilmektedir. Hindistan'daki büyümenin nedeni olarak da, devlet yatırımlarındaki artış ve planlanan yol, baraj, köprü ve enerji santralleri inşaatları gösterilmektedir [2].

Ayrıca son yıllardaki petrol fiyatlarındaki artma, dünyadaki birçok ölkenin ekonomisini olumsuz yönde etkilemesine rağmen, petrol fiyatlarının artmasına paralel, petrol zengini Orta Asya ve Arap ölkelerinin inşaat sektörlerinde canlanma gözlemlenmektedir [4].

2.2 Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri

İnşaat sektörü, tüm gelimi ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinin olduğu gibi, Türkiye ekonomisinin de önemli sektörlerinden biridir. Ortaya çıkardığı katma değer açısından en önemli sektörlerin başında gelen inşaat sektörü, konut inşaatı başta olmak üzere yol köprü, tünel, baraj, liman gibi bayındırlık ilerinin ve her türlü endüstriyel tesislerin inaatını içermektedir. Enerji, orman ürünleri, kimya, petrol, plastik, cam, seramik, imento, tatuğla, demir-elik-metal, motor-makine, otomotiv sektörlerini canlı tutan ve bu sektörlerdeki istihdama destek veren inşaat sektörü, büyük lde yerli sanayiye dayanması, yüksek katma değer yaratması, başta imalat sanayi olmak üzere diğer sektörler ile sıkı bir girdi-çıktı ilişkisi olması bakımından Türkiye ekonomisi için “lokomotif” sektör olarak değerlendirilir [5].

Türk inşaat sektörünün yurtdışı ayağını, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri oluşturmaktadır. Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri, dış ülkelerde gerçekleştirilen inşaat, tesisat, montaj, mühendislik, proje, teknik müşavirlik, işletme, bakım ve onarım gibi faaliyetlerin tümünü ifade etmek üzere kullanılan bir tanımdır. Yurtdışında inşaat içi üstlenen Türk müteahhitlik firmaları kar transferi şeklinde veya işçilerin gönderdiği dövizler yoluyla ülkeye döviz girdisi sağladığı gibi, inşaat malzemeleri, makine ve teçhizat ihracı yolu ile de demeler dengesine büyük katkı sağlamaktadır. Ayrıca, yaratılan istihdam, teknoloji birikimi ve inşaat malzemelerinin kalite ve standartlarının yükselmesi gibi olumlu katkıları ile uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri, Türkiye ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Ekonomide gerek özel gerekse kamu tarafından gerçekleştirilen inşaat yatırımlarının durakladığı dönemlerde bu hizmetlerin önemi daha da artmaktadır [4].

2.2.1 Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri’nin Gelişim Süreci ve Günümüzdeki Durumu

Türk müteahhitlik firmaları günümüzde, 1970’lerin ilk yarısında açıldıkları uluslararası pazarlarda bütün finansal, yönetimsel ve teknolojik araçları kullanarak çalışmakta, çok ileri teknoloji gerektiren projeler hariç her türlü projeyi gerçekleştirebilecek kapasiteye ulamı bulunmaktadır.

Türk müteahhitlik firmaları 2005 yılı sonuna kadar 63 farklı ülkede 3000’den fazla proje gerçekleştirmiş ve toplamda 70 milyar \$’lık iş hacmine ulaşmışlardır. Bu hizmetler kapsamında 2002 yılında 1,2 milyar \$, 2003 yılında 3,4 milyar \$, 2004 yılında 5,8 milyar \$ ve 2005 yılında bir önceki yıla göre % 60 artışla 9,3 milyar \$’lık yurtdışında iş üstlenilmiştir [2].

Uluslararası inşaat sektörünün en önemli yayın organlarından biri olarak gösterilen Engineering News Record (ENR)’ın, 2005 Ağustos ayı itibariyle, 2005 yılında kendi ülkeleri dışındaki projelerden sözleşme geliri sağlayan “Dünyanın En Büyük 225 Uluslararası Müteahhitlik Firması” (The Top 225 International Contractors) raporunda; ilk 100 firma arasında 4 Türk müteahhitlik firması, 225 firma arasında da toplam 14 Türk müteahhitlik firması yer almaktadır [6].

Türk müteahhitlik firmaları bugüne kadar yurtdışında gerçekleştirdikleri işlerde gerek işveren, gerek o ülkenin hükümeti, gerek işin gerçekleştirildiği bölgenin yerel makamlarıyla iyi ilişkiler kurmuşlar, bölge ve iş çevresine yönelik ilk elden bilgi temin etmişler ve gerek Türk işgücüne yurtdışında istihdam sağlayarak gerekse Türk ürünlerini ve inşaat malzemelerini kullanarak, geniş bir yelpazeye dağılmış olan projeleri başarıyla gerçekleştirmişlerdir. Türk müteahhitlik firmalarının farklı ülkelerde gerek coğrafi çevreye, gerek yerel ve ülke idari şartlarına ve gerekse yeni teknolojilere gösterdikleri uyum ve iş başarıları inkar edilemez.

1970’li yıllarda Libya ile başlayan Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışı çalışmaları, dünyadaki gelişmelere paralel olarak her 10 yılda bir Türk müteahhitlik firmalarının önüne yeni ülke fırsatları çıkması ile genişleyerek günümüzdeki durumuna ulaşmıştır.

Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

1970’li yılların ilk yarısında başlayan petrol krizi sonucunda Türkiye’de daralan iç piyasa nedeni ile müteahhitlik firmaları yurtdışına açılma yolunu seçmişler, daha önceki tarihlerde üstlenilen tekil işler ihmal edilerek, ilk kez Libya’da faaliyet göstermeye başlamışlardır. Libya’nın ardından Irak, Ürdün, Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen ve İran gibi Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde çeşitli işlere imza atmışlardır. Bu yıllarda yaşanan petrol krizleri ve

petrol fiyatlarının artması, petrol üreticisi bu ülkelerde altyapı ve konut alanları başta olmak üzere çeşitli yatırım ve imar faaliyetlerine başlanması sonucunu beraberinde getirmiş ve Türk müteahhitlik firmaları bu ülkelerde iş üstlenme şansını iyi değerlendirmişlerdir. 1970’li yıllarda en çok hizmet verilen ülkeler sırası ile Libya, Suudi Arabistan ve Irak, en fazla üstlenilen proje tipleri ise sırasıyla konut, liman ve endüstriyel tesis inşaatlarıdır [4,7-10].

Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri 1983 yılına kadar Türk müteahhitlik firmaları için iyi bir pazar oluşturmuştur. Petrol fiyatlarındaki düşme, yatırımların tamamlanması, İran-Irak Savaşı gibi faktörler, 1983 yılından sonra Türk müteahhitlik firmalarının iş hacminin düşmesine neden olmuştur. 1980’lerin ikinci yarısında, SSCB’de serbest pazar ekonomisine geçiş ve reform sürecinin başlaması Türk müteahhitlik firmalarına yeni pazar olanakları yaratmıştır. Türk Müteahhitlik firmaları eski Sovyet pazarına ilk kez doğalgaz anlaşması ile girmiştir. Türkiye ile SSCB arasında imzalanan doğalgaz anlaşması sonucunda, doğalgaz bedelinin bir bölümünün Türk müteahhitlik firmaları tarafından sağlanacak inşaat hizmetleri ile ödenecek olması, müteahhitlik firmaları için çok önemli bir fırsat oluşturmuştur. 1988 yılında doğalgaz anlaşması ile girilen eski SSCB ülkeleri, günümüzde de Türk müteahhitlik firmaları için önemli bir pazarı oluşturmaktadır. 1980’li yıllarda en çok faaliyet gösterilen ülke sıralamasında ilk üç sırayı yine aynı ülkeler, Libya, Suudi Arabistan ve Irak almışlardır. En fazla üstlenilen proje tipleri sıralamasında ilk sırayı yine konut almış, ikinci sırayı kentsel altyapı projeleri ve üçüncü sırayı ise yol / köprü / tünel projeleri almışlardır [4,7-10].

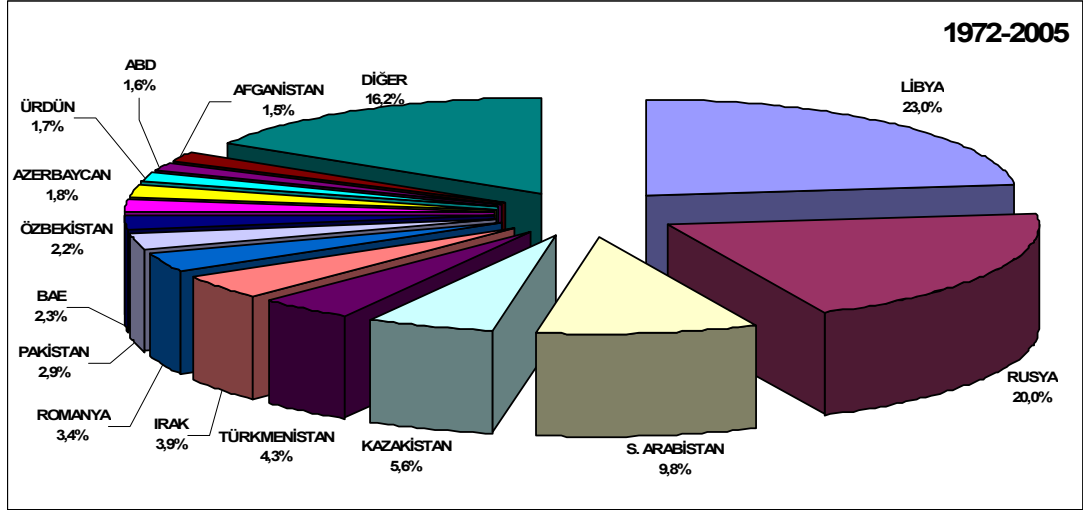
1990’lı yılların başında Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yaşanan ekonomik sıkıntılar, politik belirsizlikler ve Körfez Krizi nedenleri ile, Türk müteahhitlik firmaları için proje üstlenilen ülke eğilimleri tamamen değişmiştir. Bu bölgelerde yaşanan olumsuzluklar sonucunda Türk müteahhitlik firmaları, Doğu Avrupa ve Asya ülkelerine yönelmişlerdir. Batı Almanya’da başlayan imar çalışmaları, Romanya ve İsrail’den alınan işler, Türk müteahhitlik firmaları için yeni ülke pazarlarını oluşturmuşlardır. Ayrıca, 1990’lı yılların başında SSCB’nin dağılmasının ardından kurulan 15 yeni ülke arasındaki Türk Cumhuriyetleri ve diğer eski SSCB ülkeleri ile Türkiye arasında iyi ilişkiler kurulmuş ve Türk Eximbank’ın kredi imkanları ile Türk müteahhitlik firmaları eski SSCB ülkelerine yönelmişlerdir. 1990’lı yıllarda Rusya Federasyonu, Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında

üstlendiği projelerin ülkelere göre dağılımında ilk sırada yer almıştır. İlk iki dönemin lideri Libya sert bir düşüşle ikinci sırayı almış, Libya'yı Pakistan izlemiştir. Bu dönemdeki diğer önemli gelişmeler, Suudi Arabistan'ın payındaki sert düşüş ve Irak'ın sahneden çekilmesidir. Bu dönemde Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında üstlendiği projelerin türlerine göre dağılımında, konut projelerinin ilk sıradaki yerini koruduğu, fakat yüzdesinin bir önceki döneme göre düştüğü gözlemlenmektedir. Ancak belirtilmesi gereken nokta, üstlenilen konut projelerinin değerinin yine yüksek olmasına rağmen, üstlenilen projelerin çeşitlerinde meydana gelen artış neticesinde konut projesinin yüzdesi düşmüştür. Konut projelerini, yol / köprü / tünel projeleri ve endüstriyel tesis projeleri izlemiştir [4,7-11].

2000'li yılların başında ise, Türk müteahhitlik firmalarının iş yaptığı pazarların yine değiştiği gözlemlenmektedir. Türk müteahhitlik firmaları için bazı eski pazarlar daralırken, yeni pazarlar açılmıştır. 1990'ların son yıllarında Rusya'da yaşanan ekonomik kriz, içinde bulunduğu bölgeyi de olumsuz etkilemekle birlikte şüphesiz Türk müteahhitlik firmaları da bu krizden etkilenmişlerdir. Eski SSCB ülkelerindeki iş hacmi ciddi şekilde daralmıştır. 2000'li yıllarda Afganistan, Hindistan, İrlanda ve Katar gibi ülkelerde Türk müteahhitlik firmaları ilk defa iş alırken, Polonya, Romanya gibi Doğu Avrupa ülkeleri ile Sudan, Fas, Cezayir gibi ülkelerde Türk müteahhitlik firmalarının pazar payı büyümüş, Türk Müteahhitlik firmaları için Irak, Afganistan ve İran gibi ülkeler yeniden pazar olmuşlardır. 2000'li yıllarda Rusya Federasyonu, bütün olumsuzluklara rağmen Türk müteahhitlik firmaları için, projelerin ülkelere göre dağılımında ilk sırayı almıştır. Rusya Federasyonu, Romanya ve Kazakistan Türk müteahhitlik firmaları tarafından en çok proje üstlenilen ilk üç ülkedir. Bu dönemde üstlenilen proje dağılımında görülen en göze çarpan gelişme, konut projelerindeki ciddi düşüştür. Bu dönemde yol / köprü / tünel projelerinin yüzdesi artarak ilk sırada yer almış, yol / köprü / tünel projelerini sırasıyla endüstriyel tesis projeleri ve havaalanı projeleri izlemişlerdir [4,7,10].

Türk müteahhitlik firmalarının ilk Libya ile yurtdışına açılma sürecinin başladığı 1972 yılından günümüze kadar olan süreç değerlendirildiğinde, Libya'nın % 22,99 ile ilk sırayı aldığı, sırasıyla Rusya'nın % 20,01 ile, Suudi Arabistan'ın % 9,82 ile, Kazakistan'ın % 5,56 ile, Türkmenistan'ın % 4,26 ile, Irak'ın % 3,90 ile, Romanya'nın %3,44 ile, Pakistan'ın % 2,86 ile, Birleşik Arap Emirlikleri'nin % 2,31 ile, Özbekistan'ın % 2,19 ile, Azerbaycan'ın %1,78 ile, Ürdün'ün % 1,66 ile,

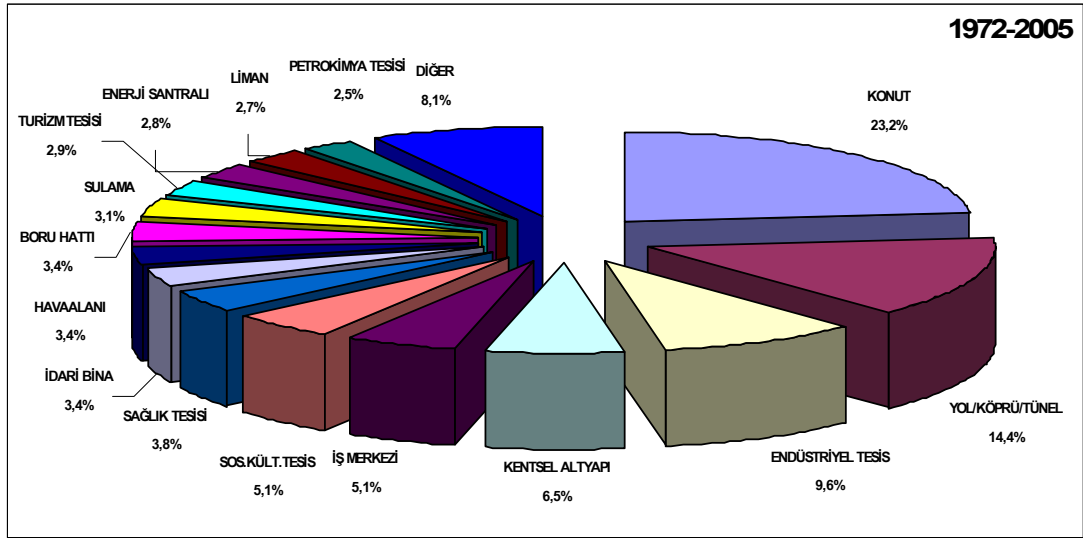
ABD'nin %1,58 ile, Afganistan'ın da % 1,50 ile yer aldığı gözlemlenmektedir. 1972 – 2005 yılları arasında Türk müteahhitlik firmalarının proje üstlendiği ülkelerin yoğunluğu Afrika'nın kuzeyi, Doğu Avrupa, Orta Asya ve Arap yarımadasıdır [4].

Şekil 2.1. 1972- 2005 Yılları Arasında Türk Müteahhitlik Firmalarının Yurtdışında Üstlendiği Projelerin Ükelere Göre Dağılımı [4]

1972-2005 yılları arasında üstlenilen proje dağılımında görülen en göze çarpan nokta, üstlenilen projelerinin çeşitliliğidir. Türk müteahhitlik firmaları yurtdışında üstlenilen projelerin dağılımında konut projeleri (% 23,23) ilk sırada yer almaktadır. Konut projelerini sırasıyla, yol / köprü / tünel projeleri (% 14,41), endüstriyel tesis projeleri (% 9,56), kentsel altyapı projeleri (% 6,51), iş merkezi projeleri (%5,12), sosyal - kültürel tesis projeleri (% 5,05), sağlık tesisi projeleri (%3,84), idari bina projeleri (% 3,43), havaalanı projeleri (% 3,41), boru hattı projeleri (% 3,38), sulama projeleri (% 3,09), turizm tesisi projeleri (% 2,89), enerji santrali projeleri (% 2,77), liman projeleri (% 2,74), petrokimya tesisi projeleri (% 2,46) ve diğer tür projeler (% 8,11) izlemektedir [4].

1972-2005 yılları arasındaki veriler incelendiğinde, Türk müteahhitlik firmalarının bu yıllar arasında, yurtdışında neredeyse her türlü projeyi üstlendiği söylenebilmektedir.

Şekil 2.2. 1972-2005 Yılları Arasında Türk Müteahhitlik Firmalarının Yurtdışında Üstlendiği Projelerin Türlerine Göre Dağılımı [4]

2.2.2 Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri'nin Türkiye Ekonomisine Katkısı

Türkiye ekonomisinin 2005 yılı verileri ile önceki yıllara ait veriler karşılaştırıldığında, enflasyondaki düşme, özellikle özel sektör kaynaklı güçlü ekonomik büyüme, daha rekabetçi ve verimli bir reel sektör, daha istikrarlı mali piyasalar, daha düşük faiz oranları, daha az değişken döviz kurları olduğu gözlemlenmiş, Türkiye Ekonomisi için bu belirtiler olumlu işaretler olarak değerlendirilmiştir [12].

Ülkemizde ekonomik büyüme hızı 2005 yılı ocak-eylül ayları arasında % 5,5 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, sektörel bazda en yüksek büyüme hızı, % 19,7 ile inşaat sektörüne aittir [3]. Üretim açısından inşaat sektörünün Türkiye ekonomisindeki yerini saptamak amacıyla DPT'nin verileri değerlendirildiğinde, sektörün 1996-2004 yılları arası GSMH'dan aldığı payın aritmetik ortalaması % 4,4' tür [13]. Ancak, inşaat sektörünün, bu sektöre girdi sağlayarak ve faaliyetlerini bu sektördeki gelişmelere bağlı olarak devam ettiren diğer sektörlerin de katkısıyla birlikte, GSMH içindeki payının yüzde 30 olduğu değerlendirilmektedir [2].

Türk inşaat sektörünün yurtdışı ayağını oluşturan uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin Türk Ekonomisine katkıları, aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

- İstihdam yaratır.

Yüksek oranlı - istikrarlı büyüme ve beraberinde istihdam yaratma ihtiyacı her zamankinden daha fazla olan Türkiye ekonomisi için, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin önemi artarak devam etmektedir. Ancak, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinde 1980'li yıllarda 200000 kişiye ulaşan yurtdışında çalışan işçi sayısı, gerek ülkemizdeki ekonomik gelişmelere paralel olarak işçilik ücretlerinin yükselmesi ve inşaat sektörüne işgücü sağlayan Uzak Doğu ve Güney Doğu Avrupa ülkelerinin üstüne çıkması, gerekse Türk müteahhitlik firmalarının önlerine çıkan bazı bürokratik düzenlemelerin doğurduğu maliyet artışı ve bunun getirdiği rekabet dezavantajı nedeni ile son yıllarda bu sayının çok düştüğü belirlenmiştir. Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin Türk işçi ve uzmanına istihdam yaratma potansiyeli geçmiş yıllarda çok fazla iken, yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı günümüzde bu potansiyel çok azalmış ve azalmaya devam etmektedir [7,9,14].

- Ülkemize döviz girdisi sağlar.

Yurtdışında iş üstlenen Türk müteahhitlik firmaları, kar transferleriyle ve yurtdışında çalışan işçilerimizin ülkemize gönderdiği dövizler yoluyla ülkemize döviz girdisi sağlarlar. Türk müteahhitlik firmaları tarafından yurtdışında üstlenilen işlerin ihale bedellerinin %30- %50'si ülkemize döviz olarak girdiği tahmin edilmektedir. Ayrıca yukarıda belirtilen oranlar normal ihracattaki %30-%40 ithal girdisini barındırmayıp net miktardır [7].

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri aracılığı ile ülkemize giren döviz, çalışmaların yoğun olduğu dönemde 2 milyar \$ / yıl miktarına ulaşmıştır [9].

- İhracata katkıda bulunur.

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri, yurtdışında üstlenilen işlerde kullanılmak üzere önemli ölçüde temel inşaat malzemesi ile yarı mamul ve mamul ihracatı yapılmasını sağlamaktadır. Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri sayesinde günümüze kadar müteahhitlik firmalarınca yapılan işlerin gerçekleştirildiği ülkelere önemli ihracat imkanı sağlanmıştır. Bu yönden değerlendirildiğinde, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin geliştirilmesi aynı zamanda ilgili ülkeler ile ihracatın geliştirilmesi anlamına gelmektedir [7,9,14].

- Bankacılık sektörünün gelişmesine yol açmaktadır.

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri kapsamında, yurtdışında üstlenilen işler aracılığı ile geçici, kesin ve avans teminat mektubu hizmetleri, akreditif hizmetleri ve döviz kredi hizmetleri vb. sonucunda, bankacılık sektörünün iş hacmi önemli ölçüde artabilmektedir [9].

- Teknolojik bilgi ve deneyim sağlar.

Türk müteahhitlik firmalarının ilk yurtdışına açılmaya başladıkları zamandan bu yana, gerek global yabancı müteahhitlik firmalarının taşeronu olarak, gerek konsorsiyumlar ve ortak girişimlerdeki (joint-venture) katılımlarından dolayı gelişmiş ülkelerin müteahhitlik firmalarıyla çalışma imkanı bulmuş ve teknoloji transferine imkan sağlayan projelerde yer almışlardır.

Türk müteahhitlik firmaları yurtdışında yaptıkları çalışmalardan kazandıkları bilgi ve deneyim ile, çok ileri teknoloji gerektiren projeler dışında her türlü projeyi gerçekleştirebilecek seviyeye ulaşmışlardır [9].

- Ülkenin uluslararası ilişkilerine katkıda bulunur.

Yurtdışında gerçekleştirilecek büyük ölçekli projelerde, hükümetler düzeyinde işbirliği kurulması gerekli olabilmektedir. Özellikle büyük ölçekli ve entegre projelerin gerçekleştirilmesi, firmalar boyutunu aşarak hükümetler düzeyinde işbirliğinin kurulmasını ve kendi devletlerinin temsilcilerini alarak pazar ülkelere gitme eğilimini gerektirmektedir. Ayrıca, diğer ülkeler uluslararası ilişkilerde ticari ve ekonomik çıkarlara büyük önem vermekte, pazar ülke ile olan ilişkilerin zedelenmemesi ve sarsılmamasına özen göstermektedirler. Ülkeler arası ikili sorunların gereksiz yere büyütülmesinde en kolay hırpalanabilen dış ticaret sektörü, dış müteahhitlik hizmetleridir [5].

Çalışılan ülkede verilen iyi hizmetler dolayısıyla Türkiye'nin imajını olumlu yönde etkilemekte, yaratılan politik ve sosyal yakınlaşma Türkiye lehine lobi oluşturmalarını sağlamaktadır. Başarılı müteahhitlik firmalarının temsilcilerinin ve yaratılan lobilerin uluslararası ilişkilerde Türkiye için önemi tartışmasızdır [9].

- Türk uzmanlarının ve işçilerinin eğitim ve deneyimlerine katkıda bulunur.

Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışına açılma sürecinin başlangıcından günümüze kadar, birçok gelişmiş ülkenin müteahhitlik firması ile çalışma imkanı bulunmuş ve projelerin gerçekleştirileceği ülkenin standart ve normlarına göre projelerin uygulaması gerçekleştirilmiştir. Özellikle ABD, Avrupa ve Rusya'nın gelişmiş standart ve normları göz önüne alındığında, Türk uzman ve işçileri hem çağdaş standartlarda iş yapmayı öğrenmiş hem de deneyim kazanmışlardır [9].

2.2.3 Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri'nin Sorunları

Çalışmanın ilk bölümünde de belirtildiği gibi, çalışmanın ana amacı Türk Eximbank'ın uluslararası Türk Müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlarının değerlendirilmesi ve Eximbank'ın uluslararası Türk Müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki öneminin belirlenmesidir. Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin hangi sorununa, ne kadar çözüm getirebildiğinin belirlenmesi, yukarıda belirtilen amaç doğrultusunda gerçekleştirilebilecek bir yaklaşımdır. Bu nedenle, geniş kapsamlı bir literatür araştırması yapılmış ve literatür araştırması sonucunda uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin mikro ve makro düzeyde birçok sorunu olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bilgiler içerisinde, uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin belirlenen en önemli sorunları çalışmanın bu bölümünde yer alacaktır.

Teşvik

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri ihracat gibi Türkiye'ye döviz girdisi sağlamasına rağmen, ihracata sağlanan teşviklerle kıyaslandığında yok denebilecek kadar az devlet desteği ve teşvikinden yararlanabilmiştir. Devletin sağladığı destek ve teşvikler şunlardır:

- Teşvik belgesi alınan projeler için teminat mektupları ve kullanılan kredilerde, banka işlemlerinde alınan vergilerden harç ve damga vergisi muafiyeti,
- Yurtdışındaki projeler için Türkiye'den projenin bulunduğu ülkeye yapılacak malzeme ihracatında KDV muafiyeti,

- Son yıllarda uygulanmaya başlanan, Türk müteahhitlik firmalarının hem projelerin gerçekleştirileceği yabancı ülkeye hem de Türkiye'ye vergi vermemesi için, bir başka ifade ile, çifte vergi vermemesi için gelirler vergisi muafiyetidir [3].

Günümüzde uluslararası yabancı müteahhitlik firmaları, devletlerinin teşvik ve desteği ile faaliyetlerini sürdürmekte, sektör ve hükümetin işbirliği ile idari, yasal ve finansal tedbirler geliştirilmekte ve sonuç olarak yabancı müteahhitlik firmalarının rekabet ve teknik gücü arttırılmaktadır. Bu teşvikler ve destekler uluslararası ihalelerde yabancı ülke müteahhitlik firmalarına önemli maliyet avantajları sağlamaktadır. Türk müteahhitlik firmaları böyle teşvik ve destek imkanına sahip değildirler. Geçmişte, Türk müteahhitlik firmaları ucuz işgücü ve kalite avantajlarını kullanarak gerektiğinde büyük Avrupalı ve Amerikalı firmalara taşeron olarak iş yapmışlardır. Özellikle devlet desteği ve teşvikinin sınırlandırılması ile ilgili uluslararası anlaşmalara katılmayan bazı ülkelere ait firmalar, devletleri tarafından sağlanan destek ve teşvikler neticesinde elde ettikleri ucuz maliyet avantajları ile Türk müteahhitlik firmalarının önünde ciddi bir engel ve tehdit haline gelmişlerdir [3].

Yurtdışında Türk İşçi Çalıştırılması

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin önemli sorunlarından birisi, Türk iş gücünün yurt dışında yoğun bir şekilde kullanılmasını engelleyen zorlukların bulunmasıdır. Bu zorluklardan en önemlileri;

- Son mevzuat değişikliği ile yurtdışında çalışan işçilere isteğe bağlı ferdi sigorta sistemi getirilmiş olmasına rağmen halen uygulanan topluluk sigortası, hem iş yapılan ülkeye, hem de Türkiye'ye aynı sigortanın ödenmesini sağlamaktadır.

- Türkiye ve ilgili ülkeler arasında yapılan sosyal güvenlik anlaşmalarında, uzun vadeli sigorta primleri Türk mevzuatına göre ödenmektedir. Genellikle iş yapılan ülkelerde uzun vadeli sigorta prim oranları Türkiye'de ödenenlerden çok düşük olduğu için aradaki fark, o ülkelere iş yapan diğer ülkelere ait müteahhitlik firmalarına göre büyük bir maliyet artışı getirmektedir. Bu durum Türk müteahhitlik firmalarının iş alımını zorlaştırmaktadır [2-4].

Bu konu ile ilgili diğerk bir sorunda “işçi eğitimi ve sertifikalandırma” dır. Yurtdışı işlerde gúnümüzde işveren makamı, sertifikalı işçi çalıştırılmasını istemektedir. Bu konuda kurulmuş olan Türkiye İnşaat ve Tesisat İşçileri Eğitim Vakfı faaliyetlerini surdrmektedir. Ancak ciddi bir kamu desteği mevcut değildir [3,4,10].

İmaj Kaybı

Yurtdışında niteliksiz ve kalitesiz iş yapan Türk müteahhitlik firmaların neden olduğu imaj kaybının faturası, hem Türkiye’ye hem de nitelikli iş yapan Türk müteahhitlik firmalarına çıkmaktadır. Yurtdışında faaliyetlerini surdren Türk müteahhitlik firmaları için Türkiye’de yeterlilik bakımından kontrol imkanı ve bu konu ile ilgili yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Yurtdışında, Türk müteahhitlik firmalarının üstlendiği projelerdeki kalite sorunları veya projenin tamamlanamaması sonucu, Türkiye ile ilgili ülke arasında ve / veya iki ülkenin bankaları arasında sorunlar çıkabilmekte, ilgili ülkelerde Türk müteahhitlik firmalarına kısıtlamalar ve buna benzer yaptırımlar söz konusu olabilmektedir [3,4,10,15].

Ařırđ Rekabet

Uluslararası pazarlarda Türk müteahhitlik firmalarının, Çinli, Hintli ve Pakistanlı müteahhitlik firmaları ile rekabet etmesinin yanında, tehlikeli bir biçimde diğerk Türk müteahhitlik firmalarının rekabetinin de eklenmesi artarak devam etmektedir. Bugün 200’n üzerinde Türk müteahhitlik firması yurtdışında faaliyet göstermektedir ve bu sayı Türkiye için çok fazladır. Bu ařırđ rekabet ortamında karsız yada zararına alınan işler, ülke kaynaklarının yurtdışında ziyan edilmesine ve birçok Türk işçisinin mağduriyetine sebep olmaktadır [3].

Garanti (Teminat Mektubu)

Garantiler, proje üstlenen müteahhitlik firmasının işveren makamına verdiği, işin yapılmasına ve işveren makamın korunmasına, risklerin asgariye indirilmesine yönelik belgelerdir. Bu belgeler, bugünkü inşaat teknikleri ve organizasyonun ayrılmaz parçası ve tamamlayıcısıdır [5].

Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının teminat mektupları sorunu, garanti başlığı altında değerlendirilecek sorunlardan en önemli olanıdır.

Teminat mektupları, borçlunun (yüklenicinin), alacaklıya (işveren) makamına karşı yüklendiği bir fiilin yerine getirilmesi için, ilgili banka tarafından alacaklıya (işveren makama) verilen mektuptur. Banka bu mektubu vermekle, borçlunun (yüklenicinin) yüklendiği fiili, sözleşme şartlarına uygun olarak yerine getirmede, alacaklı (işveren makamın), teminat mektubunda belirtildiği şekilde yapacağı tazmin talebinde, teminat mektubunda belirtilen yazılı tutara kadar ödeme yapmayı taahhüt eder. Teminat mektupları, belirli şartlar altında kredi gibi işlem görebildiği için gayri nakdi kredi olarak da adlandırılırlar. Bankacılık sektöründe teminat mektuplarının vade, limit, kredi ve şekil bakımından sınıflandırılan bir çok türü bulunmaktadır [16]. İnşaat sektöründe ise, işveren makamı tarafından sözleşme şartlarına göre talep edilen genellikle geçici teminat mektubu, kesin teminat mektubu ve avans karşılığı teminat mektubu gibi türleri kullanılmaktadır.

Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışına açılma sürecinin başlangıcından günümüze kadar geçen süre içerisinde bir çok banka teknik yeterlilikte olmayan, deneyimsiz müteahhitlik firmalarına teminat mektubu vererek yurtdışında iş üstlenmelerini sağlamıştır. Bu firmalar üstlendikleri işleri bitirmeyerek Türk müteahhitlik firmalarının imaj kaybına uğramasını sağladıkları gibi, Türk bankaları da teminat mektupları karşılığı olan tazminat taleplerini karşılamayarak Türk bankacılık sektörüne güveni zedelemişlerdir. Tazminat taleplerini yerine getiren Türk bankaları da, müteahhitlik firmalarının teminat mektubu taleplerine soğuk bakmaya başlamışlardır. Teminat mektubu ile ilgili yaşanan sorunlar neticesinde, iş yapılan ülkeler kendi bankalarının yada birinci sınıf Avrupa veya Amerika bankalarının teminat mektuplarını kabul etmektedir. Ayrıca, Türk bankalarının teminat mektupları kontrgaranti olarak dahi kabul edilmeyebilmektedir [2,3,7,10].

Türkiye’de uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin bu sorunu ile ilgili muhatap devlet kurumu olarak karşımıza Türk Eximbank çıkmaktadır. Türk Eximbank’ın görevleri arasında uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri ile dış yatırımların geliştirilmesi için kredi açmak, finansmanına katılmak, sigorta ve garanti sağlamak bulunmaktadır. Türk Eximbank’ın, uluslararası müteahhitlik hizmetlerine yönelik teminat mektubu programı bulunmaktadır. Ancak, Türk Eximbank tarafından verilen mektupların bazı ülkelerde muhabir bankası bulunmadığı için yeterli görülmemesi, bu bankanın teminat mektubu verme sürecinin yavaş işlemesi ve karşılığında ipotek gösterme zorunluluğu konuya ilişkin diğer önemli sorunlardır.

Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları bu sorun karşısında çok zor yollardan, çok masraflı teminat mektubu temin etmeye çalışmakta veya birçok ülkede bu sorundan dolayı iş kaçırmaktadırlar.

Sigorta

Yurt dışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları çeşitli riskler ile karşı karşıyadır. Ayrıca proje üstlenilen ülkelerin büyük bir kısmı, dünya finans kuruluşlarının ekonomik ve siyasi bakımdan yüksek derecede riskli olarak nitelediği ülkelerdir. Bu pazarlardaki rakip firmalar risklerini devlet destekli sigorta sistemleri ile giderebilmektedir. Uluslararası pazarlarda faaliyetlerini sürdüren Türk müteahhitlik firmaları, gelişmiş ülkelerin firmalarının sahip olduğu ticari ve politik risk sigortası olanaklarına sahip değildir [3,10,15,16].

Devlet destekli sigorta olanakları ile ilgili Türkiye’de muhatap olarak görülen ve kuruluş amaçları arasında “sigorta” da bulunan Türk Eximbank’ın, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarına yönelik uyguladığı tek program ise Teminat Mektuplarının Haksız Nakde Çevrilme Sigorta Programı’dır.

Kredi

Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının kredi konusunda da sorunları bulunmaktadır. Türk müteahhitlik firmalarının kredi konusu ile ilgili sorunları, kredi ihtiyacına ve kredinin türleri gibi nedenlere göre çeşitlilik arz etmektedir.

Türk müteahhitlik firmalarının yeni ülke pazarlarına açılmaları ve mevcut ülke pazarlarındaki paylarını arttırmalarını güçleştiren engellerden birisi de, yurtdışında üstlendikleri projelerin finansmanı için Türkiye’den proje kredisi (proje finansmanı) sağlayamamalarıdır.

Proje finansmanı; işletmelerde, finansal ve yasal çevrelerde sıkça kullanılan bir kavram olmakla birlikte, literatürde proje finansmanı kavramı üzerinde uzlaşılmış tek bir tanım bulunmamaktadır.

Proje finansmanı tanımı genellikle yanlış anlaşılmakta ve bu yanlış anlama nedeniyle de yanlış kullanılmaktadır. Tanıma açıklık getirmek için, tanımın ne olmadığını belirtmek faydalı olacaktır. Öncelikle proje finansmanı kavramı, geleneksel varlığa dayalı finansman metodu ile finanse edilemeyen projelere, başka bir ifadeyle, ekonomik açıdan zayıf, kendi borcunu karşılayamayabilecek ve / veya yatırımcılarına kabul edilebilir karlılık oranını sağlayamayan projelere fon bulmak veya kredi sağlamak değildir [18].

Proje finansmanı konusunda uzun yıllar çalışmış ve proje finansmanı ile ilgili yapılan çalışmalarda, kitapları mutlaka kaynak olarak gösterilen Peter Nevitt proje finansmanı kavramını “Ekonomik bir birimin finanse edilmesinde, borç verenlerin öncelikle bu ekonomik birimin gelecekte yaratacağı nakit akışlarına ve getirilerine bakacaklarını, alınmış olan kredinin geri ödemesinde, projenin nakit akışlarının ve getirilerinin ekonomik birimin sahip oldukları varlıkları tamamlayıcı bir unsur” [19] biçiminde açıklamıştır.

Yukarıda verilen bilgiler neticesinde, proje finansmanı kavramını aşağıdaki şekilde açıklayabiliriz:

“Proje finansmanı temel altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesinde kullanılan ve destekleyenlerin sahip oldukları fiziksel varlıklara ve / veya kredi değerliliklerine bağlı olmadan, tamamen yapılması arzu edilen yatırım projesinin teknik ve ekonomik yapılabilirliği ile projenin gelecekte yaratacağı nakit akışları ve performansına bağlı olarak, gerek özel sektör gerekse de uluslararası kuruluşlardan finansman sağlamayı ve taraflar arasında riskin dağıtımını hedefleyen bir finansman metodudur. Bu metod aracılığı ile ülkede tüneller, limanlar, elektrik santralleri, barajlar, atık su arıtma tesisleri, doğal gaz ve petrol boru hatları, hava alanları, otoyollar vb. büyük ölçekli projelerin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır” [20].

Proje kredisi (proje finansmanı) sorununa muhatap olarak karşımıza, çalışmanın önceki bölümünde görevleri belirtilen Türk Eximbank çıkmaktadır. Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik uyguladığı kredi programı, proje finansmanı türünde bir program değildir. Ayrıca, Türk Eximbank’ın verdiği proje kredileri sadece Türkiye’den ihraç edilen mal ve hizmet karşılığı kadar olmaktadır. Bu tutar da proje bedelinin belirli bir oranını aşmamakta ve bu oranda

işlerin alınması için yeterli olmamaktadır. İş yapılan ülkeler projenin tümü için kredi verilmesini istemektedir. Nitekim bu uygulama Türkiye’de de böyledir. Türk Eximbank ise mevzuatı itibarıyla istese de proje bedeli kadar kredi verememektedir [3,10,15].

Kredi başlığı altında değerlendirilecek bir diğer sorun ise; yurtdışında sürdürülen müteahhitlik hizmetlerinde karşılaşılan ödeme darboğazları sırasında işlerin kesintiye uğramaması, Türk müteahhitlik firmalarının maddi kayıplarının en aza indirilmesi amacıyla, bu firmalara kısa süreli ve çok büyük tutarlarda olmayan bir acil yardım kredisi (kriz kredisi) olanağının yeterli olmamasıdır [3,5,10].

Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışı pazar paylarını geliştirmeleri için önemli bir konuda, ihaleye çıkarılacak uluslararası projelerin ihale öncesi gerçekleştirilen şartname ve / veya proje hazırlama sürecinde Türk müşavirlik, mühendislik ve mimarlık firmaları yer alması ve bu firmaların hazırlayacakları şartname ve / veya projelerde Türk mal ve hizmet standartlarına yer verilebilmesi, Türk müteahhitlik firmalarının rekabet şansının artırılabilmesine olanak sağlayacak Türk müşavirlik, mühendislik ve mimarlık firmalarına yönelik teknik müşavirlik kredisi olanağı bulunmamasıdır [3,5,10].

Yukarıda yazılanlara ek olarak, yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitlik firmaları, müteahhitlik firmalarına özgü nedenlerden dolayı da kredi ihtiyacı duyabilmekte ve kredi temini konusunda da sorunlar yaşabilmektedirler. Müteahhitlik firmalarının kredi ihtiyacının nedenleri; müteahhitlik firmasının kapasitesi üzerinde iş üstlenmesi, yapım işlerinde gecikmeler, nakit akışındaki gelirler ve giderler arasındaki vade uyumsuzluğu, hakediş ödemelerindeki gecikmeler, alınan avansın yetersizliği yada avansı olmayan projeler, müteahhitlik firmalarının sahip olduğu makine parkının alınan veya alınmak istenen iş için yetersiz oluşu, ortak girişimlere (joint venture) ayrılan kaynakların doğurduğu finansman gereksinimi, müteahhitlik firmasının kaynaklarını başka alanlara kaydırması, mevcut borçların ödenmesi, firmanın aşırı ölçüde kar dağıtımını yapması veya firmadan büyük ölçüde kıymet çekilmesi, sabit kıymet yatırımlarının finansmanı, mevsimlik hareketler ve zarar finansmanı olarak sıralanabilir [21-23].

3. TÜRK EXİMBANK

Çalışmanın önceki bölümünde, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin ülke ekonomisine katkıları ve sorunları ile ilgili bilgiler yer almıştır. Ülke ekonomisine önemli katkıları bulunan bir sektörün sorunlarına çözüm üretmesi beklenen, Türkiye’de devlete ve özel sektöre ait kurum ve kuruluşlar mevcuttur. Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin en önemli sorunlarından kredi, garanti (teminat mektubu) ve sigorta sorununun çözümüne yönelik olarak karşımıza, bu mevcut kurumlar içinde tek resmi kurum sıfatı ile Türk Eximbank çıkmaktadır.

Türk Eximbank sadece uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesi, bu sektörün sorunlarına çözüm üretilmesi için kurulmuş bir devlet kurumu değildir. Türk Eximbank uluslararası inşaat sektöründe faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları ile birlikte, yurtdışında faaliyet gösteren girişimcileri, ihracatçıları ve ihracata yönelik üretim yapan imalatçıları da kısa, orta ve uzun vadeli kredi, garanti ve sigorta programları ile de desteklemektedir.

Çalışmanın bu bölümünde Türk Eximbank ile ilgili genel bilgiler ile uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin kredi, garanti ve sigorta sorunlarının çözümüne yönelik olarak Türk Eximbank’ın yürütmekte olduğu programlar ve geçmişte uyguladığı programlar ile ilgili bilgiler yer alacaktır.

3.1 Türk Eximbank İle İlgili Genel Bilgiler

Türk Eximbank, hisselerinin % 100’ü Hazine Müsteşarlığı’na ait olan bir devlet bankasıdır. Türk Eximbank, dünyadaki diğer ülkelere ait Eximbank’larda olduğu gibi, ticari bankalardan farklıdır. Bu noktada belirtilmesi gereken en önemli fark, Türk Eximbank bir mevduat bankası değildir. Bir başka ifade ile, Türk Eximbank’ın kullandığı fonları, kendisi toplamamaktadır. Türk Eximbank, piyasa koşullarında fonlama yapmamaktadır.

Türk Eximbank'ın Genel Merkezi Ankara'da olup, İstanbul ve İzmir'de birer şubesi, Denizli, Kayseri ve Gaziantep'te ise irtibat büroları bulunmaktadır.

3.1.1 Türk Eximbank'ın Kuruluşu

Türkiye'de ihracatın finanse edilmesi ve sigortalanmasına ilişkin çalışmaların başlangıcı 1950'li yıllara dayanmaktadır. İhracatın finanse edilmesi ve sigortalanması konusunda 1987 yılına kadar bir çok kez kanun tasarı ve tasarıları hazırlanmış ve hatta beş yıllık kalkınma planlarında yer almasına rağmen sonuç elde edilememiştir.

1980 askeri darbesi sonrasında Türkiye'de uygulamaya konan dışa dönük ekonomi politikası, bir kalkınma modelini ortaya koymuş, ekonominin liberalleşmesi çalışmalarına hız verilmiştir. Bu ekonomi politikaları, ekonomik birimlerle birlikte finansman kurumlarını da etkilemiş, bu kuruluşları dış ticaretin finansmanı konusunda daha ciddi çalışmaya yöneltmiştir [24].

Dış ticarete görülen büyük gelişmeler nedeniyle ihracat gelirlerinin yükselmesi, ihraç edilen ürünlerin çeşitlenmesi ve ihracat yapılan ülke sayısının çoğalması, ihracatın finansmanı konusunu bir kez daha gündeme getirmiştir. Bununla birlikte, çalışmanın önceki bölümünde ayrıntılı şekilde açıklanan, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin istihdam yaratması, ülkemize döviz girdisi sağlaması, ihracatımıza katkıda bulunması, bankacılık sektörümüzün gelişmesine yol açması, teknolojik bilgi ve birikim sağlaması ve Türk uzman ve işçilerin eğitim ve deneyimlerine katkıda bulunması gibi nedenlerden dolayı ihracatla beraber değerlendirilir hale gelmiştir.

Bu gelişmeler neticesinde Türkiye İhracat Kredi A.Ş. / Türk Eximbank 31 Mart 1987 tarihli Resmi Gazete' de yayınlanan 3332 sayılı Kanun' un verdiği yetkiye istinaden 17 Haziran 1987 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 87 / 11914 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Devlet Yatırım Bankası'nın tüzel kişiliği devam etmek üzere, özel kanun hükümlerine tabi bir anonim şirkete dönüştürülmesiyle kurulmuştur. Karar 21 Ağustos 1987 tarih ve 19551 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış ve 11 Eylül 1987 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayınlanarak şirket ana sözleşmesi tescil edilmiş ve

bu sözleşmede bankanın kısa adının Türk Eximbank olduğu hükme bağlanmıştır [25].

3.1.2 Türk Eximbank'ın Kuruluş Amaçları

Türk Eximbank'ın kuruluş amaçları aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

- İhracatın geliştirilmesi,
- İhraç edilen mal ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi,
- İhraç mallarına yeni pazarlar kazandırılması,
- İhracatçıların uluslararası ticarete paylarının artırılması,
- İhracatçıların uluslararası girişimlerinde gerekli desteğin sağlanması,
- Yurt dışında yapılacak yatırımlar ile ihracat amacına yönelik yatırım malları üretim ve satışının desteklenerek teşvik edilmesi,
- İhracatçılar ile yurtdışında faaliyet gösteren yatırımcılara ve müteahhitlik firmalarına uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence kazandırılmasıdır [25].

3.1.3 Türk Eximbank'ın Faaliyet Alanları

Türk Eximbank'ın yukarıda maddeler halinde belirtilen kuruluş amaçlarını gerçekleştirmek üzere şirket ana sözleşmesinde yer alan faaliyet alanları şunlardır:

- Mal ve hizmet ihracını, sevk öncesi ve sonrası aşamalarında kısa, orta ve uzun alıcı ve / veya satıcı kredileri sağlamak,
- İhracatın finansmanı amacıyla ihracatçıların yurtiçi ve yurtdışı banka ve finans kurumlarından sağlayacakları krediler için garantiler vermek,
- Yurtiçi ve yurtdışı bankalara ve finans kurumlarına ihracata yönelik krediler açmak ve garantiler vermek,

- Mal ve hizmet ihracatında, ihracatçıların ticari ve politik riskler nedeniyle ortaya çıkabilecek zararlarını teminat altına almak ve ihracatçılara bu konularda güvenceler sağlamak suretiyle ihracatı teşvik etmek üzere ihracat kredi sigortası yapmak,
- Yurtiçi ve yurtdışı finansman kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından kaynak sağlamak,
- Yurtdışına yapılacak finansal kiralama işlemlerini kredilendirmek ve bu konuda garanti vermek,
- Bankalar Kanununda, kalkınma ve yatırım bankaları için öngörülen düzenlemeler çerçevesinde faaliyet göstermek,
- Resmi ve özel kurum, kuruluş ve bankalar ile beraber kredi açtığı, finansmanına katıldığı, garanti verdiği ve sigorta ettiği gerçek ve tüzel kişi, kurum ve kuruluşlardan faaliyetleri ile ilgili her türlü belge ve bilgiyi istemek, garanti ve sigorta ilişkisi olan müşterilerinin uygulamalarını takip ve kontrol etmek,
- İsterse sigorta acenteliği yapmak,
- Yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitlik firmaları ve yatırımcılara, faaliyetlerin yoğun olduğu dönemlerde ilgili ülkelere yönelik, firmaların ihtiyaçları doğrultusunda dönemsel kredi, garanti, sigorta programları uygulamaya koymak,
- Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri sayesinde dış ticaretin geliştirilmesi için kredi açmak, finansmanına katılmak, sigorta ve garanti sağlamak, olarak sıralanır [25].

Türk Eximbank'ın yukarıda maddeler halinde sıralanan faaliyet alanları genel olarak 3 başlık altında toplanabilir.

- Türk Eximbank'ın kredi faaliyetleri
- Türk Eximbank'ın garanti faaliyetleri
- Türk Eximbank'ın sigorta faaliyetleri

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik Türk Eximbank'ın kredi, garanti ve sigorta faaliyetleri başlıklarında bulunan programları ile ilgili bilgiler çalışmanın sonraki bölümlerinde ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

Türk Eximbank'ın Diğer Faaliyetleri

Türk Eximbank'ın diğer faaliyetleri başlığı altında, “yurtdışı enformasyon”, “banka içi enformasyon” ve “alıcı firma enformasyonu” faaliyetleri bulunmaktadır. Özellikle “yurtdışı enformasyon”, uluslararası Türk müteahhitlik firmaları için önemli olabilecek Türk Eximbank'ın faaliyet alanlarından biridir. Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde, Türk Eximbank'ın “yurtdışı enformasyon” faaliyetleri ile ilgili bilgiler yer alacaktır.

Yurtdışı Enformasyon

Gelişmiş toplum olmanın özelliklerinden biri de yüksek mali şeffaflık düzeyidir. Mali şeffaflığın yüksek olduğu piyasalarda düşük riske bağlı olarak ticari işlemler daha düşük maliyet ile gerçekleşmektedir. Düşük maliyet, bulunduğu pazarda herhangi bir firma için rekabetçi üstünlüğün sağlanmasında önemli bir avantajdır. Yüksek mali şeffaflık sonucu sağlanabilecek düşük maliyet, daha yüksek ticaret potansiyeli anlamına gelmektedir.

Daha yüksek dış ticaret hacmine ulaşabilmek için Türkiye'nin düşük riskli ülkeler grubunda değerlendirilmesi gerekmektedir. Gerekli mali şeffaflığın sağlanabilmesi amacıyla Türk Eximbank tarafından HERMES / Almanya, OND / Belçika, CESCE / İspanya, SACE / İtalya, ECGC / Hindistan, ICIC / İsrail gibi dünyanın önde gelen ihracat kredi / sigorta kuruluşlarına, Türk firmaları hakkında firma enformasyon raporu temin edilmektedir.

Türk Eximbank tarafından hazırlanan firma enformasyon raporları; Türk firmaları ile doğrudan veya dolaylı ilişkiye girmek isteyen kredi / sigorta kuruluşlarına söz konusu firmanın;

- Künye bilgileri
- Geçmişi
- Ortakları

- Bağlı olduğu grup
- Yöneticileri
- Faaliyet konusu
- Sektördeki yeri
- Ticari moralitesi
- Mali performansı

gibi konularda bilgilendirmektedir.

Yukarıda belirtilen hususlarda yeterli bilgiye sahip olan yabancı kredi / sigorta kuruluşları Türk firmalarına daha uygun şartlarda kredi, sigorta ve garanti limiti tahsis etmektedir [25].

Türk Eximbank'ın “yurtdışı enformasyon” faaliyetleri, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının, uluslararası kuruluşların kredi, garanti ve sigorta programlarından yararlanabilmesi için firma ile ilgili istenen bilgileri, ilgili kuruluşlara sağlamaktır. Hiç şüphesiz ki, resmi bir kurum tarafından sağlanan bu bilgiler, firmaların bu kuruluşların programlarından yararlanabilme şanslarını artırmaktadır.

3.1.4 Türk Eximbank'ın İdari Yapısında Yer Alan Organlar

Türk Eximbank'ın idari yapısında, Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Genel Müdür, Kredi Komitesi, Denetim Kurulu ve Yüksek Danışma ve Kredileri Yönlendirme Kurulu yer almaktadır.

Genel Kurul

Türk Eximbank'ın Genel Kurulu'nun oluşturulmasında Türk Ticaret Kanunu hükümleri geçerlidir.

Yönetim Kurulu

Türk Eximbank 7 kişilik bir Yönetim Kurulu tarafından yönetilmektedir. Yönetim Kurulu'nun, banka Genel Müdürü dışında kalan 6 üyesinden 4'ü A grubu hissedarlar arasından, diğer 2 üyesi B grubu hissedarlar arasından Genel Kurul tarafından seçilmektedir. (A grubu hisseler T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'na ait olup banka sermayesinin en az % 51'ini, B grubu hisseler Hazine tarafından kamu ve özel sektör bankaları ve benzeri finansman kuruluşları ile sigorta şirketlerine ve diğer gerçek ve tüzel kişilere devredilebilir olup banka sermayesinin % 49'unun oluşturur. Halen Türk Eximbank hisselerin % 100 Hazine Müsteşarlığı'na aittir). Yönetim Kurulu üyeliğinin süresi 3 yıl olup görev süresi biten üyeler yeniden seçilebilmektedir.

Yönetim Kurulu, bankanın amaç ve faaliyet konularının gerçekleştirilmesini sağlamak üzere her türlü kararı alır.

Yönetim Kurulu tarafından bu görevlerin yerine getirilmesi sırasında, ülke ekonomisi ve bankanın faaliyet konularına ilişkin hususlarda alınan kararlar, ilgili mevzuat, Kalkınma Planı ile Yıllık Programlar ve Yüksek Danışma ve Kredileri Yönlendirme Kurulu ve Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu karar ve önerilerini göz önünde bulundurmak zorundadır.

Genel Müdür

Banka Genel Müdürü, 3182 sayılı Bankalar Kanunu'ndaki şartları taşımak kaydıyla, ilgili Bakanın teklifi üzerine, müşterek kararname ile 3 yıllık süre için atanır.

Kredi Komitesi

Banka Genel Müdürü'nün başkanlığında ilgili 2 Genel Müdür Yardımcısı'ndan oluşmaktadır. Yetki sınırları, görevleri ve çalışma esasları Yönetim Kurulu tarafından belirlenmektedir.

Denetim Kurulu

Bankanın Denetim Kurulu, Genel Kurul tarafından 1 yıl için seçilen 3 üyeden oluşmaktadır. Denetim Kurulu, Türk Eximbank Ana Sözleşmesi ile düzenlenen

hükümler, Bankalar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri ve ilgili diğer mevzuatlar dikkate alınarak denetim görevlerini yaparlar.

Yüksek Danışma ve Kredileri Yönlendirme Kurulu

Yüksek Danışma ve Kredileri Yönlendirme Kurulu, Başbakan veya görevlendireceği Devlet Bakanının Başkanlığında,

- Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı,
- Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı,
- Maliye ve Gümrük Bakanlığı Müsteşarı,
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı,
- T.C. Merkez Bankası Başkanı,
- Banka Yönetim Kurulu Başkanı,
- Banka Yönetim Kurulu Başkan Vekili,
- Banka Genel Müdürü'nden oluşmaktadır.

Bu kurul, Türk Eximbank'ın kredi, garanti ve sigorta faaliyetlerinin üst sınırlarını genel olarak veya ülke, sektör ve mal grupları itibariyle tespit etmeye yetkilidir. Kurul çalışma esas ve usullerini belirler, yılda en az bir defa toplanır. Türk Eximbank Yönetim Kurulu, Yüksek Danışma ve Kredileri Yönlendirme Kurulu tarafından tespit edilen bu limitlere uymak zorundadır [26,27].

Yüksek Danışma ve Kredileri Yönlendirme Kurulu'nu Türk Eximbank yöneticileri, bürokratlar ve hükümet temsilcileri oluşturmaktadır. Bu kurul Türk Eximbank'ın kredi, garanti ve sigorta faaliyetlerinin hangi ülkeye, ne kadar limitli kredi açılacağını, hangi mal ve hizmetlere kredi verileceğini belirlemektedir. Bu kurulun aldığı kararların, hükümetin diğer ülkelerle ikili ilişkileri ve hükümetin dış ilişkilerle ilgili politikası çerçevesi içerisinde şekillenmediği, tamamen objektif olarak ihtiyaçlar neticesinde şekillendiğini söylemek zordur. Türk Eximbank hisselerinin tamamının devlete ait olması, bu kurulu oluşturan üyeler ve hangi kararları aldıkları

değerlendirildiğinde Türk Eximbank politikalarının, hükümet ve devlet politikaları ile paralellik gösterdiği / göstereceği aşıkardır.

3.2 Türk Eximbank’ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Programları

Çalışmanın bu bölümünde, Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik yürürlükteki programları, kredi garanti ve sigorta alt başlıkları içerisinde incelenmiştir. Ayrıca, Türk müteahhitlik firmalarının yararlanabileceği diğer Türk Eximbank programları ve Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik günümüzde yürürlükte olmayan programları ile ilgili bilgilere de diğer alt başlıklarda yer verilmiştir.

3.2.1 Türk Eximbank’ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Kredi Programları

Türk Eximbank’ın yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarına yönelik kredi programı, “Ülke Kredi / Garanti Programı”dır.

Türk Eximbank’ın “Ülke Kredi / Garanti Programı” 1989 yılından beri uygulanmakta olup, bu program ile Türk Eximbank, mal ihracatı ve uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine nakdi veya gayrinakdi kredi mekanizması aracılığı ile finansman desteği sağlamaktadır [25]. Bir başka ifade ile, bu program yalnız müteahhitlik firmalarına yönelik olmayıp, bu program kapsamında mal ihracatı gerçekleştiren firmalara da finansman desteği sağlanmaktadır.

Ülke Kredi / Garanti Programı

Türk Eximbank, Türk firmaları tarafından gerçekleştirilecek mal ve hizmet ihracatına, Ülke Kredi / Garanti Programı çerçevesinde finansman desteği sağlamaktadır. Türk Eximbank, bu program aracılığıyla yurt dışında iş alan müteahhitlik firmalarına, gelişen piyasalarda rekabet etme ve yeni pazarlara açılma olanağı sağlamakta, ayrıca Türkiye'nin ihraç ürünlerinin çeşitlendirilmesine de katkıda bulunmaktadır.

Türk Eximbank'ın Ülke Kredi / Garanti Programı kapsamında iki farklı kredi türü bulunmaktadır. Mal ihracatı kredisi yurtdışına ihracat yapan firmalara yönelik olup, proje kredisi yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarına yöneliktir [28].

Türk Eximbank uyguladığı bu program ile yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarına 2 yöntem ile finansman desteği vermektedir. Bu yöntemlerden ilki, Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında üstlendiği projelere, Türk Eximbank aracısız nakdi kredi vermektedir. İkinci yöntem ise, Türk Eximbank'ın başka bir bankaya garanti vermesi neticesinde, bankanın müteahhitlik firmasına kredi vermesidir [29].

Çalışmanın bu bölümünde, Türk Eximbank'ın Ülke Kredi / Garanti Programı ile ilgili ayrıntılı bilgiler yer alacaktır.

Programın Amacı

Türk Eximbank, Türkiye'nin dış politikası ve ekonomik hedefleri çerçevesinde önem arzeden ülkelerle kalıcı ve uzun süreli ilişkilerin sağlanabilmesi amacıyla, bu ülkelere Türk firmaları tarafından gerçekleştirilecek mal ve hizmet ihracatına, Ülke Kredi / Garanti Programı çerçevesinde finansman desteği sağlamaktadır.

Bu program ile yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının, mevcut piyasalardaki rekabetçi üstünlüklerinin korunması ve yeni ülke pazarlarına açılabilmesinin sağlanması ve Türkiye'nin ihraç ürünlerinin çeşitlendirilmesinin de sağlanması amaçlanmaktadır.

Amaçlardan bir diğeri de, Türkiye'nin dış politikası ve ekonomik hedefleri doğrultusunda önem arz eden ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi için bu ülkelere Türk firmaları tarafından gerçekleştirilecek mal ve hizmet ihracatına, bu program ile finansman desteği sağlanmasıdır [28].

Programın Kapsamı

Türk Eximbank Ülke Kredi / Garanti Programı kapsamında, mal ve hizmet ihracatına nakdi veya gayrinakdi kredi mekanizması aracılığı ile finansman desteği

sağlamaktadır. Bu program kapsamında esas olarak projeler ve yarı sermaye / sermaye malı ihracatı finanse edilmektedir. Ayrıca hükümetler arası protokoller çerçevesinde tüketim malları ve hammadde ihracatının finansmanı da mümkün olabilmektedir [28].

Programın proje kredileri kapsamında, Türk müteahhitlik firmalarının üstlendiği otel-iş merkezi inşaatı ve restorasyonu, ticaret merkezi, sağlık merkezi, sanayi tesisi, telekomünikasyon, enerji ve petrokimya projelerine finansman desteği sağlanmaktadır [30].

Programa Başvuru

Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları, Türk Eximbank'ın Ülke Kredi / Garanti Programı'na direk olarak başvuramamaktadır. Türk müteahhitlik firmalarının üstlendiği projeler için, projenin bulunduğu ülkenin hükümeti tarafından muhatap tayin edilen veya Türk Eximbank tarafından uygun görülen bankalar veya ilgili ülkedeki resmi kurum veya kurumlar programa başvurabilmektedir.

Programa başvuru sırasında Türk müteahhitlik firmasından da,

- Kredi tutarı,
- Projenin kalemlerinin kaynakları,
- Projenin finansman yapısı,
- Projenin muhtemel yatırım dönemi,
- Kredi için talep edilen vade,
- Proje ait sözleşmeler ile ilgili belgeler, ve
- Projeler için FIDIC üyesi bağımsız müşavirce onaylanmış bir fizibilite etüdü,
- Proje Bilgi Formu (Ek 1), gibi belgeler talep edilmektedir [28].

Ayrıca, Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi" hükümleri gereğince ilgili yasalarda değişiklik yapılmasına yönelik olarak 02.01.2003 tarih ve 4782 sayılı Uyum Yasası, 11.01.2003 tarih ve

24990 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Aynı husus, 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'nda da tekrarlanmıştır. Bu çerçevede Türk Eximbank, Ülke Kredi / Garanti Programları kapsamında yapılacak başvurunun ardından bir firma beyanı (Ek 2) talep etmektedir.

Bir diğer belge ile de Türk Eximbank tarafından söz konusu proje hakkında ön inceleme yapmak üzere projenin çevresel etkilerine yönelik bilgiler talep edilir. Bu talebi karşılamak için, projenin yaratacağı muhtemel olumlu ve olumsuz çevre etkilerini, proje taraflarını ve herbirinin rollerini, projenin sektör, büyüklük, amaç açılarından tanımlanmasını, proje mahallinin çevresel açıdan duyarlı alanlara yakınlığı gibi konuları kapsayan Çevre Bilgi Formu (Ek-3), programa başvuru sırasında Türk Eximbank'a verilir. Ayrıca bu belge, Türk Eximbank'a kredi, garanti ve sigorta programları için yapılan tüm başvurularda talep edilebilir [31].

Başvuruların Türk Eximbank Tarafından Değerlendirilmesinde Önemli Olan Kriterler

Türk Eximbank, Ülke Kredi / Garanti Programı'na başvurular sırasında aşağıda yazan bazı kriterlere önem vermekte ve tercih nedeni olarak göstermektedir.

- Yurtdışında proje üstlenen Türk müteahhitlik firmasının, Türk Ticaret Kanuna'na ve / veya ilgili mevzuata göre kurulmuş olması gerekmektedir. Ayrıca, firmanın mali yapısının sağlam, ticari itibarının yüksek ve yurtdışı inşaat sektöründe deneyimli olması, Türk Eximbank tarafından istenmektedir. Belirtilmesi gereken diğer bir noktada, krediye konu projede, Türk müteahhitlik firmasının ana yüklenici olması zorunlu değildir, konsorsiyum / joint venture ortağı veya taşeron olabilir.
- Türk Eximbank, mal ve hizmet ihracatının iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine hizmet etmesini tercih nedeni olarak belirtmektedir.
- Türk Eximbank, işveren merci ve projeyi üstlenen Türk müteahhitlik firması arasındaki sözleşmenin FIDIC (Uluslararası Mühendis Müşavirler Federasyonu) kurallarına uygun olmasını istemektedir.
- Türk Eximbank, kredilere söz konusu projelerin Türkiye katkısının yüksek olması, ihraç mallarının çeşitlendirilmesine ve katma değeri yüksek ürünlerin ihracına katkı

sağlaması, teknoloji aktarımına ve yüksek oranda döviz cinsinden net fon yaratma yeteneğine sahip olmasına önem vermektedir [28].

Teminat

Türk müteahhitlik firmasının üstlendiği projelere verilecek krediler için, kredi anapara ve faiz geri ödemelerini garanti altına almak amacıyla, Türk Eximbank projenin gerçekleştirileceği ülke hükümetinden “Devlet Garanti Mektubu” talep etmektedir. Ayrıca, projenin özellikleri, talep edilen vade ve tutar gibi kriterler dikkate alınarak, devlet teminat mektubuna ek olarak başta banka garantisi olmak üzere çeşitli teminat türleri Türk Eximbank tarafından talep edilebilmektedir [28].

Projenin Finansman Yapısı

Başvuru sırasında, kredi verilecek projeye ait finansman planında öngörülen özkaynak katılımının yeterli ve gerçekçi kaynaklara dayandırılmasına Türk Eximbank önem vermekte ve özkaynak katılımının en az % 15 ve üzeri olmasını istemektedir.

Ayrıca, projenin finansmanına, uluslararası kredi ve finansman kuruluşlarının katılmış olması tercih nedeni olarak gösterilmektedir [28].

Vade

Türk Eximbank tarafından bu program kapsamında bir projeye verilen kredinin vadesi en fazla 8 yıldır. Kredinin anapara geri ödemeleri, yatırım döneminin bitiminden sonraki 6 ay içerisinde başlamaktadır. Vadesi 2 yıl ve üzeri kredilerde, 6 aylık dönemlerde eşit taksitler halinde geri ödemeler yapılmaktadır [28].

Faiz Oranı

Türk Eximbank tarafından Ülke Kredi / Garanti Programı’na ait belirli bir faiz oranı bulunmamaktadır. Kullanılacak krediye ait faiz oranı; kredinin vadesi, borçlunun ve ülkenin riski ve fonlama maliyetleri dikkate alınarak, Türk Eximbank tarafından işlem bazında belirlenmektedir [28].

Limit

Ülke Kredi / Garanti Programı'nın ülke limitleri, Türk Eximbank'ın yıllık programları dahilinde belirlenir. Bir başka ifade ile, bir ülkeye tahsis edilen limit yıldan yıla farklılık gösterebileceği gibi, hatta belirli bir yılda o ülkeye tahsis edilen limit mevcutken, bir sonraki yılda o ülkeye kredi limiti tahsis edilmeyebilir.

Bu program kapsamında bir projeye ait limit, o projeye Türkiye'den sağlanan mal ve hizmetlerin % 85'i kadardır. Ayrıca krediye konu proje için Türkiye'den ihraç edilecek makine-ekipman ve malzemenin, Sanayi / Ticaret Odaları tarafından tespit edilen yerli katkı payı veya katma değer oranının en az % 50 olması ve krediye konu hizmetlerin Türk gerçek ve tüzel kişilerce gerçekleştirilmesi gerekir [28].

Program Kapsamında Yabancı Finansman Kurumları İle İşbirliği Olanakları

Türk Eximbank bu program kapsamında, diğer ihracat kredi ve uluslararası finans kuruluşlarıyla (US Eximbank / ABD, EDC / Kanada, COFACE / Fransa, HERMES / Almanya, OND / Belçika, IFTRIC / İsrail, Eximbank of China / Çin Halk Cumhuriyeti, MECIB / Malezya, NEXI / Japonya, SEC / Slovenya, KUKA / Polonya, EGFI / İran, ECGC / Mısır, Eximbanka S.R. / Slovakya, Eximbank Romania / Romanya, Eximbank of Russia-Vnesheconombank / Rusya Federasyonu, MIGA, AsDB ve EBRD) işbirliği anlaşmaları imzalamıştır. Bu kuruluşlarla olan işbirliklerinde Türk Eximbank, sadece Türkiye'den gidecek mal ve hizmetin finansmanına kreditor / garantör olarak yada reasürans yoluyla katılabilmekte, üçüncü ülkelerden gidecek mal ve hizmetin finansmanı ise işbirliği yapılan ilgili finans kuruluşlarınca sağlanmaktadır [28].

Niyet Mektupları

Niyet mektubu, yapılması düşünülen, niyet edilen belli bir işi, düşüncüyü vb. resmileştirmek için, bahse konu işin, düşüncenin vb. ana hatlarının belirtildiği bir yazı, olarak tanımlanır [32].

Ülke Kredi / Garanti Program'ı kapsamında yurt dışında yeni iş almayı planlayan veya uluslararası ihalelere katılmayı hedefleyen Türk müteahhitlik firmalarına, söz konusu projenin Türk Eximbank'ın temel finansman kriterlerine uygun olması ve

nihai değerlendirmenin, Türk Eximbank tarafından kredi başvurusunun yapıldığı tarihteki ekonomik koşullar ve konjonktür gözetilerek daha sonra yapılması koşuluyla ve kesin taahhüt içermeyecek şekilde Niyet Mektubu verilebilmektedir.

Türk müteahhitlik firmasının niyet mektubu başvurusu, proje ile ilgili genel bilgileri içeren Proje Ön Bilgi Formu (Ek 4) ve firmanın talep yazısı ile Türk Eximbank'a yapılır.

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı İstatistikleri

Çalışmanın önceki bölümlerinde de belirtildiğı gibi, Türk Eximbank'ın Ülke Kredi / Garanti Programı 1989 yılından beri uygulanmaktadır. Bu program kapsamında, programın başladığı yıldan 2004 yılı sonuna kadar ki süre içerisinde 11 ülkeye toplam 957,8 milyon \$'lık proje kredisi kullanılmıştır [30].

Tablo 3.1. Ülke Kredi / Garanti Programı Kapsamında Proje Kredisi Ülke Limitleri ve Kullanılan Toplam Tutar [30]

Ülke	Ülke Limiti (milyon \$)	Kullanılan Toplam Kredi Tutarı (milyon\$) (31.12.2004 tarihi itibari ile)
Azerbaycan	150	32,1
Belarus	20	18,5
Kazakistan	184,3	173,1
Kırgızistan	37,5	12,4
KKTC	3,7	3,7
Libya	100	128,7
Moldova	35	15
Özbekistan	285,2	244,5
Pakistan	100	58,3
Rusya Federasyonu	350	213,5
Türkmenistan	88,3	58
Toplam	1354	957,8

3.2.2 Türk Eximbank'ın Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Garanti Programları

Türk Eximbank'ın yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarına yönelik olarak uyguladığı garanti başlığı kapsamında değerlendirilen tek program, “Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı”dır.

Türk Eximbank tarafından uygulanan “Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı” ile ilgili ayrıntılı bilgiler çalışmanın bu bölümünde yer almaktadır.

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı

Çalışmanın önceki bölümlerinde de detaylı olarak belirtildiği gibi, yurt dışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının en önemli sorunlarından biri teminat mektuplarıdır. Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Koordinasyon Kurulu tarafından, bu sorunun çözümüne yönelik olarak Türk Eximbank görevlendirilmiştir. Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Koordinasyon Kurulu’nun görevlendirme kararı doğrultusunda, Türk müteahhitlik firmalarının mevcut pazarlarda kalıcılığının ve yeni pazarlara açılmasının sağlanması amacıyla yurtdışında üstlenilen / üstlenilecek projelerin teminat mektupları ile desteklenmesi için “Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı”, Türk Eximbank tarafından 2002 yılı Temmuz ayında yürürlüğe konulmuştur [25].

Türk Eximbank tarafından uygulanan Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı ile ilgili önemli noktalar aşağıda açıklanmıştır.

Programın Amacı

Türk Eximbank tarafından uygulanan bu program ile, çalışmanın önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının en önemli sorunlarından biri olan teminat mektubu probleminin çözüme kavuşturulmasıdır [33].

Programın Kapsamı

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı ile, Türk bankaları tarafından kredibilitesi ve üstlendiği / üstleneceği projesi uygun bulunan Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında katılacakları ihalelere ve / veya taahhütlerine yönelik olmak üzere, Türk bankalarının Türk Eximbank'a muhatap kontrgarantileri karşılığında, Türk müteahhitlik firmaları lehine yurtdışı işveren ihale makamına yada işveren makamın bankasına muhatap;

- Geçici Teminat Mektubu,

- İhalenin Türk müteahhitlik firması tarafından kazanılması halinde Kesin Teminat Mektubu,

- İşverenin Türk müteahhitlik firmasına avans şeklinde yapacağı ödemelerin geri ödeme garantisi olarak Avans Teminat Mektubu talepleri, Türk Eximbank tarafından karşılanmaktadır [33].

Program Dahilinde Vergi, Resim ve Harç İstisnası

Bu program dahilinde, Vergi Resim Harç İstisnası Belgesi (VRHİB) alınmış olması kaydıyla İhracat, İhracat sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi Resim ve Harç İstisnası Hakkındaki Karar ve bu karara ilişkin tebliğlerde yer alan hükümler dahilinde vergi resim ve harç istisnası uygulanır [32].

Bir başka ifade ile Türk müteahhitlik firması bu programla ilgili olarak, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nden, 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu ile ihdas edilen Damga Vergisi'nden, 492 sayılı Harçlar Kanunu gereğince alınan harçlar ve diğer kanunlarda yer alan vergi, resim ve harçlar ile 80 sayılı Kanuna göre alınan hal rüsumundan muaftır [34].

Programın Firma Limiti

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı kapsamında, Türk bankalarının kontrgarantisi karşılığında, bir firma lehine düzenlenecek toplam garanti tutarı 25 Milyon \$'ı aşamamaktadır [33].

Programın Proje Limiti

Bir önceki başlıkta belirtilen firma limitini aşmayacak şekilde, işveren ihale makamı ile yapılmış sözleşmede belirtilen tutarın yada proje ile ilgili ihale bedelinin en çok %25'i oranındaki tutar kadar teminat mektubu tutarı, Türk Eximbank tarafından tahsis edilmektedir [33].

Programın Ülke Limiti

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı kapsamında, yabancı bir ülkedeki Türk müteahhitlik firmalarının üstlendiği / üstleneceği projelere tahsis edilecek toplam teminat mektubu tutarı, Türk Eximbank tarafından bu programa ayrılan toplam tutarın % 20'sini aşamamaktadır [33].

Teminat Mektubu Tutarı ve Vadesi

Türk Eximbank tarafından düzenlenecek teminat mektubunun tutarı ve vadesi, önceki başlıklarda ifade edilen firma, proje ve ülke limitleri ile sınırlı kalacak şekilde, talep edilen mektubun türü, ihale şartnamesi yada sözleşme metni esas alınarak işlem bazında belirlenir.

Belirtilmesi gereken önemli bir noktada, herhangi bir yurtdışındaki proje için yukarıda belirtilen sınırlamalar içerisinde kalacak şekilde Türk Eximbank tarafından düzenlenecek teminat mektubu tutarı, Türk bankaları tarafından Türk Eximbank'a muhatap düzenlenecek kontrgaranti tutarını hiçbir şekilde aşamaz [33].

Programa Başvuru

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı'ndan yararlanmak isteyen müteahhitlik firması veya konsorsiyum temsilcisi Türk müteahhitlik firması, Türk Eximbank'a Niyet Mektubu için müracaat edecektir [25].

Niyet mektubu başvurusu için Türk Eximbank tarafından istenen bilgi ve belgeler:

- Niyet Mektubu Talep Formu (Ek 5)

Bu formda, ihtiyaç duyulan teminat mektubu türü, verilecek teminat mektubu örneği, talep edilen teminat mektubunun tutarı, süresi, teminat mektubunun kime hitaben düzenleneceği, işveren ihale makamının bankası ve proje konusu işle ilgili olarak projenin konusu, kapsamı, gelişimi, işveren makamı, işin koşulları, tarafların yükümlülükleri, başvuru konusu projeye ilişkin ihale koşulları ile ilgili özet bilgiler olmalıdır.

- Başvuru konusu projeler ile ilgili sözleşmeler (orijinal ve Türkçe tercümesi)

- Teknik / İdari Şartnameler (orijinal ve Türkçe tercümesi)

- İhale Şartnamesi (orijinal ve Türkçe tercümesi)

İhale Şartnamesi, sadece geçici teminat mektubu talebi için gereklidir.

- Türkiye Müteahhitler Birliği Proje Onay Formu (Ek 6) [33]

Türk Eximbank tarafından uygulanmakta olan "Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı"ndan yararlanmak isteyen firmalar Türkiye Müteahhitler Birliğine "Proje Bilgileri Formu" için başvuruda bulunmaktadır.

Türkiye Müteahhitler Birliği Proje Onay Formu için, Türk müteahhitlik firmasının Türkiye Müteahhitler Birliği üyesi olması gerekmektedir. Bu form ile, müteahhitlik firmasının TMB'ne ileteceği teknik ve mali yeterlilik bilgileri deneyimleri ve söz konusu iş ile ilgili bilgiler gözönüne alınarak, Türkiye Müteahhitler Birliği'nin görüş ve değerlendirmeleri Türk Eximbank'a iletilmektedir [35].

- Düzenlenecek teminat mektupları metinleri ve Türkçe tercümesi

- Türk müteahhitlik firmasına verilecek teminat mektubu işlemlerine kontrgaranti verecek Türk bankası'nın düzenlediği Niyet Mektubu (Ek 7) ve imza sirküleri

- Ticaret Sicil Gazetesi (Firmanın kuruluş, firmanın sermaye artışları, firmanın ünvan değişikliği vb. durumları içermelidir)

- Firma Vergi Kimlik Kartı Fotokopisi

- Yeminli Mali Müşavir Tasdik Sözleşmesi (Son üç yıllık olmalıdır)

- Hesap Durumu Belgesi, son üç yıla ait, Bilanço ve Kar / Zarar Cetvellerinin orijinal nüshaları (4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 11 / 11 maddesi gereği, toplam kredi riskinin, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nca belirlenen tutarın üzerinde olması durumunda alınacak hesap durumu belgesi ile eki bilanço ve kar ve zarar cetvellerinin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygunluğunun anılan Kurumca belirlenecek esaslar dahilinde 1.6.1989 tarihli 3568 sayılı Kanuna göre

ruhsat almış, denetim yetkisine sahip meslek mensupları tarafından denetlenmiş olması gereklidir)

- İmza Sirküleri (Başvuru tarihinden altı aydan eski olmamalıdır)

- Vergi, Resim ve Harç İstisnası Belgesi Fotokopisi [33]

Niyet Mektubu

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı kapsamında, Türk bankalarının kontrgarantisini içeren ve Türkiye Müteahhitler Birliği tarafından onaylanmış projelere ilişkin olarak, müteahhitlik firmaları tarafından başvuru şeklinde iletilen talepler Türk Eximbank tarafından değerlendirilerek, uygun görülmesi durumunda Niyet Mektubu verilmektedir.

Teminat Mektubu Talebi ve Teminat Mektubunun Düzenlenmesi

Çalışmanın bir önceki başlığında açıklanan niyet mektubu talebi, Türk müteahhitlik firması tarafından Türk Eximbank'a yapılmaktadır. Türk müteahhitlik firmasının teminat mektubu talebi ise firma adına Türk bankası tarafından Türk Eximbank'a yapılmaktadır.

Türk müteahhitlik firmasının, Türk Eximbank tarafından Niyet Mektubu verilen projesi için teminat mektubu başvurusu, Türk bankası tarafından müteahhitlik firması adına yapılabilmektedir.

Niyet Mektubu alındıktan sonra, başvuru aşamasında bildirilen proje, banka ve benzeri hususlarda ortaya çıkabilecek herhangi bir değişiklik Türk Eximbank'ın yeniden onayına tabi olacaktır.

Türk Eximbank tarafından uygun bulunan projeler için, Türk bankalarının verilecek teminat mektubuna ilişkin Türk Eximbank'a muhatap kontrgarantisinin tesisini ve müteahhitlik firmasının Türk Eximbank'la Genel Kredi Sözleşmesini yapmasından sonra programın firma, proje, ülke limitleri, teminat mektubu tutar ve vadesi ile ilgili sınırlamalar ve Türk bankaları tarafından düzenlenen kontrgarantinin tutar ve vadesini aşmamak üzere, ilgili işveren ihale makamına yada işverenin bankası adına teminat mektubu düzenlenmektedir [33].

Teminat Mektubu Komisyonu

İşveren ihale makamına yada ihale makamının bankasına muhatap düzenlenen teminat mektubu tutarının %1 oranında, Türk Eximbank tarafından yıllık komisyon alınmaktadır. Söz konusu komisyon tutarları 3'er aylık dönemler itibarıyla Türk müteahhitlik firması adına ilgili Türk bankaları tarafından ödenmektedir.

Türk Eximbank 3 aylık dönemlerde tahsil edilecek komisyon tutarlarını, tahsilat tarihinden makul bir süre önce ilgili bankaya ihbar etmektedir.

Teminat mektubu komisyon tutarı, Yeni Türk Lirası veya döviz olarak ödenebilmektedir. Yeni Türk Lirası ödemelerde, komisyon YTL karşılığının belirlenmesinde kullanılacak döviz kuru, işlem günü saat 11,00'de Reuters ekranının TRY1= sayfasında kotasyon veren bankalardan, Türk Eximbank tarafından belirlenenlerce kote edilen ABD Doları satış kurlarının basit aritmetik ortalamasıdır.

Söz konusu komisyon ödemesinin ABD Doları dışında bir para birimi cinsinden olması halinde ise; Yeni Türk Lirası karşılığının belirlenmesinde kullanılacak döviz kuru, söz konusu para birimi için işlem günü saat 11,00'de Reuters ekranının FXFX sayfasında kote edilen çapraz kurun yukarıda belirtilen ortalama ABD Doları satış kuruna uygulanmasıyla bulunacak kur olmaktadır.

Teminat mektubu programı ile ilgili banka, Türk Eximbank'ın bildirdiği komisyon tutarını Yeni Türk Lirası cinsinden ödeyecek ise, ödeme valöründen en geç iki iş günü önce, ABD Doları veya başka bir döviz cinsinden ödeyecek ise, ödeme valöründen en geç üç iş günü önce hangi muhabir bankası aracılığı ile ödeyeceğini Türk Eximbank'a yazılı olarak bildirmek zorundadır.

Bu konu ile ilgili diğer bir hususta, söz konusu teminat mektuplarına ödenen komisyonlar, teminat mektuplarının dönemlerinden önce hükümden düşmesi halinde, geri ödemeleri Türk Eximbank tarafından yapılmamaktadır [33].

Türk Eximbank Tarafından Düzenlenen Teminat Mektubunun Hükümden Düşmesi

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı kapsamında, Türk Eximbank tarafından Türk müteahhitlik firmalarına verilen

teminat mektuplarının hükümden düşmesi / yürürlükten kalkması, aşağıda belirtilen şartlarda gerçekleşmektedir:

- Teminat mektubunun vadesinin sona ermesi,
- Teminat mektubunun düzenlendiği işveren yada işveren muhatabı bankanın, teminat mektubunun hükümden düşmesi konusunda Türk Eximbank'a yazılı olarak başvurusu,
- Teminat mektubunun türü geçici teminat mektubu olması halinde, ihalenin Türk müteahhitlik firması tarafından alınamaması yada vadesinin sona ermesi,

durumlarında Türk Eximbank'ın düzenlemiş olduğu teminat mektubu tamamen hükümden düşmektedir.

Türk Eximbank tarafından düzenlenen Avans teminat mektupları konusunda belirtilmesi gereken bir konuda, kısmi düşümlerdir. Türk müteahhitlik firması ve işveren makamı arasında yapılan sözleşme konusu işin yerine getirilmesine bağlı olarak, müteahhitlik firmasının ilgili hakedişleri Türk Eximbank'a ibraz etmesi ve teminat mektuplarının verildiği işveren yada işveren bankasının, iade edilecek tutarı Türk Eximbank'a yazılı olarak bildirmesi sonucunda Avans Teminat mektubu tutarından kısmi düşümler gerçekleşmektedir [33].

Vergi Resim Harç İstisnası Belgesi (VRHİB) Taahhüdünün Kapatılması

Vergi Resim Harç İstisnası Belgesi (VRHİB)'nin tanımı ve program kapsamında sağladığı kazandırmaları, çalışmanın önceki bölümlerinde açıklanmıştır. Bu programla ilgili olarak alınan VRHİB taahhüdünün kapatılması gerekmektedir. VRHİB taahhüdünün kapatılması işlemini T.C. Merkez Bankası gerçekleştirmektedir. Söz konusu taahhüt kapatma işleminin takibi, kontrgaranti veren Türk bankası / bankaları tarafından yapılmaktadır [33].

Program ile İlgili Diğer Noktalar

Program ile ilgili diğer bilgiler aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

- Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı'ndan yararlanan Türk müteahhitlik firması, proje konusu işin gelişimine ilişkin Türk Eximbank'a düzenli olarak bilgi ve belge vermekle yükümlüdür. Ayrıca, sözkonusu iş ile ilgili diğer bilgi ve belgeleri gerek müteahhitlik firmasından, gerekse Türk Eximbank'a muhatap kontrgaranti düzenleyen Türk bankalarından, Türk Eximbank'ın gerekli gördüğü zamanda isteme hakkı bulunmaktadır. Müteahhitlik firması, işveren ile aralarında ortaya çıkan her türlü uyuşmazlığı derhal Türk Eximbank'a bildirmekle yükümlüdür.

- Bu program kapsamındaki bankacılık ve diğer işlemler ile ilgili tüm masraflardan Türk bankaları sorumludur [25,33].

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı İstatistikleri

Çalışmanın önceki bölümlerinde belirtildiği gibi, Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Koordinasyon Kurulu'nun görevlendirme kararı doğrultusunda, Türk müteahhitlik firmalarının mevcut pazarlarda kalıcılığının ve yeni pazarlara açılmasının sağlanması amacıyla yurtdışında üstlenilen / üstlenilecek projelerin teminat mektupları ile desteklenmesi için "Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı" Türk Eximbank tarafından 2002 yılı Temmuz ayında yürürlüğe konulmuştur.

Bu program kapsamında, Türk Eximbank tarafından yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarına 2003 yılında 995 bin \$ tutarında Avans Teminat Mektubu düzenlenmiştir [36].

Bu program kapsamında 2004 yılı içerisinde Belarus, Gana, Özbekistan, Pakistan, Sudan ve Suriye'de, Türk müteahhitlik firmalarınca üstlenilmesi planlanan projeler için 9 adet niyet mektubu düzenlenmiştir. Yine 2004 yılı içerisinde Türk Eximbank tarafından, 3,9 milyon \$ tutarında Türk müteahhitlik firmalarına Kesin Teminat Mektubu düzenlenmiştir [30].

3.2.3 Türk Eximbank’ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Sigorta Programları

Çalışmanın  nceki bölümünde belirtildiği gibi, Uluslararası Türk müteahhitlik firmalarının proje üstlendikleri  lkelerin büyük bir kısmı, dünya finans kuruluşlarının ekonomik ve siyasi bakımdan yüksek derecede riskli olarak sınıflandırdığı ülkelerdir. Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları, proje üstlendikleri bu ülkelerde çeşitli riskler ile karşı karşıyadır. Diğer ülkelere ait müteahhitlik firmalarının da faaliyet gösterdikleri “yüksek riskli” olarak sınıflandırılan bu ülkelerdeki risklerini, devlet destekli sigorta sistemleri ile g dermektedirler. Türk müteahhitlik firmalarına devlet destekli sigorta sistemlerini sağlamakla görevli resmi kuruluş Türk Eximbank’tır.

Türk Eximbank’ın, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik yürürlükte olan tek sigorta programı “Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakte  evrilme Sigorta Programı”dır.

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakte  evrilme Sigorta Programı

“Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakte  evrilme Sigorta Programı”, Türk Eximbank’la ilgili 3332 sayılı kanunun 87 / 11914 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki’ndeki 8 / 3. maddesine dayandırılarak ve Yurtdışı Müteahhitlik, Mühendislik ve Müşavirlik Hizmetleri Koordinasyon Kurulu’nun talebi  zerine, Türk Eximbank tarafından 2004 yılında uygulanmaya başlanmıştır [25].

Türk Eximbank tarafından uygulanan Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakde  evrilme Sigorta Programı ile ilgili önemli noktalar aşağıda açıklanmıştır.

Programın Amacı

Türk Eximbank’ın Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakte  evrilme Sigorta Programı’nın uygulanmasındaki amaç, Türk müteahhitlik firmalarının faaliyet gösterdikleri uluslararası inşaat sektöründeki mevcut

pazarlardaki kalıcılığının sağlanması ve muhtemel yeni pazarlara açılmalarının desteklenmesidir.

Teminat mektupları uluslararası inşaat sektörünün ayrılmaz parçası ve tamamlayıcısı durumundaki belgelerdir. İnşaat işinin doğası gereği, Uluslararası Türk müteahhitlik firmaları ilgili yabancı ülkelerde, proje üstlenebilmek için teklif verme aşamasında yada projeyi üstlendikten sonra işveren özel kişi / kuruluş veya resmi kuruluşlara çeşitli türde teminat mektubu vermektedirler. Türk Eximbank'ın bu programı uygulanmasındaki amaç ise; yurtdışındaki işveren makama Türk müteahhitlik firması tarafından verilen geçici, avans ve / veya kesin teminat mektupları ve / veya işveren makamın bankasına muhatap olarak düzenlenen kontrgaranti şeklindeki teminat mektuplarının haksız olarak nakde çevrilmesi riskine karşı Türk müteahhitlik firmalarının, Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakde Çevrilme Sigorta Poliçesi (Poliçe) ile güvence altına alınmasıdır [37].

Programın Kapsamı

- Türk müteahhitlik firmasının yurtdışında üstlendiği projenin sözleşme şartlarını yerine getirmesi,
- Türk müteahhitlik firmasının kusuru, hatası ve ihmalden kaynaklanmaması şartıyla,
- Türk Eximbank'ın bu programından yararlanılmasından (poliçe tarihi) sonra meydana gelen olay ve şartlar neticesinde,

işveren makamına verilen teminat mektubu veya muhatap bankasına verilen kontrgaranti şeklindeki teminat mektubunun (haksız) nakde çevrilmesi durumunda, teminat mektubundaki tutarın belirli bir oranını, Türk müteahhitlik firması ve Türk Eximbank arasında imzalanan bu programa ait Sigorta Sözleşmesi'nde belirtilen şartlar altında Türk Eximbank tazmin eder [37].

Programa Başvuru ve Programdan Yararlanma Süreci

Bu programdan yararlanmak isteyen Türk müteahhitlik firması, “Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakde Çevrilme Sigorta

Poliçesi Teklifnamesi” ile Türk Eximbank’a başvurur. Başvurunun Türk Eximbank tarafından değerlendirmesi için aşağıdaki şartların sağlanmış olması gerekmektedir.

- Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakde Çevrilme Sigorta Poliçesi Teklifnamesi’nin eksiksiz ve doğru doldurulmuş olması,
- Bu program ile güvence altına alınmak istenen teminat mektubunun, başvuru öncesinde düzenlenmemiş olması,
- Başvuru için istenen belge ve ek belgelerin tamamlanmış olması,
- Bu programa ait başvuru ücretin yatırıldığına dair dekontun teklifnamenin ekinde bulunmasıdır.

Başvurunun Türk Eximbank tarafından değerlendirilip kabul edilmesinden sonra, zarar tazmin oranı, prim oranı ve diğer şartlar; teminat mektubunun şartları ve teminat mektubu için yapılan genel kredi sözleşmesi (teminat mektubunu veren banka ve müteahhitlik firması arasında), işveren makamı, bankası ve işverenin ülkesi ile ilgili bilgilerin değerlendirilmesinden sonra belirlenir. Yukarıda bahsi geçen zarar tazmin oranı, prim oranı ve diğer şartların belirlenmesinden sonra kabul formu hazırlanır.

Kabul Formu, müteahhitlik firmasının sigorta kapsamına alınması için yaptığı başvuruyla ilgili olarak Türk Eximbank’ın sigorta kapsamını ve özel şartlarını içerir. Türk Eximbank tarafından düzenlenen kabul formu onaylanmak üzere müteahhitlik firmasına gönderilir ve Kabul Formu’nda belirlenen Teminat Mektubu Türk Ticari Bankası tarafından düzenlenir. Kabul Formu, Türk Eximbank’ın düzenleme tarihinden itibaren 3 ay süre ile geçerlidir. Müteahhitlik firmasının talebi ve Türk Eximbank’ın uygun bulması halinde Kabul Formu’nun geçerlilik süresi bir defaya mahsus olmak üzere en fazla 3 ay uzatılabilir.

Kabul formunun müteahhitlik firması tarafından onaylanmış ve belirlenen priminin ödendiğinin Türk Eximbank kayıtlarına girmesinden sonra, Türk Eximbank’ın bahse konu programla ilgili sorumluluğu başlar ve poliçe düzenlenir. Bu aşamadan sonra, teminat mektubu sigortalanan müteahhitlik firması, poliçenin hüküm ve şartlarına tam olarak uymakla yükümlüdür.

Bu sigorta programına bahse konu teminat mektubunun haksız olarak nakde çevrilmesi durumunda, teminat mektubunun haksız olarak nakde çevrildiğinin ispatlaması müteahhitlik firmasının sorumluluğu altındadır. Müteahhitlik firması poliçe şartlarına göre, teminat mektubunu haksız nakde çevrildiğini bir mahkeme veya hakem kararıyla tespitini sağlamak zorundadır. Eğer müteahhitlik firması, bir mahkeme veya hakem kararının elde edilmesinin mümkün olmadığını iddia etmesi halinde konu Türk Eximbank tarafından ayrıca değerlendirilir [37].

Program Primi

Müteahhitlik firması tarafından programa ait ödenecek prim tutarının belirlemek için Türk Eximbank, sigortaya konu olan teminat mektubunun şartlarına ve projenin üstlenildiği ülkenin risk durumunun değerlendirir ve sadece işlem bazında belirler [37].

3.2.4 Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin Yararlanabileceği Diğer Türk Eximbank Programları

Çalışmanın bu bölümünde, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik olmayan, Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında üstleneceği projelerdeki ihtiyaçları için yararlanabileceği Türk Eximbank programları hakkında özet bilgiler verilecektir.

Sevk Öncesi İhracat Kredileri

Türk Eximbank'ın Sevk Öncesi İhracat Kredileri programından, Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında üstlendiği işlerde ihtiyaç duydukları malzeme ve ekipmanın Türkiye'den ilgili ülkeye ihracı için yararlanabilmektedirler [38].

Türk Eximbank'ın bu programı 1989 yılından beri yürürlükte olup, toplam Türk Eximbank Kısa Vadeli İhracat Kredileri içerisinde % 65-67'lik paya sahiptir. Sevk Öncesi Türk Lirası İhracat Kredisi (SÖİK-TL) ve Sevk Öncesi Döviz İhracat Kredisi (SÖİK-DVZ)'nden oluşan Sevk Öncesi İhracat Kredileri, bütün sektörleri kapsamaktadır.

Bu kredinin amacı yurtdışında faaliyet gösteren girişimci, ihracatçı, imalatçı ve imalatçı-ihracatçıların ihracata hazırlık aşamasında finansman ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Bu kredi programı ile ilgili önemli noktalar aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

- Kanun, Kararname ve Tebliğler ile ihracı yasaklananların dışında kalan Türk menşeli her tür mal, malzeme ve ekipmanın ihracı için bu krediye başvurulabilir.
- Bu program kapsamında bir firmaya en fazla 6 milyon YTL'lik limit tahsis edilmekte olup, bu kredinin vadesi 1 yıldır. Krediye uygulanacak faiz oranları, Türk Eximbank tarafından, firmanın riskine ve sigortalılık durumuna göre belirlenir. Aracı bankalar, bu oranların üzerine azami yıllık 1 (bir) puan ilave ederek firmalara yansıtabilirler.
- Bu program, limit tahsis edilen aracı Türk bankalar vasıtası ile kullanılır. Aracı bankalar uygun buldukları firmaların kredi başvuru formlarını Türk Eximbank'a gönderirler. Türk Eximbank kredi taleplerini değerlendirir. Türk Eximbank tarafından başvurunun uygun görülmesi halinde kredi, firma hesabına aktarılacak üzere aracı bankaya ödenir [25,39].

Özellikli İhracat Kredileri

Türk Eximbank'ın Özellikli İhracat Kredileri programından, Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında üstlendiği projelerde, diğer Türk Eximbank standart kredi programları kapsamında olmayan, ancak Türk Eximbank tarafından uygun görülebilecek malzeme ve ekipmanın Türkiye'den ilgili ülkeye ihracı için yararlanabilmektedirler [38].

Bu program kapsamında, Türk Eximbank'ın standart kredi programları çerçevesinde kredilendirilemeyen, ancak Türk Eximbank tarafından uygun bulunan mal ve hizmet projelerine orta vadeli kredi imkanı sağlanmaktadır.

Bu kredi programı ile ilgili önemli noktalar aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

- Kredi, ihraç edilecek malın üretim süreci yada satış koşulları nedeniyle 12 aydan uzun vadeli finansman ihtiyacı bulunan firmalar ile yeni pazarlara yeni ürün ihracı

gibi özellik arz eden ihracat projelerine destek sağlamak amacıyla, proje bazında belirlenen koşullarla kullanılmaktadır.

- Kredi vadesi ve faiz oranı proje bazında Türk Eximbank tarafından belirlenir. Kredilendirme oranı da, proje bazında Türk Eximbank tarafından belirlenir.
- Krediye konu olan ve ihracı taahhüt edilen malın asgari % 50 yerli katkı oranını ihtiva etmesi gerekmektedir.
- Kredi için Türk Eximbank tarafından doğrudan kullanılan kredilerde uygulanan teminat unsurları aranmakta olup, bu teminatların dışında ve ilave olarak başka teminatlar da istenebilmektedir [25].

Döviz Kazandırıcı Hizmetler Kredisi

Türk Eximbank'ın Döviz Kazandırıcı Hizmetler Kredisi programından Türk müteahhitlik firmaları, yurtdışında üstlendikleri teknik müşavirlik hizmetleri veya tasarım hizmetleri için yararlanabilirler [38].

Türkiye'de yerleşik firmaların yurtdışında gerçekleştirecekleri döviz kazandırıcı hizmetler ile yurtdışına ihraç edilecek proje niteliğindeki yazılım, projelendirme ve danışmanlık gibi hizmetlerin finansmanına yönelik olarak Döviz Kazandırıcı Hizmetler Kredisi, Türk Eximbank tarafından uygulanmaktadır.

Bu kredi programı ile ilgili önemli noktalar aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir:

- Türkiye'de yerleşik firmalara kredi konusu proje için imzalanmış sözleşme kapsamında yapacakları harcamaların finansmanına yönelik bu kredi, proje bazında Türk Eximbank tarafından kullanılır.
- Bu program kapsamında bir firmaya tahsis edilecek en fazla kredi tutarı 4 milyon \$'dır. Firma limitini aşmamak kaydıyla belirlenecek olan proje limiti, hizmet veren ve hizmet alan firmalar arasında imzalanan sözleşme hükümleri dikkate alınarak ve sözkonusu sözleşme bedeli içerisindeki Türk mal ve hizmet tutarları toplamının %85'ini aşmamak kaydıyla proje bazında Türk Eximbank tarafından belirlenir. Kredinin vadesi de proje bazında Türk Eximbank tarafından belirlenir. Kredinin faiz oranı, yine proje bazında Türk Eximbank tarafından belirlenir.

- Türk Eximbank, firmadan, süresiz veya proje süresi ile uyumlu kesin banka teminat mektubu yada Devlet İç / Dış Borçlanma Senedi, asli teminat olarak alınır [25,40].

İslam Kalkınma Bankası İhracat Finansmanı Fonu

Türk Eximbank'ın İslam Kalkınma Bankası İhracat Finansmanı Fonu programından, Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında üstlendiği işlerde ihtiyaç duydukları malzeme ve ekipmanın Türkiye'den ilgili ülkeye ihracı için yararlanabilmektedirler [38].

İslam Kalkınma Bankası (İKB) ile Türk Eximbank arasında 1988 yılında imzalanmış olan anlaşma uyarınca, İKB bünyesindeki finansman programlarından İhracat Finansmanı Programı'na Türk Eximbank aracılık etmektedir. Söz konusu program, İKB tarafından yapılan son düzenlemelerle İslam Konferansı Teşkilatı (İKT) üyesi ülkelere gerçekleştirilecek ihracatların yanısıra İslam ülkesi olmayan diğer ülkelere yapılacak ihracatların da program kapsamında kredi sağlanabilmektedir.

Bu kredi programı ile ilgili önemli noktalar aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir:

- İhraç edilecek malzeme veya ekipmanın, en az %30 oranında İKT üyesi ülkelere sağlanan girdi içermesi gerekmektedir.
- Türk Eximbank'ın aracılığı ile ihracat tutarının tamamına kredi verilebilmektedir.
- Bu program kapsamında, ihraç edilecek malzeme veya ekipmanlar için verilecek kredi oranı 6 ay ile 120 ay arasında değişmektedir. Krediye uygulanacak faiz oranı LIBOR+ Risk Primi'dir. Risk Primi, Türk Eximbank tarafından işlem bazında değerlendirilmektedir [25,41].

3.3.5 Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Günümüzde Yürürlükte Olmayan Programları

Yapılan literatür araştırması yardımı ile, Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik geçmişte uygulanan, günümüzde yürürlükte olmayan programları,

- Dış Müteahhitlik Hizmetleri Kredi Programı
- Libya Döviz Kredi Garantisi Programı
- Irak’a Yönelik Yurtdışı Müteahhitlik Kredi Garantisi
- Müteahhitlik Hizmetleri Köprü Döviz Kredisi Programı

olarak tespit edilmiştir. Bu programlar ile ilgili elde edilen bilgiler çalışmanın bu bölümünde yer almaktadır.

Dış Müteahhitlik Hizmetleri Kredi Programı

Dış Müteahhitlik Hizmetleri Kredi Programı, Türk Eximbank’ın yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarına yönelik geçmişte uygulanan, günümüzde yürürlükte olan programlarından ilkidir. Bu program Türk Eximbank tarafından 1988 yılında uygulanmaya başlanmış, Şubat 1989’da yürürlükten kaldırılmış, Ekim 1989’da “Libya Döviz Kredi Garantisi” adı ile yeniden düzenlenerek uygulamaya konulmuştur [42,43].

Yapılan literatür araştırması yardımı ile, “Libya Döviz Kredi Garantisi” programının, sonraki yıllarda Türk Eximbank tarafından zaman zaman uygulandığı anlaşılmaktadır [42-46]. Ağustos 1999’da Türk Eximbank tarafından uygulamaya başlanan, benzer içerikli bir program olan “Müteahhitlik Hizmetleri Köprü Döviz Kredisi Programı”ndan öncede yürürlükten kaldırıldığı anlaşılmaktadır.

Türk Eximbank tarafından “Dış Müteahhitlik Hizmetleri Kredi Programı”nın uygulanmasına ilk olarak Libya Merkez Hazinesine intikal etmiş ve transfer emri bekleyen Türk müteahhitlik firmalarının hakediş alacakları için başlanmıştır. Türk müteahhitlik firmaları Libya Merkez Hazinesi’ne intikal eden ve transfer emri bekleyen alacaklarının programın limitleri dahilindeki bölümü, Türk Eximbank tarafından temlik altına alınmıştır (Alacağın temliği, alacaklı ile onu devralan üçüncü kişi arasında, borçlunun rızasına ihtiyaç olmaksızın yapılabilen ve sözleşme yada yasayla veya yargısal kararlarla gerçekleşen bir devirdir [47]). Hakediş alacaklarının temlik altına alınan tutarının,yine programın limitleri dahilindeki oranı kadar bir teminat mektubu, Türk Eximbank tarafından Türk müteahhitlik firmalarına döviz kredisi açılması için ticaret bankalarına verilmiştir [45].

Irak’a Yönelik Yurtdışı Müteahhitlik Kredi Garantisi

Türk Eximbank’ın yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarına yönelik, geçmişte uygulanan günümüzde yürürlükte olamayan programlardan bir diğeri de “Irak’a Yönelik Yurtdışı Müteahhitlik Kredi Garantisi” programıdır. Türk Eximbank tarafından 1990 yılında uygulamaya konulan program, 1991 yılındaki 1. Körfez Savaşı’na sebep olan Körfez Krizi nedeni ile uygulaması durdurulmuştur.

Bu programın amacı, Türk müteahhitlik firmalarının Irak’ta uluslararası konsorsiyum çerçevesinde veya tek başlarına taahhüt işi üstlenmelerinin sağlanmasıdır. Türk müteahhitlik firmaları tarafından Irak’ta üstlenilen proje ve her türlü taahhüt işleri için yurtiçi ve yurtdışı finansman kurumlarınca açılacak döviz kredilerine garanti verilmiştir. Türk Eximbank bu programı ile, bir kredi sağlayıcısı tarafından Türk müteahhitlik firmalarına verilen krediyi garantilemiştir. Bir başka ifade ile Türk Eximbank, bir finansman kuruluşu tarafından Irak’ta üstlenilen proje için Türk müteahhitlik firmasına verilen kredinin, belirlenen koşullarda geri ödeneceğini garanti etmiştir [42].

Müteahhitlik Hizmetleri Köprü Döviz Kredisi Programı

Uluslararası piyasalarda yaşanan mali krizin Türk müteahhitlik sektörü üzerindeki etkilerinin azaltılması ve Rusya Federasyonu ile Libya’da faaliyet gösteren firmaların mevcut şantiyelerinin ve mobilizasyon-makine parkının işler durumda muhafaza edilerek bu pazarlardaki yatırımların ve mevcut rekabet gücünün uzun dönemde kalıcılığının sağlanması amacıyla 50 milyon ABD Doları limitli 1 yıl vadeli Müteahhitlik Hizmetleri Köprü Döviz Kredisi Programı Ağustos 1999’da uygulanmaya başlanmıştır. Söz konusu program kapsamında, firmaların ve Uluslararası Müteahhitler Birliği’nin ekonomik konjonktürdeki gelişmeler çerçevesinde kredi vadesinin uzatılması yönündeki talebi, Türk Eximbank tarafından değerlendirilmiştir. Bunun sonucu olarak, kredi kullanmış olan firmaların başvuruları üzerine Türk Eximbank tarafından talep edilen seviyede teminat mektubu oranının korunması kaydıyla bu firmalar için vade, LIBOR+% 5 faiz oranı ile 2003 yılında dördüncü kez bir yıl daha uzatılmıştır [30,36,48,49].

Türk Eximbank’a ait yıllık faaliyet raporlarının incelenmesi sırasında, 2004 yılı ve sonraki yıllara ait faaliyet raporlarında bu kredi ile ilgili bilgilere rastlanılmamıştır. Türk Eximbank’a ait 2004 yılı ve sonrası faaliyet raporlarında, bu programa ait bilgilerin bulunmaması, bu programın 2003 yılından sonra uygulanmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Belirtilmesi gereken bir diğer noktada, yukarıda yazılan bilgiler dışında, Türk Eximbank tarafından 1999-2003 yılları arasında uygulanan “Müteahhitlik Hizmetleri Köprü Döviz Kredisı Programı” hakkında detaylı bilgilere ulaşılammıştır.

4. ALAN ARAŞTIRMASI

Çalışmanın bu bölümünde, Türkiye Mühendisler Birliği üyesi firmalar üzerinde gerçekleştirilen alan araştırmasının amaçları, kapsamı ve sınırları, yöntemi ve son olarak da alan araştırmasından elde edilen bulguların değerlendirilmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Amaçlar başlığı altında, alan araştırmasını şekillendiren amaçlar, amaçlar doğrultusunda öngörülen hipotezler ve bu hipotezlerin sınanmasını sağlamak için oluşturulan sorular ve bu soruları içeren anket formu ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Kapsam başlığı altında, alan araştırmasının kapsamı ve sınırları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Yöntem başlığı altında, alan araştırmasının yöntemi ve süreci hakkında bilgiler yer almaktadır.

Son olarak değerlendirme başlığında ise, alan araştırması kapsamında uygulanan anket çalışması neticesinde elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

4.1 Alan Araştırmasının Amaçları, Hipotezleri, Anketi ve Anket Soruları

Amaçlar

Çalışmanın ana amacı Türk Eximbank'ın uluslararası Türk mühendislik hizmetlerine yönelik programlarının değerlendirilmesi ve Türk Eximbank'ın uluslararası Türk mühendislik hizmetlerinin desteklenmesindeki önemini belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, uluslararası Türk mühendislik hizmetleri ve Türk Eximbank ile ilgili geniş kapsamlı bir literatür araştırması yapılmıştır. Çalışmanın teorik düzeyde kalmaması, elde edilen teorik bilgilerin pratikte nasıl değerlendirildiğinin belirlenmesi, Türk mühendislik firmalarının Türk Eximbank'a ve programlarına bakış açısının belirlenmesi ve Türk Eximbank programlarından birinden yararlandı

ise bu konuda bilgi ve deneyimlerinden yararlanmak amacı ile Türk Eximbank'ın, özel bankaların ve yurtdışında faaliyet gösteren 3 müteahhitlik firmasının temsilcileri ile ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Firma temsilcileri ile yapılan ön görüşmeler, alan araştırması kapsamındaki anket formunun şekillenmesinde önemli rol oynamışlardır.

Alan araştırması kapsamında ilk olarak alt amaçlar belirlenmiştir. Belirlenen her bir alt amaç için en az bir hipotez öngörölmüş, öngörölen her hipotezin sınanmasını sağlayacak en az bir soru hazırlanmıştır.

Alan araştırmasının belirlenen alt amaçları şunlardır:

- Alan araştırmasının ilk alt amacı, Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında faaliyet göstermeye başlamasının nedenlerinin önem sırasını ve halen faaliyetlerini devam ettirmelerinin nedenlerini belirlemektir.
- Alan araştırmasının 2. alt amacı, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının, ulusal / uluslararası faaliyetlerinin devamı ile ilgili firma kararlarının belirlenmesidir.
- Alt Amaç 3: Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri neticesinde, firmaların Türk ekonomisine katkılarının önem sırasının firmalar tarafından değerlendirilmesidir .
- Alan araştırmasının 4. alt amacı, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin sorunlarının önem derecesinin firmalar tarafından belirlenmesidir.
- Alt Amaç 5: Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının kredi, garanti ve sigorta sorunlarının çözümüne yönelik olarak çalıştığı kurumların, kullanım sıklığına göre belirlenmesidir.
- Alt Amaç 6: Alan araştırmasına katılan müteahhitlik firmaları, Türk Eximbank programlarından birini kullanmış ise, kullanım sürecinde karşılaşılan zorlukların belirlenmesidir.

- Alt Amaç 7: Türk Eximbank'ın, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki önem derecesinin, Türk müteahhitlik firmalarının bakış açısından değerlendirilmesidir.
- Alt Amaç 8: Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlarının, müteahhitlik firmalar tarafından yeterli bulunup, bulunmadığının belirlenmesidir.
- Alt Amaç 9: Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının, Türk Eximbank programlarından yararlanmama ve / veya yararlanamama nedenlerinin belirlenmesidir.
- Alt Amaç 10: Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarına, Türk Eximbank'ın daha fazla destek vermesi için firmaların önerilerinin belirlenmesidir.

Hipotezler

Çalışmanın önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi belirlenen her alt amaç için en az bir hipotez öngörülmüştür. Belirlenen hipotezler aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

Çalışmanın 1. alt amacına yönelik olarak öngörülen 1 ve 2 numaralı hipotezler:

Hipotez 1: Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışına yönelmelerine ülke içi nedenler (ekonomik istikrarsızlık, talep yetersizliği ve enflasyon) sebep olmuştur.

Hipotez 2: Türk müteahhitlik firmalarının halen yurtdışında faaliyetlerini sürdürmelerinin en önemli nedeni faaliyet gösterdikleri ülkelerde rekabetçi üstünlüğün sağlanmış olmasıdır.

Çalışmanın 2. alt amacına yönelik olarak öngörülen 3 numaralı hipotez:

Hipotez 3: Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları, hem ulusal hem de uluslararası inşaat sektöründe karşılaşılan bütün fırsatları değerlendirmeye çalışacaklardır.

Çalışmanın 3. alt amacına yönelik olarak öngörülen 4 numaralı hipotez:

Hipotez 4: Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri neticesinde, firmaların Türk ekonomisine katkılarında “Ülkenin uluslararası ilişkilerine katkıda bulunma” ve “bankacılık sektörünün gelişmesine yol açma” seçenekleri çok az öneme sahiptir.

Çalışmanın 4. alt amacına yönelik olarak öngörülen 5 ve 6 numaralı hipotezler:

Hipotez 5: Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin en önemli sorunları, “kredi” ve “garanti (teminat mektubu)” sorunlarıdır.

Hipotez 6: Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin “yurtdışında Türk işçi çalıştırma” sorunu, firmalar tarafından önemsiz bir sorun olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmanın 5. alt amacına yönelik olarak öngörülen 7, 8, 9 ve 10 numaralı hipotezler:

Hipotez 7: Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının “kredi” sorununun çözümüne yönelik olarak, Türk Eximbank’ın kullanım sıklığı çok azdır.

Hipotez 8: Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının “garanti (teminat mektubu)” sorununun çözümüne yönelik olarak, Türk Eximbank’ın kullanım sıklığı çok azdır.

Hipotez 9: Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının,”garanti (teminat mektubu)” sorununun çözümüne yönelik olarak, bütün olumsuzluklara rağmen Türk özel bankalarının kullanım sıklığı en fazladır.

Hipotez 10: Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının “sigorta” sorununun çözümüne yönelik olarak, Türk Eximbank’ın kullanım sıklığı çok azdır.

Çalışmanın 6. alt amacına yönelik olarak öngörülen 11 numaralı hipotez:

Hipotez 11: Türk Eximbank programlarından yararlanma sürecinde, “bürokrasi” ve “sürecin karmaşıklığı” müteahhitlik firmalarının karşısına sorun olarak çıkmaktadır.

Çalışmanın 7. alt amacına yönelik olarak öngörülen 12 numaralı hipotez:

Hipotez 12: Türk Eximbank, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesinde yeteri kadar öneme sahip değildir.

Çalışmanın 8. alt amacına yönelik olarak “Türk Eximbank’ın, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programları yeterli değildir” çalışmanın 13. hipotezi olarak öngörülmüştür.

Çalışmanın 9. alt amacına yönelik olarak öngörülen 14 numaralı hipotez:

Hipotez 14: Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının herhangi bir zamandaki ihtiyacı için, bu ihtiyacına yönelik Türk Eximbank programından daha iyi şartlarda başka bir kuruluşa ait bir program bulunması, Türk Eximbank programlarından yararlanmama nedenlerinden en önemlisidir.

Çalışmanın 10. alt amacına yönelik olarak alan araştırmasının sonuncu hipotezi (hipotez 15) öngörülmüştür.

Hipotez 15: Türk Eximbank programlarının kullanımı ile ilgili bürokratik ve diğer zorlukların en aza indirilmesi, gerekli kaynağın devlet tarafından sağlanması ile mevcut programların limitlerinin artırılması ve yeni programların uygulamaya konulması ile Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine olan desteği önemli oranda artacaktır.

Anket Formu ve Sorular

Alan araştırmasının amaçlarına ve hipotezlerine yönelik verileri, Türkiye Müteahhitler Birliği’ne üye firmalardan elde etmek amacıyla hazırlanan anket formu (Ek-8) , 3 bölümden oluşmaktadır.

Ankete katılan firma ve firma temsilcilerinin profil değerlendirmesini yapmayı sağlayacak “Firma ve Anketi Cevaplayan Firma Temsilcisi İle İlgili Bilgiler” bölümü, anketin “A” bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde, firma ve firma temsilcisi ile ilgili genel sorular ile firmanın uluslararası deneyim ve uluslararası hacimleri ile ilgili sorular yer almaktadır.

Anket formunun “B” bölümü, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri ile ilgilidir. Bu bölümde, çalışmanın önceki bölümlerinde belirtilen alan araştırmasının ilk 6 hipotezini sınamak için oluşturulan 5 soru bulunmaktadır. Bu sorular:

1. Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında faaliyet göstermeye başlamasının nedenlerinin önem sırası

2. Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında halen faaliyetlerini devam ettirmelerinin nedenleri

Hipotez 1'i sınamak için yukarıdaki ilk soru ve Hipotez 2'yi sınamak içinde yukarıdaki 2. soru anket formunda yer almıştır. Yukarıdaki ilk soru, bir başka çalışmada da yer almaktadır [50].

3. Müteahhitlik hizmetleri ile ilgili firma kararları

Hipotez 3'ün sınanması için 3. soru hazırlanmıştır.

4. Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin Türk Ekonomisi'ne katkılarının önem derecesi

4. soru, Hipotez 4'ün sınanmasına yönelik olarak hazırlanmıştır.

5. Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine ait sorunların önem derecesi

Alan araştırmasının 5. ve 6. hipotezlerinin sınanmasına yönelik olarak, yukarıdaki 5. soru hazırlanmıştır.

Anket formunun “C” bölümünü Türk Eximbank ile ilgili sorular oluşturmaktadır. Bu sorular, alan araştırmasının geri kalan amaçlarına ve hipotezlerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Anket formunun “Türk Eximbank ile ilgili sorular” bölümünde 13 soru yer almaktadır.

1. Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının kredi temini sorununun çözümüne yönelik olarak çalıştığı kurumların kullanım sıklığına göre sırası

Anket formunun “C” bölümünün 1. sorusu, alan araştırmasının 7. hipotezini sınamaya yönelik olarak hazırlanmıştır.

2. Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının garanti (teminat mektubu) sorununun çözümüne yönelik olarak çalıştığı kurumların kullanım sıklığına göre sırası

Anket formunun “C” bölümünün 2. sorusu, alan araştırmasının 8. ve 9. hipotezlerini sınamaya yönelik olarak hazırlanmıştır.

3. Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının sigorta sorununun çözümüne yönelik olarak çalıştığı kurumların kullanım sıklığına göre sırası

Anket formunun “C” bölümünün 3. sorusu, alan araştırmasının 10. hipotezini sınamaya yönelik olarak hazırlanmıştır.

4 ve 5. sorular, alan araştırmasına katılan, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının herhangi bir ülkeye ait Eximbank programlarından birini kullanıp kullanmadığı ve kullandı ise programın / programlarının ismidir.

6 ve 7. Ankete katılan yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının Türk Eximbank programlarından birini kullanıp kullanmadığı ve kullandı ise programın ismidir.

8. Türk Eximbank’tan kullanılan program sürecinde karşılaşılan zorluklar

Anket formunun “C” bölümünün 8. sorusu, alan araştırmasının 11. hipotezini sınamaya yönelik olarak hazırlanmıştır.

9. Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik günümüzdeki kredi, garanti (teminat mektubu) ve sigorta programlarının, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki önemi

Anket formunun “C” bölümünün 9. sorusu, alan araştırmasının 12. hipotezini sınamaya yönelik olarak hazırlanmıştır.

10. Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlarını yeterli olup olmadığı

Alan araştırmasının 13. hipotezin sınanmasına yönelik olarak, anket formunun “C” bölümünün 10. sorusu hazırlanmıştır.

Anket formunun 10. sorusuna firmalar “hayır” cevabı verdi ise “Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri’ne yönelik mevcut programların dışında, ek

olarak olması gereken programlar” sorusu, anket formunun “C” bölümünün 11. sorusu olarak yer almıştır.

12. Türk müteahhitlik firmalarının Türk Eximbank’ın kredi / garanti(teminat mektubu) / sigorta programlarından birini kullanmama ve / veya kullanamama nedenleri

Alan araştırmasının 14. hipotezinin sınanmasına yönelik olarak anket formunun “C” bölümünün 12. sorusu hazırlanmıştır.

13. Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine daha fazla destek olabilmesi için öneriler

Alan araştırmasının 15. hipotezinin sınanmasına yönelik olarak anket formunun “C” bölümünün 13. sorusu hazırlanmıştır.

4.2 Alan Araştırmasının Kapsamı

Alan araştırması, TMB üyesi ve yurtdışında faaliyet göstermiş ve / veya göstermeye devam eden firmalarla sınırlandırılmıştır. Alan araştırmasının Türkiye Müteahhitler Birliği Üyeleri ile sınırlandırılmasının nedenleri:

- TMB’nin Avrupa İnşaat Sanayi Federasyonu (FIEC) üyesi olması,
- TMB’nin, Avrupa Konut Yapımcıları Birliği’ne Avrupa Birliği dışından üye, tek ülke kuruluşu olması,
- Uluslararası müteahhitlik sektörünün en önemli yayın organlarından biri olarak gösterilen Engineering News Record (ENR)’un yayınladığı “Dünyanın En Büyük 225 Uluslararası Müteahhitlik Firması” (The Top 225 International Contractors) raporunda yer alan 14 Türk müteahhitlik firmasının tamamının TMB üyesi olması,
- Bazı Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında proje üstlenmelerine rağmen yurtiçinde faaliyetlerinin olmaması nedeniyle firmalardan yeterli ve doğru verilerin elde edilememesi ihtimali,

- TMB bağılı firmaların yurtiçi inşaatlarının yaklaşık %40'ını, yurtdışı inşaatlarının yaklaşık % 90'ını gerçekleştirmesi, olarak sıralanır.

TMB üyesi toplam 134 adet müteahhitlik firması bulunmaktadır. TMB verileri ve firmaların resmi internet sitelerinden, firmaların bitmiş ve devam eden işleri araştırılarak, yurtdışında faaliyet göstermeyen 36 firma belirlenmiş ve kapsam dışında bırakılmıştır. Böylece alan araştırması için 98 firma hedeflenmiştir.

4.3 Alan Araştırmasının Yöntemi

Belirlenen Türkiye Müteahhitler Birliği üyesi müteahhitlik firmaları üzerinde yapılan alan araştırması için, firmaların iletişim bilgilerine (adresleri, telefonları, faks numaraları ve elektronik posta adresleri) TMB'nin resmi internet sitesinden, 17 Mart 2006 tarihi itibari ile ulaşılmıştır. Alan araştırmasının yürütüldüğü süreç içerisinde TMB'nin resmi internet sitesinin güncellenmesi nedeniyle, TMB'ne üye firmalarda bir değişiklik olmadığı belirlenmiş, iletişim bilgilerinde değişiklik olan firmaların bilgileri de 5 Nisan 2006 tarihi itibariyle güncellenmiştir.

Alan araştırması kapsamında hazırlanan anket formunun firmalara ulaştırılması ve firma temsilcilerinin alan araştırmasına katılımının sağlanması için iki yöntem belirlenmiştir.

Bu yöntemlerden ilki; merkez ofisi İstanbul'da bulunan TMB üyesi firmaların anketi yanıtlayabilecek nitelikteki temsilcilerinden telefon ve elektronik posta yoluyla görüşme talebinde bulunulmuş, görüşme talebine olumlu yanıt veren firma temsilcileri ile görüşme yapılarak anketi cevaplamaları sağlanmıştır.

Yöntemlerden ikincisi, randevu talebine olumsuz yanıt veren yada yanıt vermeyen (yada anketi yanıtlayabilecek nitelikteki firma temsilcilerine ulaşılamayan) merkez ofisi İstanbul'da bulunan firmalara ve merkez ofisi İstanbul dışında bulunan firmalara anketlerin ulaştırılması, belirli bir kişi adına olmaksızın elektronik posta yolu ile gerçekleşmiştir. Elektronik posta yoluyla gönderilen anketlerde, alan araştırmasının amacını, kapsamını ve yöntemini açıklayan bir önyazı da yer almış ve anketi 15 gün içerisinde yanıtlayıp, geri göndermeleri istenmiştir.

Merkez ofisi İstanbul'da bulunan 41 firmadan telefon veya elektronik posta yoluyla, firma temsilcileri ile görüşme talebinde bulunulmuştur. Görüşme talebine olumlu yanıt veren 7 firma temsilcisi ile görüşmeler yapılarak anket formunun yanıtlanması sağlanmıştır. Görüşme talebine olumsuz yanıt veren 5 firma temsilcisi de anket formunu yanıtlayıp elektronik posta yolu ile geri göndermiştir. Merkez ofisi İstanbul dışında bulunan 57 firmadan, 3'ü anket formunu yanıtlayıp elektronik posta ve fax yolu ile geri göndermiştir. Sonuç olarak, belirlenen TMB üyesi 98 firmadan 15'i anket formunu yanıtlamıştır.

Firma temsilcileri tarafından yanıtlanan anketlerden elde edilen bulgular, Microsoft Excel programı yardımı ile bilgisayar ortamına girilmiş ve tablo ve grafikler ile değerlendirilebilecek duruma getirilmiştir. Alan araştırması başlangıcında öngörülen hipotezler ile anket sonucu elde edilen bulgular karşılaştırılarak değerlendirme yapılmıştır.

4.4 Alan Araştırmasının Bulguları

Çalışmanın önceki bölümünde de ifade edildiği gibi, firma temsilcileri ile görüşmeler neticesinde ve elektronik posta yolu ile anketlerin yanıtlanması sağlanmıştır. Görüşmeler neticesinde veya elektronik posta ve fax yolu ile, TMB üyesi 98 firmadan 15'i anketi yanıtlamıştır. Bir başka ifade tarzı ile alan araştırmasına % 15,3 oranında katılım sağlanmıştır.

Bu bölümde alan araştırmasının bulguları 3 alt bölüm halinde açıklanacaktır. İlk bölüm, anket formunu yanıtlayan müteahhitlik firması ve firma temsilcileri ile ilgili bulgulardır. İkinci bölüm, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri ile ilgili bulgulardır. Üçüncü bölümde ise Türk Eximbank ile ilgili bulgular yer almaktadır.

4.4.1 Anketi Cevaplayan Müteahhitlik Firması Ve Firma Temsilcisi İle İlgili Bulgular

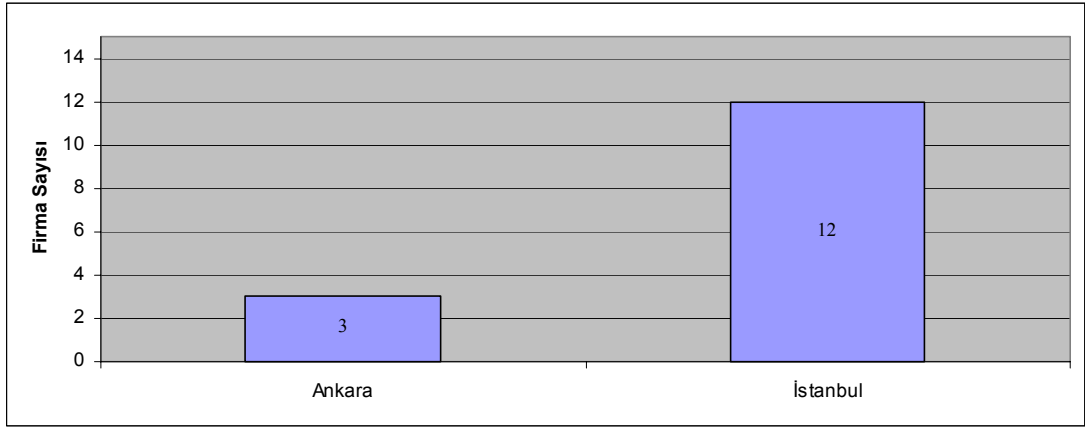
Çalışmanın bu bölümü de, alan araştırmasına katılan müteahhitlik firmaları ile ilgili genel bulgular, alan araştırmasına katılan müteahhitlik firmalarının uluslararası deneyimleri ve uluslararası hacimleri ile ilgili bulgular ve alan araştırmasına katılan müteahhitlik firma temsilcileri ile ilgili bulgular olmak üzere 3 alt bölümden oluşur.

a) Alan Araştırmasına Katılan Mütcahhitlik Firması İle İlgili Bulgular

Bu bölümde yer alan bazı bilgilerin, alan araştırması öncesinde tespit edilmesine rağmen, güncelleştirilme amacıyla ilgili sorular anket formunda yer almış ve firma temsilcileri tarafından yanıtlanmışlardır.

Alan Araştırmasına Katılan Mütcahhitlik Firmalarının Merkez Ofislerinin Bulunduğu İl

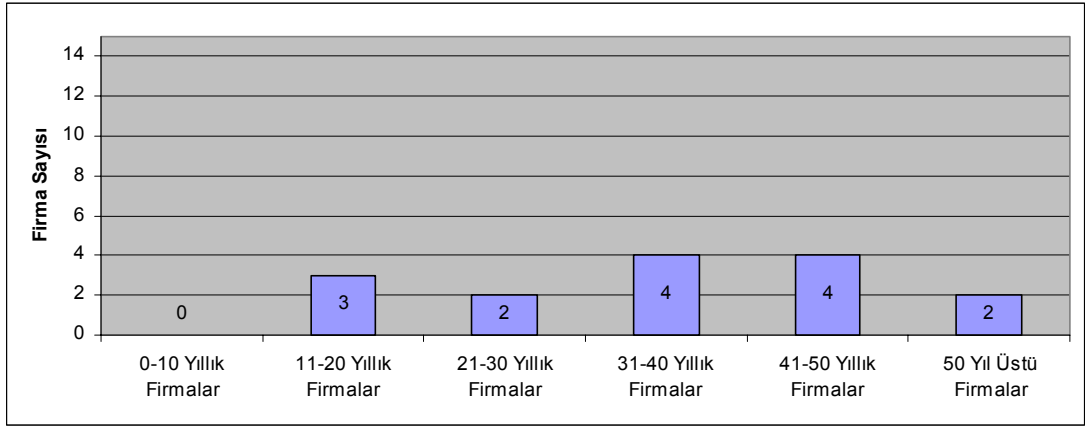
Alan araştırmasına, merkez ofisi İstanbul'da bulunan 41 firmadan 12'si ve merkez ofisi Ankara'da bulunan 55 firmadan 3'ü katılmıştır. İllere göre katılım oranı değerlendirildiğinde, Ankara %5,5 ve İstanbul %29,3'tür.

Şekil 4.1. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Merkez Ofislerinin Bulunduğu İllerin Dağılımı

Alan Araştırmasına Katılan Mütcahhitlik Firmalarının Yaşları

Alan araştırmasına katılan firmaların 4'er tanesinin yaşları 31-40 yıl ve 41-50 yıl aralıklarındadır. 11-20 yıl aralığında ise 3 firma yer almaktadır. 2 firma, 50 yıldan fazla süredir faaliyet göstermekte olup, 10 yıldan daha az bir süredir faaliyet gösteren katılımcı bir firma bulunmamaktadır.

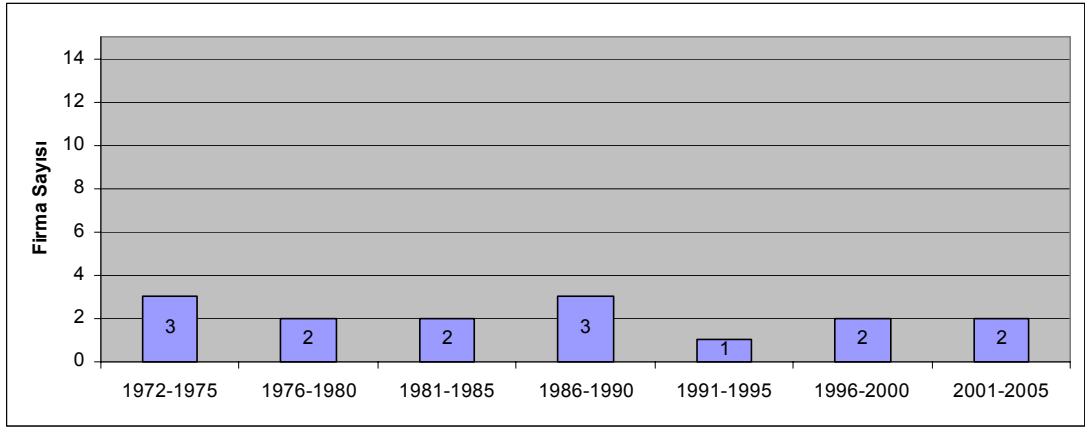

Şekil 4.2. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Yaşları

b) Alan Araştırmasına Katılan Müteahhitlik Firmalarının Uluslararası Deneyim Ve Uluslararası İş Hacmi İle İlgili Bulguları

Alan Araştırmasına Katılan Müteahhitlik Firmalarının Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerine Başladığı Yıl

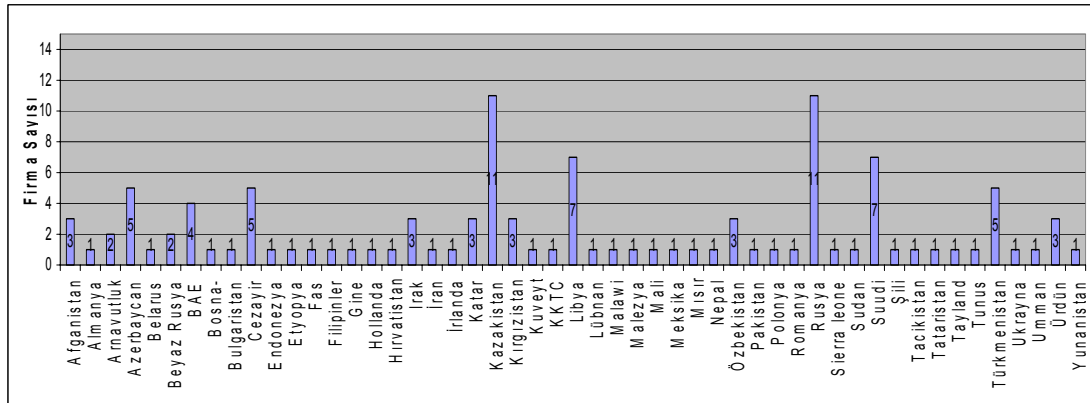
Alan araştırmasına katılan müteahhitlik firmalarının, uluslararası müteahhitlik hizmetlerine başladığı yıllar değerlendirildiğinde, anket formunda yer alan aralıkların her birinde, en az bir adet firma yer almaktadır. Türk firmalarının uluslararası faaliyetlerde bulunmaya başladığı 1972 yılı (daha önceki tekil işler ihmal edilerek) olarak kabul edilmektedir. Yurtdışında 1972 yılında yurtdışı faaliyetlerine başlayan, 3 adet katılımcı firma bulunmaktadır. Ayrıca 1986-1990 yıl aralığında da 3 firma yer almaktadır. Bu iki aralık, alan araştırmasına katılan firmaların en çok yer aldığı aralıklardır. Belirtilmesi gereken bir diğer bulguda, 5 yıldan daha az bir süredir yurtdışında faaliyet gösteren 2 adet firmada, katılımcı firmalar arasında yer almaktadır.

Şekil 4.3. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerine Başladığı Yıllar

Alan Araştırmasına Katılan Müteahhitlik Firmalarının Faaliyette Bulunduğu Ülkeler

Alan araştırmasına katılan 15 firma, toplam 51 farklı ülkede faaliyette bulunduğu belirlenmiştir. Rusya ve Kazakistan en çok katılımcı firmanın faaliyet gösterdiği ülkelerdir. Rusya’da ve Kazakistan’da 11’er firma faaliyette bulunmuştur. Sadece tek bir katılımcı firmanın faaliyet gösterdiği ülkelerin sayısı ise 35’tir.

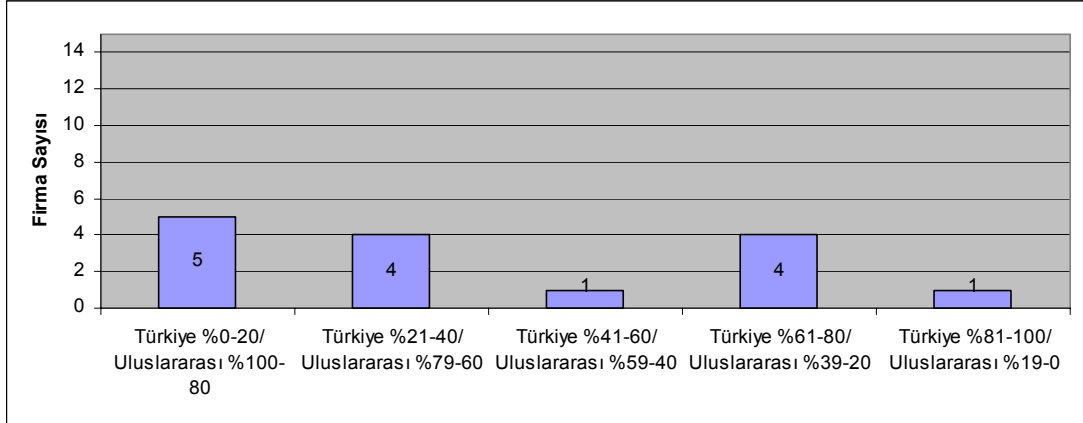

Şekil 4.4. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Faaliyet Gösterdiği Ülkeler

Alan Araştırmasına Katılan Müteahhitlik Firmalarının Türkiye-Uluslararası Faaliyetlerinin Dağılımı

Alan araştırmasına katılan firmalardan, bu başlık ile ilgili anket formunda yer alan aralıkların her birinde, en az bir adet katılımcı firma yer almıştır. Türkiye ve uluslararası faaliyetleri dengeli bulunan, bir adet firma vardır. Katılımcı firmalardan

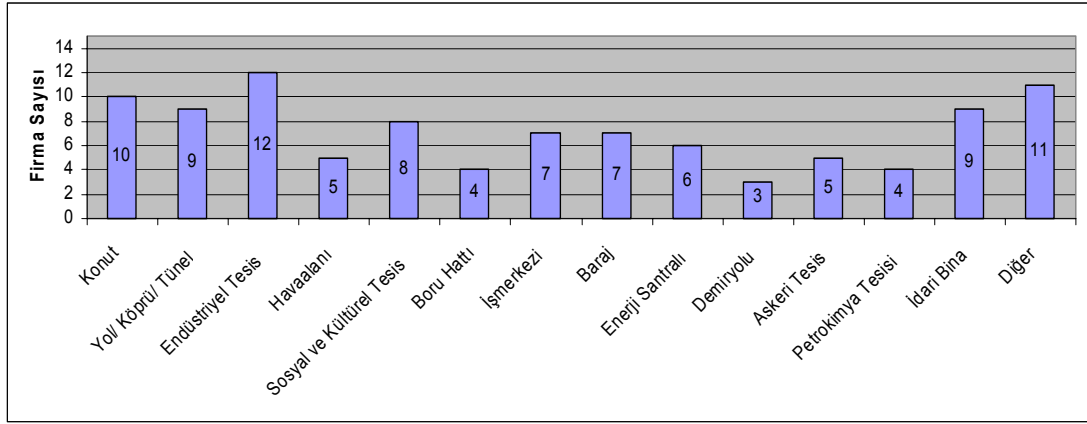
9'unun uluslararası faaliyetleri, Türkiye'deki faaliyetlerinden daha fazladır. Ayrıca 5 firmanın uluslararası faaliyetlerinin Türkiye'deki faaliyetlerinden fazlalığı, anket formunda belirlenen maksimum aralıkta yer almaktadır. Bu bulgulara ek olarak, 1 firmanın Türkiye'deki faaliyetlerinin uluslararası faaliyetlerinden fazlalığı, anket formunda belirlenen maksimum aralıkta yer almaktadır.

Şekil 4.5. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Türkiye-Uluslararası Faaliyetlerinin Yüzdesel Dağılımı

Alan Araştırmasına Katılan Müteahhitlik Firmalarının Üstlendiği Proje Tipleri

Alan araştırmasına katılan firmaların yurtdışında üstlendiği proje tipleri çeşitlilik göstermektedir. En çok katılımcı firmanın üstlendiği proje tipi endüstriyel tesistir. Alan araştırmasına katılan 12 firma bu tip projeleri üstlenmektedir. Endüstriyel tesis proje tipini sırasıyla, konut, yol / köprü / tünel ve idari bina proje tipleri izlemektedir. 3 firma ile en az katılımcı firmanın üstlendiği proje tipi ise demiryoludur. Ayrıca belirtilmesi gereken bir diğer bulguda, katılımcı firmalardan birinin, anket formunda yer alan bütün proje tiplerini üstlenmiş olmasıdır. Alan araştırmasına katılan firmalar otel, okul, hastane, liman vb proje tiplerini de üstlenmektedirler.

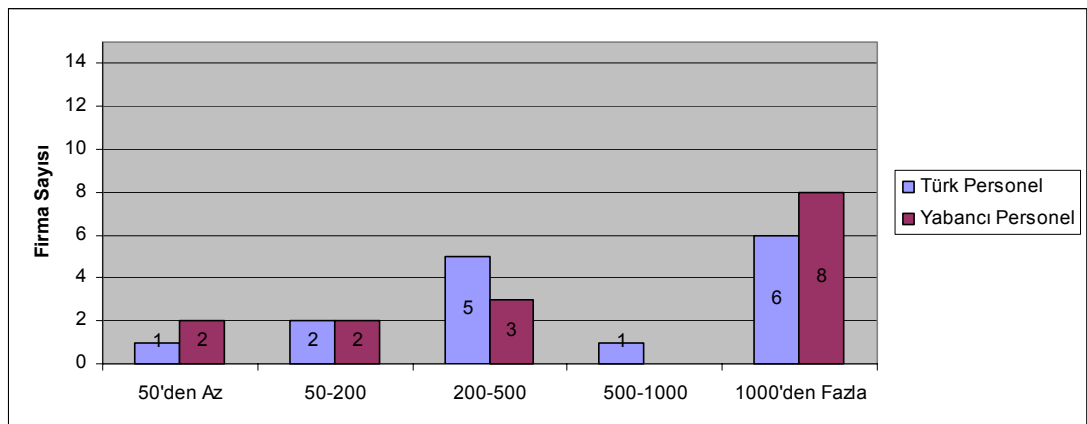

Şekil 4.6. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Üstlendiği Proje Tipleri

Alan Araştırmasına Katılan Müteahhitlik Firmalarının Uluslararası Müteahhitlik Hizmetleri İçin İstihdam Ettiği Personel Sayısı (2005 Yılı)

Alan araştırmasına katılan firmaların hacimlerini belirleyebilmek için, 2005 yılı içerisinde uluslararası müteahhitlik hizmetleri için istihdam ettiği personel sayısı sorulmuştur.

Katılımcı firmalardan 8'i, 2005 yılında 1000'den fazla yabancı personel istihdam etmiştir. Katılımcı firmalardan 6 tanesi, 1000'den fazla kişi aralıklarında, 2005 yılında Türk personel istihdam etmiştir. Bunlar, katılımcı firmaların en fazla yer aldığı aralıklardır. 500-1000 kişi aralığında yabancı personel istihdam eden bir katılımcı firma bulunmamaktadır. Son olarak da, 50'den az kişi ve 500-1000 kişi aralıklarında Türk personel istihdam eden bir adet firma yer almaktadır.

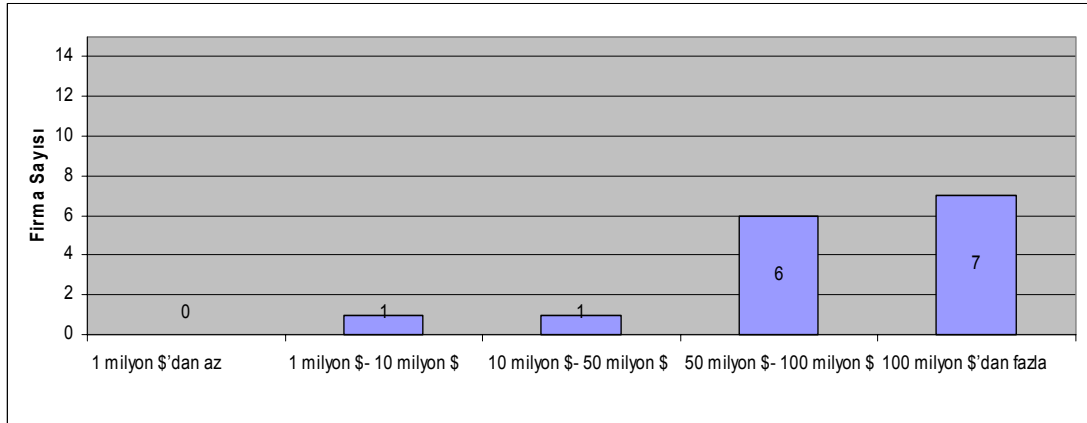

Şekil 4.7. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetleri İçin İstihdam Ettiği Personel Sayısı (2005 Yılı)

Alan Araştırmasına Katılan Mütcaahhitlik Firmalarının Uluslararası Mütcaahhitlik Hizmetlerinin İş Hacmi (2005 Yılı)

Firmalardan, 2005 yılı içerisindeki uluslararası mütcaahhitlik hizmetlerinin iş hacimlerini belirlenen aralıklarda yanıtlamaları istenmiştir. Aralık belirlenmesinin nedeni, daha önceki çalışmalar incelendiğinde firmaların bu tip sorulara net yanıtlar vermeme eğiliminde olmalarından kaynaklanmaktadır.

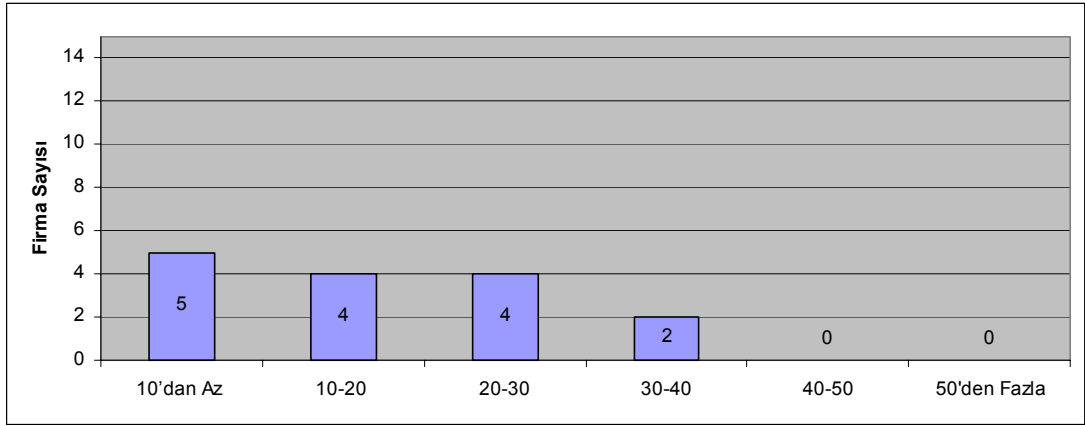
Alan araştırmasına katılan firmalardan tamamı bu soruyu yanıtlamıştır. 100 milyon \$’dan fazla aralığı, 7 firma ile en fazla katılımcı firmanın bulunduğu aralıktır. Bu aralığı 6 firmanın yer aldığı 50- 100 milyon \$ aralığı izlemektedir. Sadece 1’er katılımcı firma, 1- 10 milyon \$ ve 10-50 milyon \$ aralıklarında yer almaktadırlar.

Şekil 4.8. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Mütcaahhitlik Hizmetlerinin İş Hacmi (2005 Yılı)

Alan Araştırmasına Katılan Mütcaahhitlik Firmalarının Her Yıl Girdiği Uluslararası İhale Sayısı

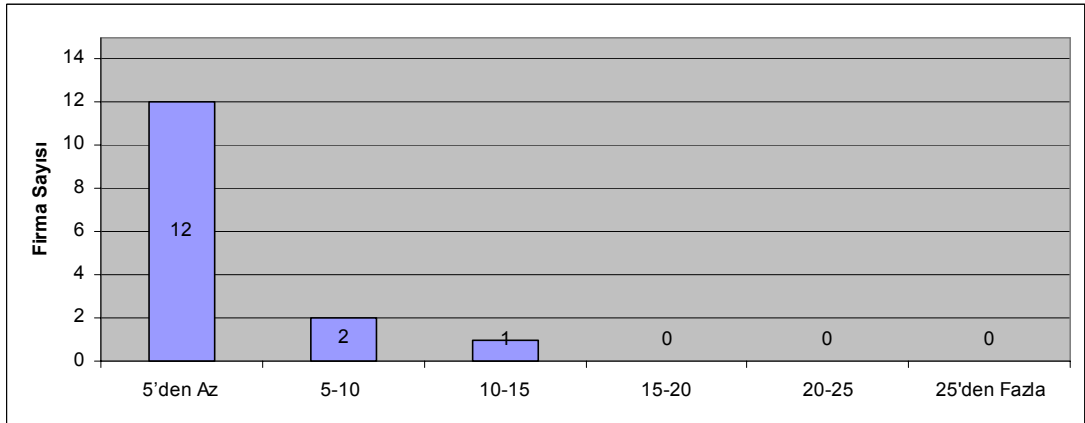
Her yıl girilen 10’dan az ihale aralığı en çok firmanın yer aldığı aralıktır. Bu aralıkta 5 adet firma yer almaktadır. 10-20 ve 20-30 uluslararası ihale aralıklarında da 4’er firma yer almaktadır. Bu aralıkları 2 firmanın yer aldığı 30-40 uluslararası ihale aralığı takip etmektedir.

Şekil 4.9. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Her Yıl Girdikleri Uluslararası İhale Sayısı

Alan Araştırmasına Katılan Müteahhitlik Firmalarının Her Yıl Kazandığı Uluslararası İhale Sayısı

Uluslararası deneyim ve iş hacmi bölümünün sonuncusu, firmaların her yıl kazandığı uluslararası ihale sayısıdır. Firmaların büyük çoğunluğu aynı aralıkta yer almaktadırlar. Katılımcı firmalardan 12'si, 5'den az kazanılan uluslararası ihale aralığında yer almaktadırlar. Her yıl kazanılan 5-10 uluslararası ihale aralığında 2, her yıl kazanılan 10-15 uluslararası ihale aralığında ise 1 firma yer almaktadır.

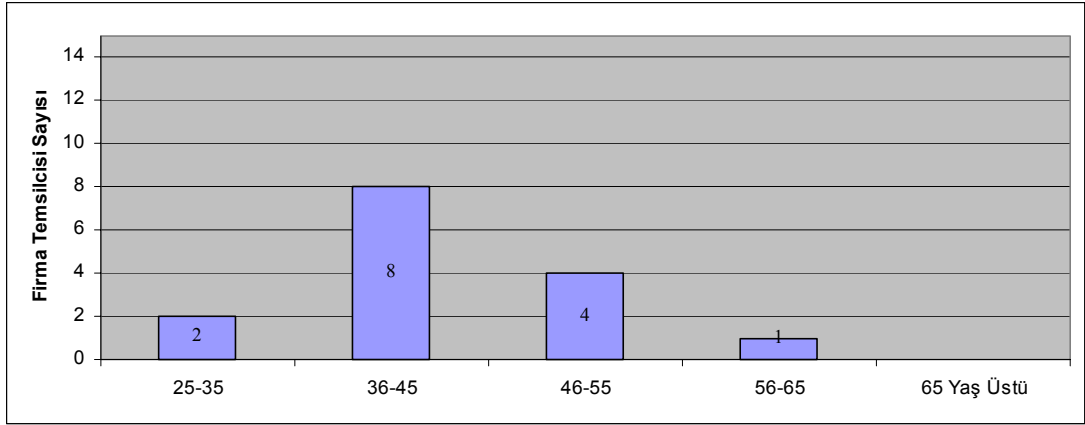
Şekil 4.10. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Her Yıl Kazandığı Uluslararası İhale Sayısı

c) Alan Araştırmasına Katılan Mütcahhitlik Firması Temsilcisi İle İlgili Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, alan araştırması kapsamında hazırlanan anket formunu firmalar adına yanıtlayan firma temsilcileri ile ilgili bulgular yer almaktadır.

Alan Araştırmasına Katılan Mütcahhitlik Firması Temsilcilerinin Yaşları

Alan araştırmasına katılan firma temsilcilerinin büyük çoğunluğu 36-45 yaş grubunda yer almaktadır. Bu yaş grubunda 8 firma temsilcisi bulunmaktadır. Ayrıca, 4 firma temsilcisi 46-55 yaş aralığında, 2 firma temsilcisi 26-35 yaş ve 1 firma temsilcisi de 56-65 yaş alığında yer almıştır.

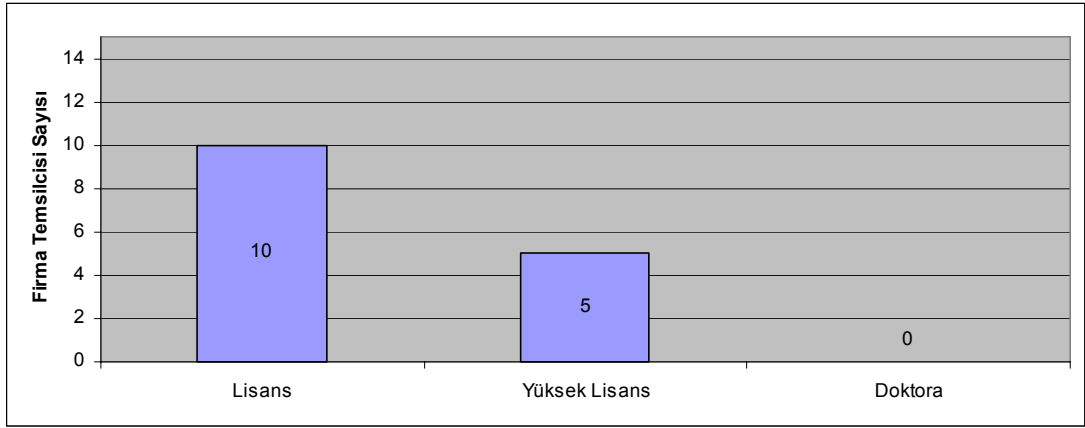

Şekil 4.11. Alan Araştırmasına Katılan Firma Temsilcilerinin Yaşları

Alan Araştırmasına Katılan Mütcahhitlik Firması Temsilcilerinin Eğitim Durumları

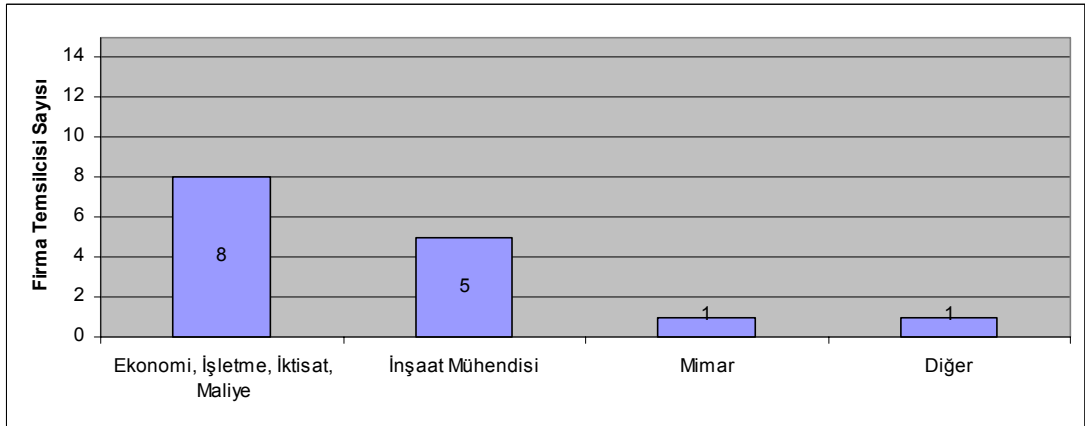
Alan araştırmasına katılan firma temsilcileri ile ilgili elde edilen diğer bulgular, eğitim durumları ile ilgilidir. Katılımcı firma temsilcilerinden 10'unun eğitim durumu lisans düzeyindedir. Geri kalan 5 firma temsilcisinin eğitim durumu, yüksek lisans düzeyindedir. Ayrıca doktora ve yüksek lisans eğitime devam eden 1'er firma temsilcisi bulunmaktadır.

Katılımcı firma temsilcilerinden 1'i lisans düzeyinde, 2'si yüksek lisans düzeyinde yurtdışında eğitim almışlardır.

Şekil 4.12. Alan Araştırmasına Katılan Firma Temsilcilerinin Eğitim Durumları

Alan araştırmasına katılan firma temsilcilerinin meslek grupları incelendiğinde; Üniversitelerin ekonomi, işletme, iktisat, maliye gibi bölümlerden mezun olmuş 8 firma temsilcisi, inşaat mühendisliği bölümü mezunu 5 firma temsilcisi ve mimarlık mezunu 1 firma temsilcisi bulunmaktadır. Anket formunu yanıtlayan 1 firma temsilcisi de kimya mühendisliği mezunudur.

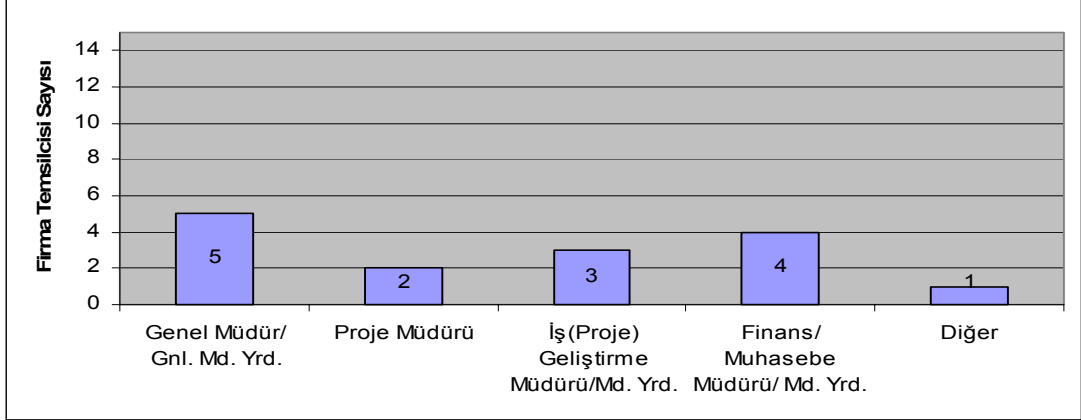

Şekil 4.13. Alan Araştırmasına Katılan Firma Temsilcilerinin Meslekleri

Alan Araştırmasına Katılan Müteahhitlik Firması Temsilcilerinin Firmadaki Görevleri

Firma temsilcileri ile ilgili elde edilen diğer bulgulara, firmalardaki görevleri ile ilgilidir. Firma temsilcilerinden 5'i firmalarda genel müdür veya genel müdür yardımcısı görevlerinde bulunmaktadır. Firma temsilcilerinden diğer bir 4'ü de, firmalarda finans / muhasebe müdürü veya müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadırlar. Bu görev tanımlarında yer alan firma temsilcisi sayısı, katılımcılar

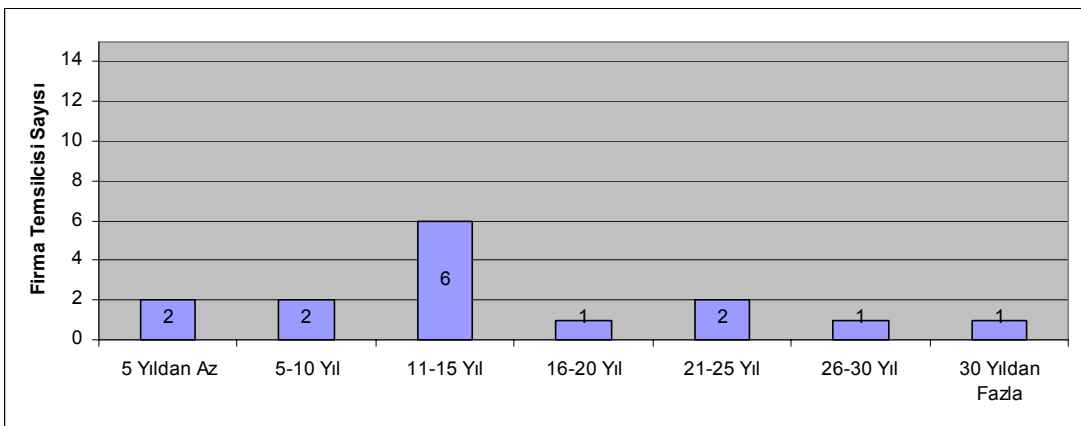
arasındaki en büyük çoğunluğa sahiptir. Firmalarında iş / proje geliştirme müdürü veya müdür yardımcısı olarak görev yapan firma temsilcisi sayısı 3 ve proje müdürü olarak görev yapan firma temsilcisi sayısı ise 2’dir.

Şekil 4.14. Alan Araştırmasına Katılan Firma Temsilcilerinin Firmalardaki Görevleri

Alan Araştırmasına Katılan Müteahhitlik Firması Temsilcilerinin İnşaat Sektöründe Görev Yaptığı Süre

Firma temsilcilerinin, inşaat sektöründe görev yaptığı süreler çeşitlilik göstermektedir. 11-15 yıl görev süresi, firma temsilcilerinin en fazla yer aldığı aralıktır. Bu aralıkta 6 firma temsilcisi bulunmaktadır. İnşaat sektöründe 5 yıldan az, 5-10 yıl ve 21-25 yıl aralıklarında görev süresi bulunan 2’şer firma temsilcisi bulunmaktadır. 16-20 yıl, 26-30 yıl ve 30 yıldan fazla aralıklarında ise 1’er firma temsilcisi bulunmaktadır.

Şekil 4.15. Alan Araştırmasına Katılan Firma Temsilcilerinin İnşaat Sektöründe Görev Yaptığı Süre

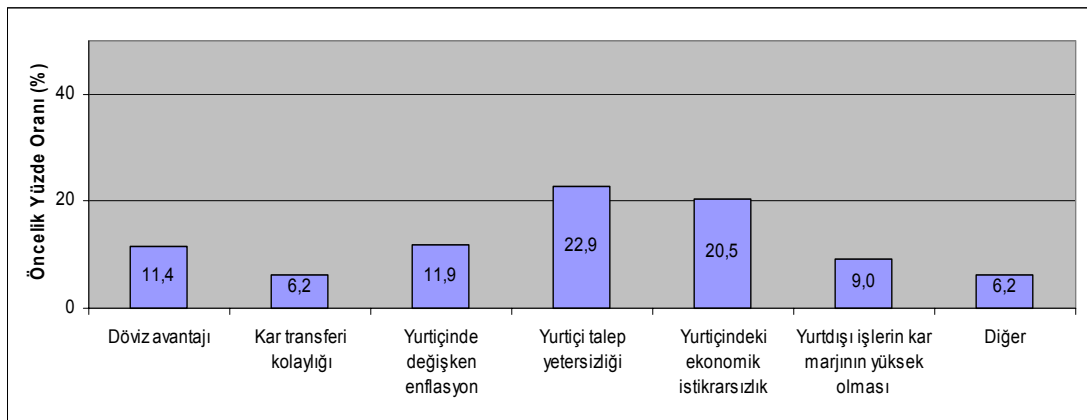
4.4.2. Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri ile İlgili Bulgular

Anket formunda firmalara yöneltilen yurtdışında faaliyet göstermeye başlama ve halen faaliyet gösterme nedenleri, firmaların ağırlık vereceği sektör, uluslararası müteahhitlik hizmetlerinin Türk ekonomisine katkısı, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin sorunları ile ilgili sorular neticesinde elde edilen bulgular bu bölümde yer almaktadır. Çalışmanın önceki bölümlerinde belirtildiği gibi bu sorular anket formunun “B” bölümünde yer almaktadır.

Türk Müteahhitlik Firmalarının Yurtdışında Faaliyet Göstermeye Başlama Nedenleri

Alan araştırmasında öncelik sıralaması sorularının değerlendirilmesinde, firma tarafından sıralanan her seçeneğe öncelik sıralarına göre (öncelik sırası en yüksek seçeneğe, en yüksek puan olacak şekilde) puanlar verilmiştir. Bu işlem bütün firmaların sıralaması için yapılmıştır. Daha sonra aynı seçeneğe ait puanlar toplanmıştır. Son olarak, her bir seçeneğe ait toplam puan, bütün seçeneklerin toplam puanına bölünerek, seçeneklere ait öncelik yüzde oranları bulunmuştur.

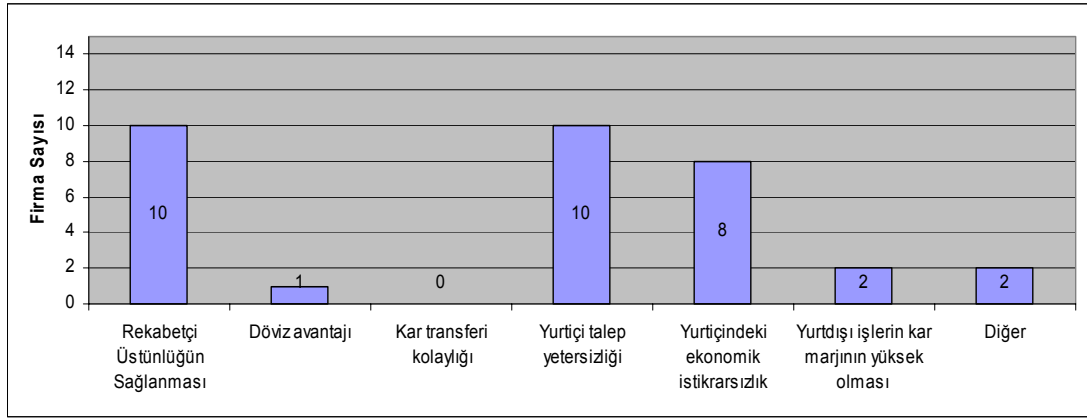
Müteahhitlik firmalarının yurtdışında faaliyet göstermeye başlamasının en önemli nedeni, öncelik yüzde oranlarına göre yurt içi talep yetersizliğidir. Bu seçeneği önem sırası azalacak şekilde, yurtdışındaki ekonomik istikrarsızlık, yurtdışında değişken enflasyon ve döviz avantajı, yurtdışı işlerin kar marjının yüksek olması ve kar transferi kolaylığı seçenekleri izlemektedir.

Şekil 4.16. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Yurtdışında Faaliyet Göstermeye Başlama Nedenlerinin Öncelik Yüzde Oranları

Müteahhitlik Firmalarının Halen Yurtdışında Faaliyet Gösterme Nedenleri

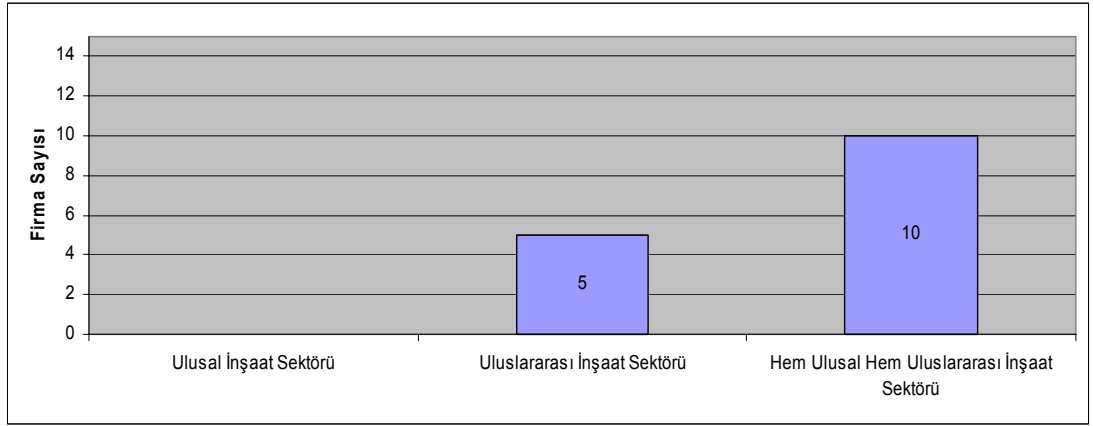
Anket formunu yanıtlayan firmalardan elde edilen bilgiler neticesinde, firmaların halen yurtdışında faaliyetlerini sürdürmelerinin en önemli nedeni, yurtiçi talep yetersizliği ve yurtdışında faaliyet gösterilen pazarlarda rekabetçi üstünlüğün sağlanmış olmasıdır. Bu nedenleri sırasıyla, yurtiçindeki ekonomik istikrarsızlık, yurtdışı işlerin kar marjının yüksek olması ve döviz avantajı nedenleri izlemektedir. Ayrıca, kar transferi kolaylığı seçeneği, hiçbir firma tarafından tercih edilmemiştir.

Şekil 4.17. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Halen Yurtdışında Faaliyet Gösterme Nedenleri

Müteahhitlik Firmalarının Ağırlık Vereceği Sektör İle İlgili Firma Kararları

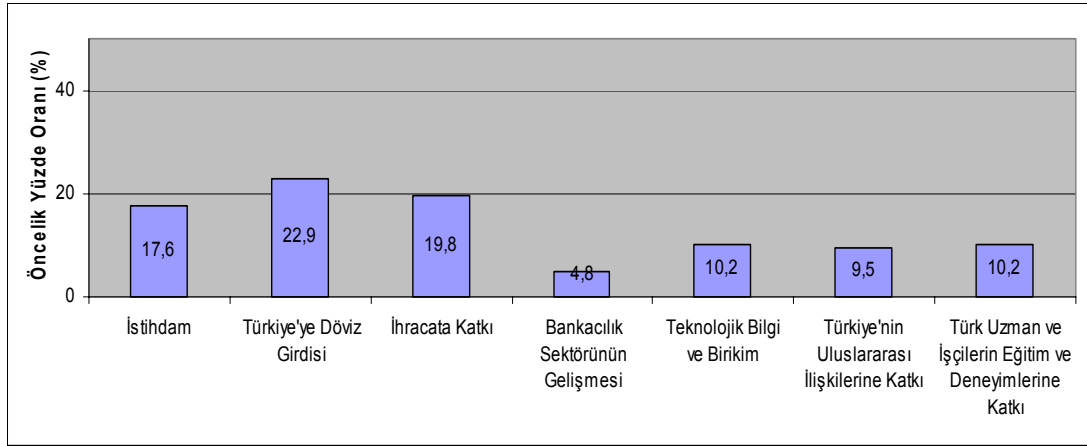
Anket formunda yer alan bu başlıkla ilgili soru ile firmaların faaliyetlerine ağırlık vereceği sektörü saptamak amaçlanmıştır. Alan çalışmasına katılan firmalardan 10'u ulusal yada uluslararası olmasına bakmadan karşılırlarına çıkan bütün fırsatları değerlendireceklerini belirtmişlerdir. Geri kalan 5 firma ise, uluslararası inşaat sektörüne ağırlık vereceklerini belirtmişlerdir. Hiçbir firma ulusal inşaat sektörü seçeneğini işaretlememiştir.

Şekil 4.18. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Ağırlık Verilecek Sektör İle İlgili Firma Kararları

Müteahhitlik Firmalarının Uluslararası Müteahhitlik Hizmetleri Neticesinde Türk Ekonomisine Katkısı

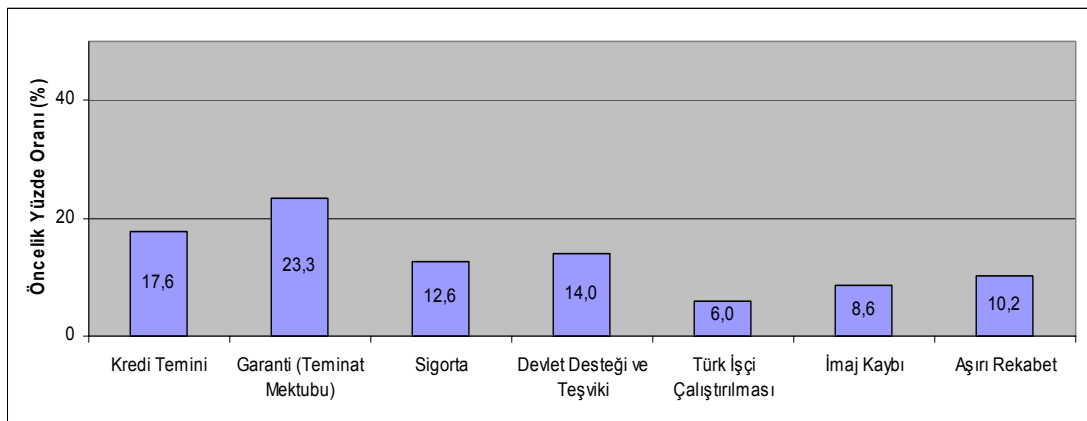
Alan çalışmasına katılan firmalardan, firmalarının Türk ekonomisine katkılarının önem sırasını belirtmeleri istenmiştir. Firma yanıtları neticesinde öncelik yüzde oranlarına göre, firmaların uluslararası müteahhitlik hizmetleri ile Türk ekonomisine en önemli katkısı, Türkiye'ye döviz girdisidir. Döviz girdisini sırasıyla, ihracata katkı, istihdam yaratma, teknolojik bilgi ve birikim sağlama ve Türkiye'nin uluslararası ilişkilerine katkı, Türk uzmanlarının ve işçilerinin eğitim ve deneyimlerine katkı, son olarak, bankacılık sektörünün gelişmesine yol açma seçenekleri izlemiştir.

Şekil 4.19. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetleri Neticesinde Türk Ekonomisine Katkısı Öncelik Yüzde Oranları

Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri İle İlgili Sorunlar

Alan çalışması katılan firmalardan, uluslararası müteahhitlik hizmetleri ile ilgili sorunlarının önem sırasını belirtmeleri istenmiştir. Firmaların yanıtlarına göre öncelik yüzde oranı incelendiğinde garanti (teminat mektubu) sorunu, firmaların en önemli sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Garanti sorununu sırasıyla, kredi temini, devlet desteği ve teşvikinin bazı sektörlerde sağlanan teşvikler yanında yetersiz olması, sigorta, uluslararası pazarlarda aşırı rekabet ortamı, yurtdışında niteliksiz, kalitesiz iş yapan Türk müteahhitlik firmaların neden olduğu imaj kaybı ve son olarak da yurtdışında Türk işçi çalıştırılması sorunlarıdır.

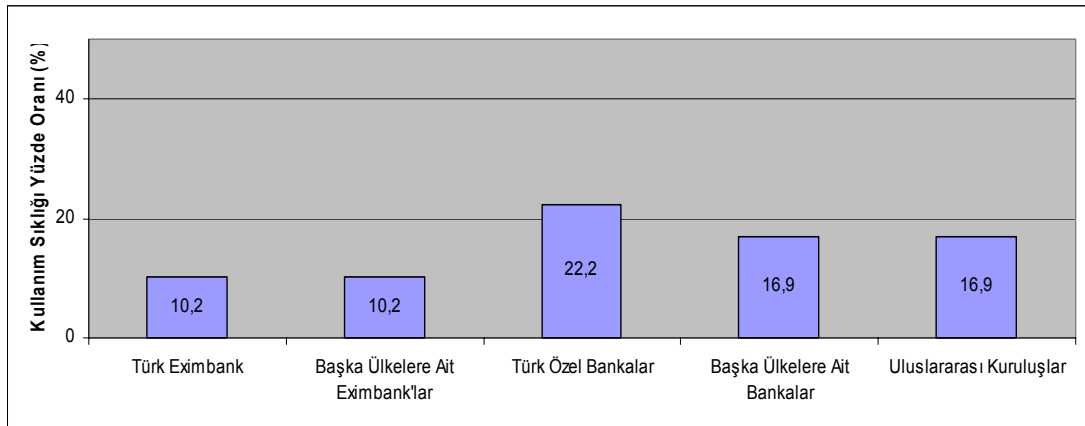
Şekil 4.20. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetleri İle İlgili Sorunları Öncelik Yüzde Oranı

4.4.3 Türk Eximbank ile İlgili Bulgular

Alan araştırması kapsamında hazırlanan anket formunun “C” bölümünde yer alan soruların, firma temsilcileri tarafından yanıtlanması ile elde edilen bulgular bu bölümde açıklanacaktır.

Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin Kredi Temini Sorununun Çözümüne Yönelik Olarak Çalışılan Kurumlar

Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının, çeşitli nedenlerle kredi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik birlikte çalıştıkları kurumlar sıralamasında ilk sırayı, Türk özel bankaları almaktadır. Türk özel bankalarını, kullanım sıklığı yüzde oranına göre sırasıyla, uluslararası kuruluşlar (Dünya Bankası, İslam Kalkınma Bankası vb.), yabancı bankalar, son sırada da, Türk Eximbank ve başka ülkelere ait Eximbank türündeki bankalar yer almaktadır.

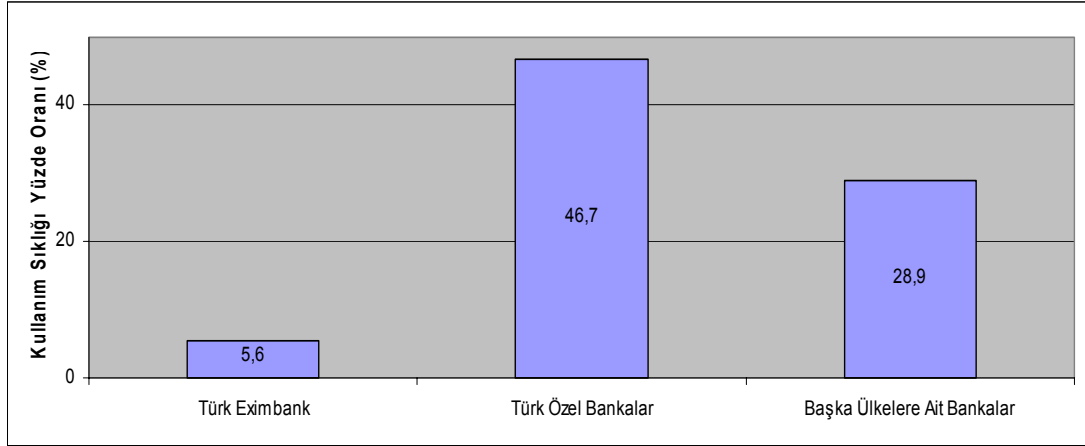

Şekil 4.21. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerinde Kredi Temini İçin Birlikte Çalıştığı Kurumların Kullanım Sıklığı Yüzde Oranı

Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin Garanti (Teminat Mektubu) Temini Sorununun Çözümüne Yönelik Olarak Çalışılan Kurumlar

Anket formunda yer alan bir diğer soru, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaların garanti (teminat mektubu) ihtiyaçları için birlikte çalıştıkları kurumların kullanım sıklığına göre sıralanmasıdır. Bu soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, firmaların garanti (teminat mektubu) için en sık birlikte

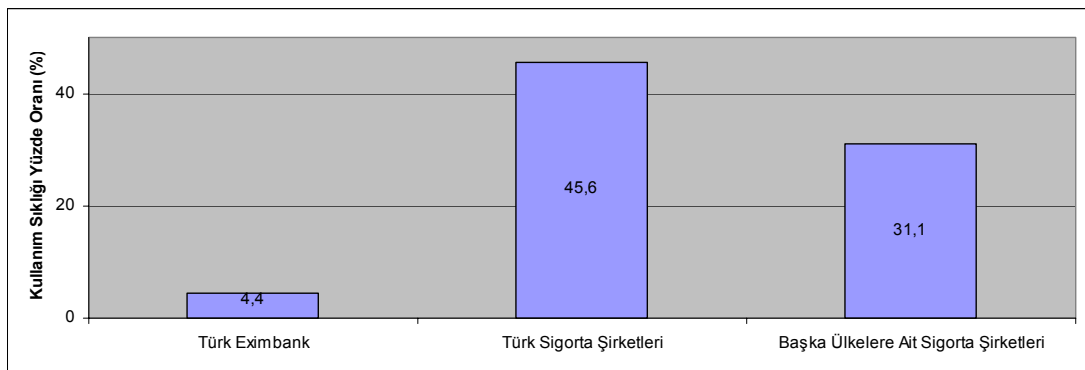
çalıştıkları kurumlar Türk özel bankalarıdır. Türk özel bankalarını, yabancı bankalar izlemektedir. Son sırada ise Türk Eximbank yer almaktadır.

Şekil 4.22. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerinde Garanti (Teminat Mektubu) İçin Birlikte Çalıştığı Kurumların Kullanım Sıklığı Yüzde Oranı

Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin Sigorta Sorununun Çözümüne Yönelik Olarak Çalışılan Kurumlar

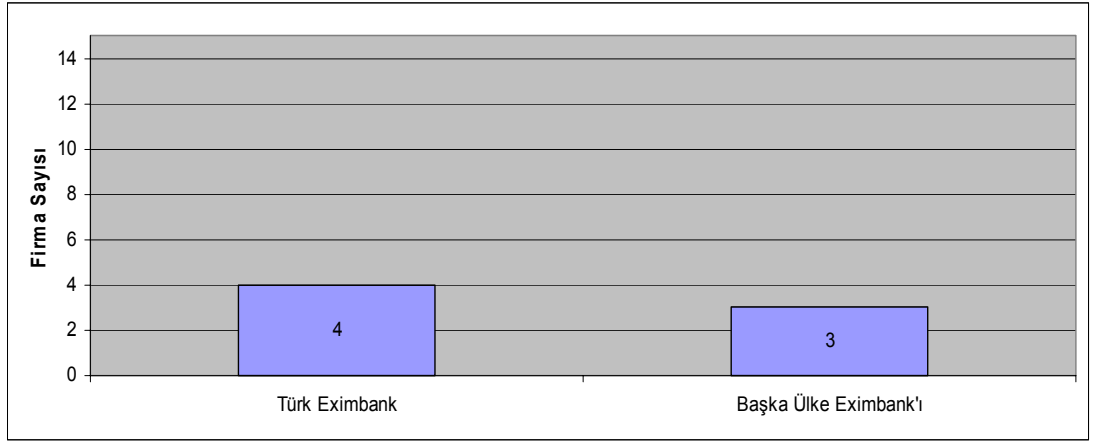
Firmalar için kredi, garanti, sigorta üçlemesinden sonuncusu sigortadır. Alan araştırmasına katılan firmalar, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerindeki sigorta ihtiyaçları için en sık birlikte çalıştıkları kurum Türk sigorta şirketleri olarak belirlenmiştir. Türk sigorta şirketlerini, yabancı sigorta şirketleri ve yine son sırada, Türk Eximbank yer alarak izlemektedir.

Şekil 4.23. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerinde Sigorta İçin Birlikte Çalıştığı Kurumların Kullanım Sıklığı Yüzde Oranı

Başka Ülke Eximbank Programları ve Türk Eximbank Programlarından Yararlanma

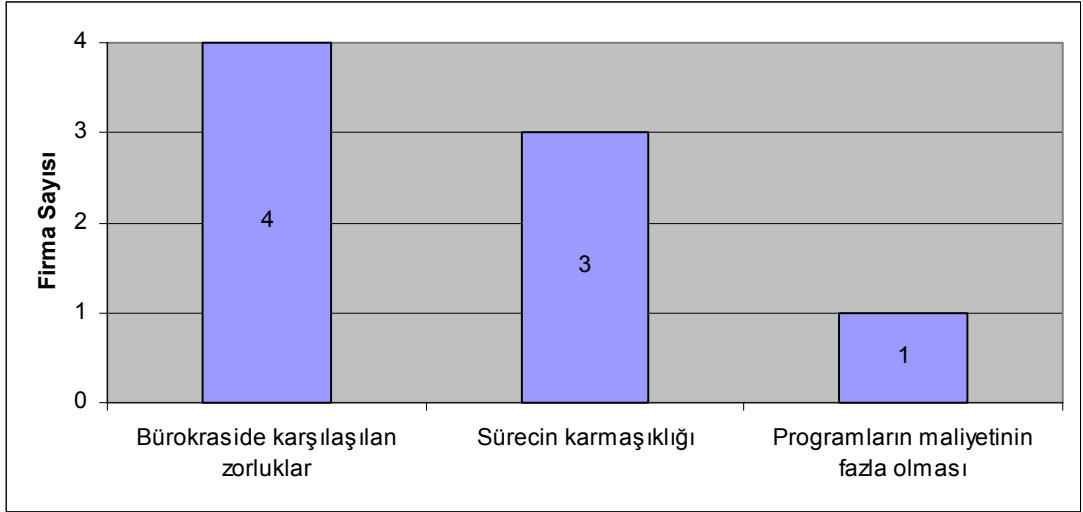
Alan araştırmasına katılan firmalara, Türk Eximbank ve başka ülkelere ait Eximbank programlarından yararlanıp yararlanmadığı sorulmuştur. Alan araştırmasına katılan firmalardan 4'ü Türk Eximbank programlarının en az birinden yararlanmıştır. Başka bir ifade ile, alan araştırmasına katılan firmaların sadece % 26,7'si Türk Eximbank programlarının en az birinden yararlanmıştır. Yabancı bir ülkeye ait Eximbank programlarından en az birini kullanan katılımcı firma sayısı da 3'tür. Aynı zamanda bu 3 firma, Türk Eximbank programlarının en az birinden yararlanan 4 firma arasında da yer almaktadır.

Şekil 4.24. Alan Araştırmasına Katılan Firmaların Başka Ülke Eximbank ve Türk Eximbank Programlarından Yararlanması

Türk Eximbank'tan Kullanılan Program Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

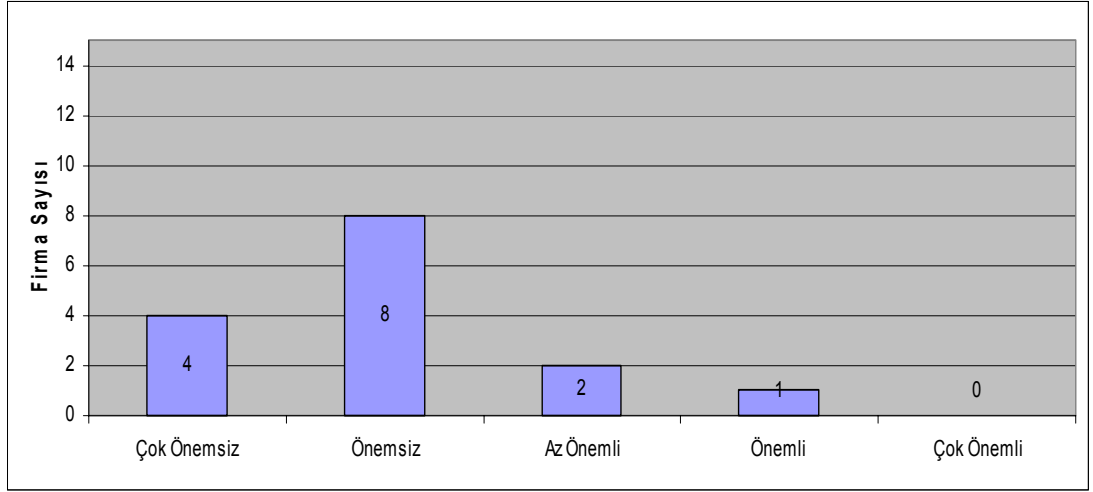
Alan araştırmasına katılan ve Türk Eximbank programlarından en az birini kullanan müteahhitlik firmalarına süreçte karşılaştıkları zorluklar sorulmuştur. Bürokraside karşılaşılan zorluklar, 4 firmanın tamamı tarafından ve sürecin karmaşıklığı 4 firmanın 3'ü tarafından belirtilmiştir. Sadece bir firma, program maliyetlerinin fazla olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 4.25. Türk Eximbank’tan Kullanılan Program Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar

Türk Eximbank’ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Günümüzdeki Programlarının, Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin Desteklenmesindeki Önemi

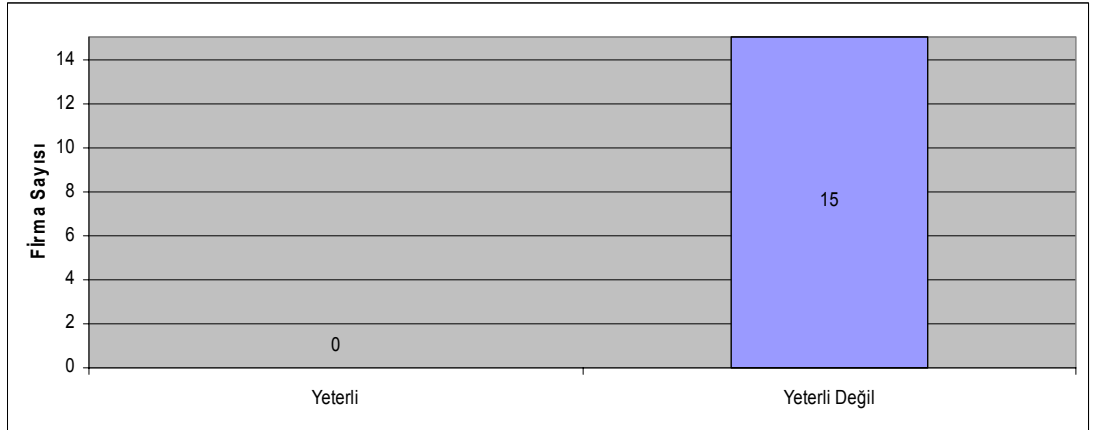
Alan araştırmasına katılan firmalardan, Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik yürürlükteki programlarının uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki önemini değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcı firmalardan 8’i Türk Eximbank’ın desteğini “önemsiz” olarak belirtmiştir. 4 firma “çok önemsiz”, 2 firma “az önemli”, 1 firmada “önemli” yanıtlarını vermişlerdir. Sonuç olarak, alan araştırmasına katılan 15 firmadan 11’i, Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik günümüzdeki programlarının uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki önemi için olumsuz görüş belirtmişlerdir.

Şekil 4.26. Türk Eximbank’ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Yürürlükteki Programlarının Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin Desteklenmesindeki Önemi

Türk Eximbank’ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Programlarının Yeterliliği

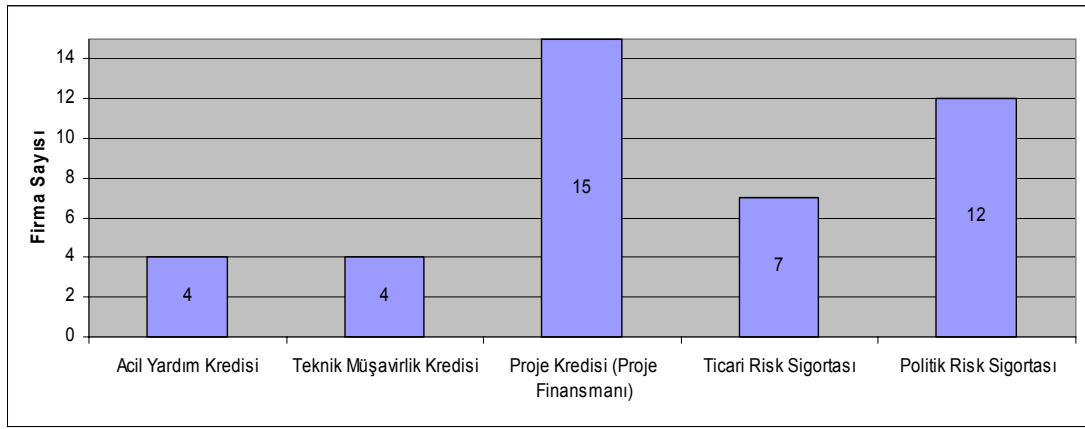
Katılımcı firmalara, Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlarının yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Alan araştırmasına katılan firmaların tamamı bu soruya olumsuz yanıt vermişlerdir.

Şekil 4.27. Türk Eximbank’ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Programlarının Yeterliliği

Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Mevcut Programları İle Birlikte Olması Gereken Programlar

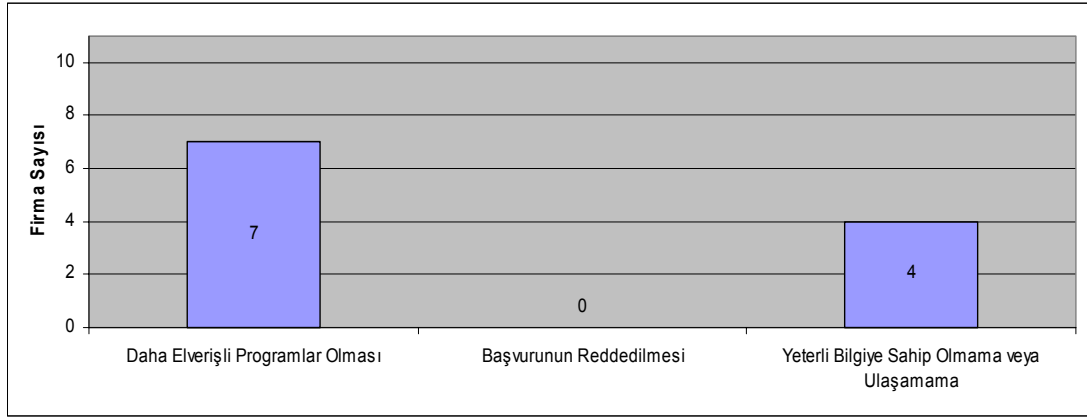
Bir önceki başlıkla ilgili anket formunda yer alan soruya olumsuz yanıt veren firmalardan, Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik mevcut programları ile birlikte olması gereken programlar sorulmuştur. Alan araştırmasına katılan firmaların tamamı proje kredisi (proje finansmanı) seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu seçeneği sırası ile politik risk sigortası, ticari risk sigortası, acil yardım kredisi ve teknik müşavirlik kredisi seçenekleri izlemiştir.

Şekil 4.28. Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Mevcut Programları İle Birlikte Olması Gereken Programlar

Türk Eximbank Programlarını Kullanmama ve / veya Kullanamama Nedenleri

Alan araştırmasına katılan ve Türk Eximbank programlarından en az birini hiç kullanmamış firmalara, Türk Eximbank programlarını kullanmama ve / veya kullanamama nedenleri sorulmuştur. Bu soruya cevap veren firmalardan 7'si bahsi geçen zamanda daha uygun koşullarda başka bir kuruluşa ait program bulunmasını, geri kalan 4'ü ise Türk Eximbank programları hakkında yeterli bilgilere sahip olmama veya yeterli bilgiye ihtiyaç duyulan anda ulaşamama nedenlerini belirtmişlerdir. Bu soruya cevap veren firmalardan hiçbirisi, herhangi bir program için Türk Eximbank'a başvuru yapıp ret cevabı alınması seçeneğini işaretlememiştir.

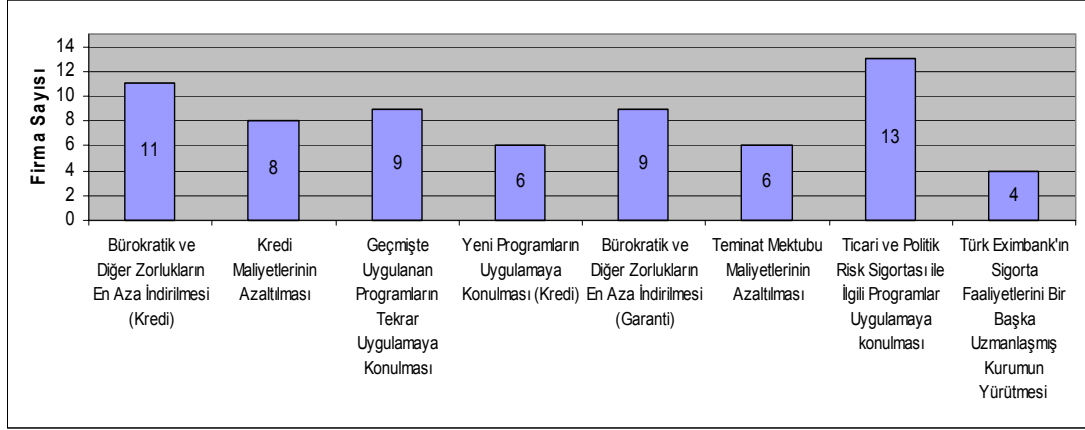
Şekil 4.29. Ankete Katılan Firmaların Türk Eximbank Programlarını Kullanmama / Kullanamama Nedenleri

Türk Eximbank’ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerini Daha Fazla Desteklemesi İçin Öneriler

Katılımcı firmalara, Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerini daha fazla desteklemesi için önerilerinin neler oldukları sorulmuştur. Bu soruya firma temsilcileri tarafından verilen yanıtlar değerlendirildiğinde elde edilen bulgular şu şekilde sıralanmıştır:

- Ticari ve politik risk konusunda programlar uygulamaya konulması,
- Kredi programının kullanımı ile ilgili bürokratik ve diğer zorlukların en aza indirilmesi,
- Geçmişte belirli ülkelere uygulanan kredi programlarının, bütün ülkeleri kapsayacak şekilde genişletilerek tekrar uygulamaya konulması ve kredi programlarının kullanımı ile ilgili bürokratik ve diğer zorlukların en aza indirilmesi,
- Garanti (teminat mektubu) programının kullanımı ile ilgili bürokratik ve diğer zorlukların en aza indirilmesi,
- Kredi maliyetlerinin azaltılması ve
- Teminat mektubu maliyetinin düşürülmesi ve gerekli kaynağın devlet tarafından sağlanması ile yeni kredi programların uygulamaya konulması,

- Türk Eximbank'ın kredi, garanti (teminat mektubu) faaliyetlerinden sigorta faaliyetinin ayrılması ve bazı ülkelerde olduğu gibi sigorta için uzmanlaşmış bir devlet kurumunun sigorta faaliyetini yürütmesidir.

Şekil 4.30. Ankete Katılan Firmaların Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine Daha Fazla Destek Olabilmesi İçin  nerileri

4.5 Alan Araştırması Bulgularının Değerlendirilmesi

Hipotez 1'de Müteahhitlik firmaların yurtdışına y neltmelerine ülke içi faktörlerin (ekonomik istikrarsızlık, talep yetersizliği ve enflasyon) neden olduğu öngörülmüştür. Alan araştırmasının bulguları neticesinde, ülke içi nedenler ilk üç sırada yer almakta ve öncelik yüzde oranları toplamı da % 55,3 olmaktadır.

Alan araştırmasının bulguları neticesinde, firmaların halen yurtdışında faaliyetlerini sürdürmelerinin en önemli nedenleri, yurtiçi talep yetersizliği ve yurtdışında faaliyet gösterilen pazarlarda Türk müteahhitlik firmalarının rekabetçi üstünlük sağlamış olmalarıdır.

Alan araştırmasının 3. hipotezinde, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının hem ulusal hem de uluslararası inşaat sektöründe karşılaşılan bütün fırsatları değerlendirmeye çalışacakları, öngörülmüştür. Alan araştırmasına katılan firmaların % 66,6'sı, yurtiçi ve yurtdışında bütün fırsatların de erlendirilece ini belirtmiştir.

Müteahhitlik firmalarının uluslararası müteahhitlik hizmetleri neticesinde Türk ekonomisine katkısında, ülkenin uluslararası ilişkilerine katkıda bulunmanın öncelik

yüzde oranı, % 9,5, bankacılık sektörünün gelişmesine yol açmanın öncelik yüzde oranı ise % 4,8'dir.

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin en önemli sorunları, % 23,3 öncelik yüzde oranı ile teminat mektubu ve % 17,6 öncelik yüzde oranı ile de kredi teminidir. Alan araştırmasının 5. hipotezinde de en önemli sorunlar olarak, kredi ve garanti (teminat mektubu) öngörülmektedir. Ayrıca, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin sorunlarında, % 6,0'lık öncelik yüzde oranı ile yurtdışında Türk işçi çalıştırılması son sırada yer almıştır.

Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının, çeşitli nedenlerle kredi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik birlikte çalıştıkları kurumlar sıralamasında ilk sırayı, Türk özel bankaları almaktadır. Türk özel bankalarını kullanım sıklığı yüzde oranına göre sırasıyla, uluslararası kuruluşlar (Dünya Bankası, İslam Kalkınma Bankası vb.), yabancı bankalar, son sırada da, Türk Eximbank ve başka ülkelere ait Eximbank türündeki bankalar izlemektedir.

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin garanti (teminat mektubu) temini sorununun çözümüne yönelik olarak çalışılan kurumlar sıralaması, % 46,7 kullanım sıklığı yüzde oranı ile Türk özel bankalar, % 28,9 kullanım sıklığı yüzde oranı ile yabancı bankalar ve % 5,6 kullanım sıklığı yüzde oranı ile Türk Eximbank şeklindedir.

Hipotez 10, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının “sigorta” sorununun çözümüne yönelik olarak, Türk Eximbank'ın kullanım sıklığı çok az olduğunu öngörmektedir. Alan araştırmasında Türk Eximbank'ın kullanım sıklığının yüzde oranı çok düşüktür.

Alan araştırmasında elde edilen bulgular, Türk Eximbank programlarından yararlanma sürecinde bürokrasinin ve sürecin karmaşıklığının firmaların karşısına sorun olarak çıktığını göstermektedir.

Hipotez 12 ile Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesinde yeteri kadar öneme sahip olmadığı öngörülmüştür. Elde edilen bulgularda, Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik

günümüzdeki programlarının uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesinde yeteri kadar öneme sahip değildir.

Hipotez 13 ile Türk Eximbank'ın, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlarının yeterli olmadığı öngörülmüştür. Katılımcıların tamamı, Türk Eximbank'ın, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlarının yeterli olmadığını ifade etmektedir.

Türk Eximbank programlarını kullanmamanın ve / veya kullanamamanın en önemli nedeni, yurtdışında faaliyette bulunan müteahhitlik firmalarının herhangi bir zamandaki ihtiyacı için, bu ihtiyacına yönelik Türk Eximbank programından daha iyi şartlarda başka bir kuruluşa ait bir program bulunmasıdır.

Türk Eximbank programlarının kullanımı ile ilgili bürokratik ve diğer zorlukların en aza indirilmesi, gerekli kaynağın devlet tarafından sağlanması ile mevcut programların limitlerinin artırılması ve yeni programların uygulamaya konulması ile Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine olan desteği önemli oranda artacağı, Hipotez 15 ile öngörülmüştür. Alan araştırmasında elde edilen bulgularda, Ticari ve politik risk konusunda programlar uygulamaya konulmasının, bürokratik ve diğer zorlukların en aza indirilmesinin ve geçmişte belirli ülkelere uygulanan kredi programlarının bütün ülkeleri kapsayacak şekilde genişletilerek tekrar uygulamaya konulmasının, Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine olan desteğini önemli oranda arttıracakları belirlenmiştir.

Genel Değerlendirme

Türk müteahhitlik firmaları yurtdışında faaliyet göstermeye başlamasına, ülke içinden kaynaklanan faktörler (yurtiçi talep yetersizliği, yurtiçindeki ekonomik istikrarsızlık, yurtiçindeki değişken enflasyon) neden olmuştur. Türk müteahhitlik firmaları yurtdışına ilk açıldıkları günden günümüze kadar, uluslararası pazarlardaki iş hacimlerini her geçen yıl artırmakta, dünyanın birçok ülkesinde faaliyet göstermekte ve neredeyse her türlü projeyi gerçekleştirebilecek deneyime ve teknik kapasiteye sahip bulunmaktadırlar. Türk müteahhitlik firmalarının halen yurtdışında faaliyet göstermeye devam etme nedenleri yurtiçi talep yetersizliği ve yurtdışında faaliyet gösterdikleri pazarlarda rekabetçi üstünlük sağlamış olmasıdır.

Türk inşaat sektöründe son yıllarda, özellikle konut yapımında beliren canlanma nedeni ile, Türk müteahhitlik firmalarının ulusal inşaat sektörüne yöneleceği konusunda düşünceler oluşmuştur. Oysaki Türk müteahhitlik firmalarının sadece Türk inşaat sektörüne yoğunlaşma gibi bir düşünceleri bulunmamaktadır. Türk müteahhitlik firmaları hem ulusal, hem uluslararası inşaat sektöründe karşılaşılacak bütün fırsatların değerlendirilmesine çalışacaklardır. Uluslararası müteahhitlik hizmetleri, Türk müteahhitlik firmaları için vazgeçilmezlerden biridir.

Türk müteahhitlik firmalarının, uluslararası müteahhitlik firmaları neticesinde Türk ekonomisine en önemli katkıları ülkeye döviz girdisi, ihracata katkı ve istihdam yaratmaktır.

Ülke ekonomisine büyük katkıları olan uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin en önemli sorunları garanti (teminat mektubu) ve kredi teminidir. Ayrıca, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları, yurtdışında Türk işçi çalıştırılmasını önemli bir sorun olarak görmemektedirler. Çünkü günümüzde, müteahhitlik firmalarının yurtdışında üstlendikleri projelerde, Türk işçi çalıştırmak gibi kesin düşünceleri bulunmamaktadır. Türk müteahhitlik firmaları için, bazı ülkelerin ucuz işgücü maliyetleri nedeni ile bu ülkelerin işçilerinin çalıştırılması avantaj olarak görülmektedir.

Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının, çeşitli nedenlerle kredi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak en çok Türk özel bankaları ile çalışmaktadırlar. Türk özel bankalarını, uluslararası kuruluşlar (Dünya Bankası, İslam Kalkınma Bankası vb.) ve yabancı bankalar izlemektedir. Türk Eximbank'ın kredi programları yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları tarafından çok az tercih edilmekte ve / veya kullanılamamaktadır. Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının garanti (teminat mektubu) ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak en çok Türk özel bankaları ile çalışmaktadırlar. Türk özel bankalarını yabancı bankalar izlemektedir. Türk Eximbank'ın teminat mektubu programları yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları tarafından çok az tercih edilmekte ve / veya kullanılamamaktadır. Yine Türk Eximbank'ın sigorta programları yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları tarafından çok az tercih edilmekte ve / veya kullanılamamaktadır. Türk müteahhitlik firmalarının herhangi bir zamandaki ihtiyacı ile ilgili Türk Eximbank programından, bahsi geçen

zamanda daha uygun koşullarda başka bir kuruluşa ait program bulunması ve Türk Eximbank programları hakkında yeterli bilgilere sahip olmamaları ve / veya programlarla ilgili yeterli bilgiye ihtiyaç duyulduğu anda ulaşamamaları, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının Türk Eximbank programlarını kullanmama ve / veya kullanamama nedenleridir.

Türk Eximbank'ın, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programları yeterli değildir. Müteahhitlik firmalarının, yeni ülke pazarlarına açılmalarını ve mevcut pazarlardaki paylarını korumalarını ve / veya arttırmalarını engelleyen faktörlerden biride proje kredisidir (proje finansmanı). Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik yürüttüğü krediler proje finansmanı türündeki krediler değildir. Ayrıca, Türk Eximbank'ın mevcut kredi programları sadece Türkiye'den ihraç edilen malzeme, ekipman ve hizmet karşılığı kadar olabilmektedir. Bu sorun Türk Eximbank'ın tabi olduğu mevzuatlardan kaynaklanmaktadır. Türk müteahhitlik firmalarının dünya finans vreleri tarafından riskli olarak nitelendirilen ülkelerde iş yapmaktadırlar. Türk müteahhitlik firmalarının politik ve ticari risk sigortaları ile güvence altına alınması gerekmektedir. Türk Eximbank'ın bu konuda yürüttüğü tek program, Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakte evrilme Sigorta Programı'dır. Oysaki, Türk müteahhitlik firmalarının el koyma, millileştirme, döviz transferinin önlenmesi veya sınırlandırılması ve hakedişlerin ödenmemesi gibi politik risklerin güvence altına alınması gerekmektedir.

Ayrıca Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik olarak yürüttüğü mevcut programlarında, bürokrasi ve sürecin karışıklığı Türk müteahhitlik firmalarının önüne sorun olarak çıkmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri, Türkiye ekonomisine katkıları nedeni ile ülkemizin önemli sektörlerinden birisidir. Ülke ekonomisi için vazgeçilmez sektörlerinden biri olan bu sektörün, gerek devlet gerek özel sektör kurum ve kuruluşları tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Türkiye’de, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri ile ilgili kurumsal çerçevede yer alan resmi kuruluşlardan biri de Türk Eximbank’tır. Bu kurum ve kuruluşlar arasında Türk Eximbank’ı, kuruluş amaçları arasında “yurtdışında faaliyet gösteren yatırımcılara ve müteahhitlik firmalarına uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence kazandırılması” ve faaliyet alanları arasında da “uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri sayesinde dış yatırımların geliştirilmesi için kredi açmak, finansmanına katılmak, sigorta ve garanti sağlamak” gibi nedenlerin bulunması sebebi ile ayrı bir konumda değerlendirmek gerekmektedir. Türk Eximbank’ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri için önemli olması gerektiği düşünülerek, Türk Eximbank’ın uluslararası Türk Müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlarının değerlendirilmesi ve Türk Eximbank’ın uluslararası Türk Müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki öneminin belirlenmesini amaçlayan bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu amaç doğrultusunda, bir literatür araştırması gerçekleştirilmiş, literatür araştırmasından sonra Türk Eximbank’ın, özel bankaların ve yurtdışında faaliyet gösteren 3 müteahhitlik firmasının temsilcileri ile ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ön görüşmeler sonrasında da hedef olarak seçilen Türkiye Müteahhitler Birliği üyesi ve yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitlik firmaları üzerinde bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde, çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

İkinci bölümde, dünya inşaat sektöründeki gelişmeler ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmış ve uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin tarihsel gelişimi, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin Türkiye ekonomisine katkısı ve uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin sorunları ortaya konulmuştur.

Üçüncü bölümde, Türk Eximbank ve Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programları incelenmiştir. Bu bölümde, Türk Eximbank ile ilgili genel bilgiler ile uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin kredi, garanti ve sigorta sorunlarının çözümüne yönelik olarak Türk Eximbank'ın yürütmekte olduğu programlar ve geçmişte uyguladığı programlar ile ilgili ayrıntılı bilgiler sunulmuştur.

Dördüncü bölümde, Türkiye Müteahhitler Birliği üyesi firmalar üzerinde gerçekleştirilen alan araştırması ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu bölümde alan araştırmasının amaçları, kapsamı ve sınırları, yöntemi belirtilmiş ve son olarak da alan araştırmasından elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Son bölümde ise, çalışmanın ortaya çıkardığı sonuçlar ele alınmış, Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine daha fazla destek olabilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Türkiye Müteahhitler Birliği üyesi ve yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitlik firmaları üzerinde gerçekleştirilen alan araştırması için ana amaç doğrultusunda alt amaçlar belirlenmiş, hipotezler öngörülmüş ve bu hipotezlerin sınanmasını sağlayacak bir anket formu hazırlanmıştır.

Anket formunun doldurulmasında iki yöntem izlenmiştir. Hedef olarak belirlenen, merkez ofisi İstanbul'da bulunan müteahhitlik firmalarından telefon veya elektronik posta yoluyla, firma temsilcileri ile görüşme talebinde bulunulmuştur. Görüşme talebine olumlu yanıt veren firma temsilcisi ile görüşmeler yapılarak anket formunun yanıtlanması sağlanmıştır. Hedef olarak belirlenen merkez ofisi İstanbul dışında bulunan müteahhitlik firmalarından, anket formunu yanıtlayıp elektronik posta ve fax yolu ile katılım sağlanmıştır. Sonuç olarak, hedef olarak belirlenen TMB üyesi ve yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitlik firmalarından % 15,3 oranında alan çalışmasına katılım sağlanmıştır.

Alan araştırmasının bulguları değerlendirildiğinde, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin en önemli sorunlarının kredi temini ve garanti (teminat mektubu) olduğu belirlenmiştir. Bu sorunlara ek olarak, sigorta sorununun da öncelik yüzde puanının kayda değer olduğu belirlenmiştir. Türk Eximbank'ın kuruluş amaçları arasında “yurtdışında faaliyet gösteren yatırımcılara ve müteahhitlik firmalarına uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence kazandırılması” ve faaliyet alanları arasında da “uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri sayesinde dış yatırımların geliştirilmesi için kredi açmak”, finansmanına katılmak, sigorta ve garanti sağlamak” bulunması nedenleri ile, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesinde Türk Eximbank'ın önemli olması gerekliliği daha iyi anlaşılmaktadır.

Alan araştırmasının bulguları değerlendirildiğinde, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesinde Türk Eximbank'ın önemli olması beklenirken, aslında gerçekte durumun farklı olduğu anlaşılmaktadır.

Yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları, Türk Eximbank'ın kredi, garanti (teminat mektubu) ve sigorta programlarını kullanmamakta ve / veya kullanamamaktadır. Türk müteahhitlik firmalarının herhangi bir zamandaki ihtiyacı ile ilgili Türk Eximbank programından, bahsi geçen zamanda daha uygun koşullarda başka bir kuruluşa ait program bulunması ve Türk Eximbank programları hakkında yeterli bilgilere sahip olmamaları ve / veya programlarla ilgili yeterli bilgiye ihtiyaç duyulduğu anda ulaşamamaları, yurtdışında faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmalarının Türk Eximbank programlarını kullanmama ve / veya kullanamama nedenleridir.

Türk müteahhitlik firmalarının, yeni ülke pazarlarına açılmalarını ve mevcut pazarlardaki paylarını korumalarını ve / veya arttırmalarını engelleyen faktörlerden biride yurtdışında üstlendikleri projelere Türkiye'den proje kredisi (proje finansmanı) sağlayamamalarıdır. Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik yürüttüğü krediler proje finansmanı türündeki krediler değildir. Ayrıca, Türk Eximbank'ın mevcut kredi programları sadece Türkiye'den ihraç edilen malzeme, ekipman ve hizmet karşılığı kadar olabilmektedir. Bu sorun Türk Eximbank'ın tabi olduğu mevzuatlardan kaynaklanmaktadır.

Türk müteahhitlik firmalarının dünya finans çevreleri tarafından riskli olarak nitelendirilen ülkelerde iş yapmaktadırlar. Müteahhitlik firmaları politik ve ticari risk sigortaları ile güvence altına alınması gerekmektedir. Türk Eximbank'ın bu konuda yürüttüğü tek program, Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakte Çevrilme Sigorta Programı'dır. Oysaki, Türk müteahhitlik firmalarının el koyma, millileştirme, döviz transferinin önlenmesi veya sınırlandırılması, hakedişlerin ödenmemesi vb. politik riskleri güvence altına alınması gerekmektedir.

Alan araştırması sonucunda, Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programları yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik olarak yürüttüğü mevcut programlarında, bürokrasi ve sürecin karışıklığı Türk müteahhitlik firmalarının önüne sorun olarak çıkmaktadır.

Sonuç olarak Türk Eximbank, 1990'lı yılların başında uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik olarak uyguladığı kredi ve garanti programları ile müteahhitlik firmalarının yeni pazarlara açılmasında veya mevcut pazarlardaki konumlarını sağlamlaştırmasında ve rekabetçi üstünlük kazanmalarının sağlanmasında önemli rol oynamıştır. Buna rağmen,

- Uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik mevcut programlarının tür ve sayısının müteahhitlik firmalarının ihtiyaçları karşısında yetersiz kalması,
- Mevcut programların ülke, firma ve proje limitlerinin yetersizliği,
- Programlardaki bürokratik zorluklar, programların süreçlerinin karmaşıklığı,
- Türk Eximbank'ın tabi olduğu yasalar ve mevzuatlardan kaynaklanan sorunlar,

gibi nedenlerden dolayı Türk Eximbank, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesinde önemli bir rol oynamamaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde ayrıca, literatür ve alan araştırması yardımı ile belirlenen, Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerini daha fazla destek olabilmesini sağlayacak öneriler de yer almaktadır. Bu öneriler:

- Türk Eximbank tarafından, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik proje finansmanı türündeki kredi programları uygulanmaya başlanmalıdır.
- Türk firmalarının dış piyasalardaki rekabet gücünün artırılması ve yurt dışında proje üstlenen Türk müteahhitlik firmalarına gerekli desteğin verilebilmesi amacı ile sigorta programlarının çeşitlendirilmesi ve bu çerçevede özellikle politik riski yüksek olan ülkelerde gerekli tam kapsamlı bir politik sigorta programının Türk Eximbank tarafından uygulanmaya konulması gerekmektedir.
- Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik geçmişte uygulanan köprü döviz kredi programları (acil yardım kredisi veya kriz kredisi) günümüz şartlarına uyarlanarak tekrar uygulamaya başlanmalıdır.
- Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik yürürlükteki kredi, garanti ve sigorta programlarına ait ülke, firma ve proje limitleri gözden geçirilmeli, uluslararası inşaat sektöründeki eğilimlere paralel olarak yeni ülkelere limitler tahsis edilmeli ve mevcut limitler artırılmalıdır.
- Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik programlardan yararlanma sürecinde bürokrasi en aza indirilmeli, süreç tam olarak tanımlanmalı ve firmaların taleplerine en kısa sürede cevap verebilecek düzenlemeler yapılmalıdır.
- Türk Eximbank'ın mevcut kredi programları ile ilgili olarak, Türk Eximbank'ın tabi olduğu mevzuatlar ve yasalarda değişiklik yapılmalı ve / veya Türk Eximbank'ın kredi temininde aracılık etmesi sağlanmalıdır. Bu yöntemlerle Türk Eximbank, müteahhitlik firmalarının yurtdışında üstlendiği projelere, projenin tamamı kadar kredi verebilmelidir.
- Türk Eximbank'ın, hem yurtiçi hem yurtdışı kurum ve kuruluşlarla olan işbirliğini artırması gerekmektedir.

Uluslararası finans kuruluşları ve ülkelerin ihracat kredi ve / veya sigorta kuruluşları ile işbirliği anlaşmalarının imzalanması için gerekli çalışmalar Türk Eximbank tarafından yürütülmelidir.

Türk Eximbank'ın 4 ÷lkede muhabir bankası bulunmaktadır. Muhabir banka sayısı, Türk müteahhitlik firmalarının proje üstelendiğı ÷lkeler ile kıyaslandığında çok azdır. Türk Eximbank'ın herhangi bir programı ile ilgili işlemlerin daha hızlı yürütölebilmesi için, Türk Eximbank'ın farklı ÷lkelerdeki muhabir banka sayısı artırılmalıdır.

Türk Eximbank, Türk müteahhitlik firmaları ile iyi ilişkiler kurmalı, programlarının müteahhitlik firmalarına tanıtımına yönelik çalışmalar düzenlemeli ve mevcut programların değeriendirilmesi ve yeni programların uygulamaya konulması konusunda, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri temsilcileri ile iletişim içinde olmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] **Von Pogrell, H.**, 2003. The Market Situation in International Contracting, *EIC General Assembly* , Berlin, Germany, September 26.
- [2] **Devlet Planlama Teşkilatı**, 2006. 9. Kalkınma Planı (2007 – 2013) İnşaat, Mühendislik – Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu 3. Taslak Raporu, Ankara, Türkiye.
- [3] **Güneş, H., Aslanoğlu, E. ve Çelik, S.**, 2004. İnşaat Sektörü Stratejik Planı, Türkiye Müteahhitler Birliği Yayın No:12, Ankara.
- [4] **Türkiye Müteahhitler Birliği Resmi Web Sitesi** (www.tmb.org.tr) (15.02.2006)
- [5] **Devlet Planlama Teşkilatı**, 2001. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı İnşaat, Mühendislik – Mimarlık, Teknik Müşavirlik ve Müteahhitlik Hizmetleri Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, Türkiye.
- [6] **Engineering News Record Web Sitesi** (www.enr.com) (03.03.2006)
- [7] **Candemir, C.**, 2004. İnşaat Sektörü Yurtdışı Uygulamaları ve Sorunları, *XVII. Türkiye İnşaat Mühendisliği Teknik Kongre ve Sergisi*, YTÜ, İstanbul, 15-17 Nisan, s. 97-109.
- [8] **Yılmaz, S.**, 1997. Türk Müteahhitlerin Yurtdışı Pazarlardaki Konumunu Araştırmaya Yönelik Bir Çalışma, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [9] **Şenol, A.**, 2001. Dış Müteahhitlik Hizmetleri, *XVI. Türkiye İnşaat Mühendisliği Teknik Kongre ve Sergisi*, ODTÜ, Ankara, 1-3 Kasım.
- [10] **Yapı Dergisi**, 2005. Türk Yapı Sektörü Raporu 2005, **288**, s. 54-57, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

- [11] **Borneday, G.**, 2001. Strateji Geliştirmeye Yönelik Türk ve Uluslararası İnşaat Sektörünün Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [12] **Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Resmi Web Sitesi** (www.tcmb.gov.tr) (05.03.2006)
- [13] **Devlet Planlama Teşkilatı Resmi Web Sitesi** (www.dpt.gov.tr) (12.09.2005)
- [14] **Koca, F.**, 1990. Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerinin Türkiye Ekonomisine Katkıları, *Yüksek Lisans Tezi*, İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [15] **Safel, R.**, 2000. İnşaat Sektörü, Türkiye Vakıflar Bankası TAO - Sektör Araştırmaları Serisi / No:21, Ankara, Türkiye.
- [16] **Laçın, B.**, 1998. Teminat Mektupları, Kentbank Eğitim Yayınları, İstanbul.
- [17] **Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası.**, 2003. Politik Risk ve Surety Sigortaları Raporu, Ankara, Turkey.
- [18] **Esty, B.C.**, 2004. Modern Project Finance, John Wiley& Sons Inc., Boston.
- [19] **Nevitt, P.K. and Fabozzi F.J.**, 2004. Project Financing, Euromoney Books, London.
- [20] **Başar, M.**, 2000. Proje Finansmanında Bir Araç Olarak Yap İşlet Devret Modeli ve İzmit Büyükşehir Belediyesi Su Temin Projesinde Modelin Uygulanışı, *Doktora Tezi*, AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- [21] **Avcı, Y.**, 2001. İnşaat Firmalarında Kredi Risklerinin Değerlendirilmesi ve Takibi, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [22] **Ayıtış, T.**, 2001. Bankalarda İnşaat Firmalarının Kredi Tahsis Süreci ve İnşaat Sektöründe Finansal Analiz Oranları, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [23] **Bodur, V.**, 2001. Taahhüt Firmalarında Finansal Analiz ve Banka Analizine Etkileri, *Doktora Tezi*, İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [24] **Çonkar, M.K.**, 1988. Kalkınma Bankacılığı ve Türkiye'deki uygulama, *Doktora Tezi*, A.Ü., Eskişehir.
- [25] **Türk Eximbank Resmi Web Sitesi** (www.eximbank.gov.tr)

- [26] **Kıvrak,A.**, 1997. Türk Eximbank Kredileri ve 1988-1995 Dönemi SÖİK ve İhracat Kredi Sigortası Uygulamaları, *Yüksek Lisans Tezi*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- [27] **Baydar,F.**, 2006. Kişisel görüşme.
- [28] **Türk Eximbank.**, 2002. Ülker Kredi / Garanti Programı Uygulama Esasları, Ankara.
- [29] **Karakurt, C.** 2005. Kişisel görüşme.
- [30] **Türk Eximbank.**, 2005. Faaliyet Raporları 2004, Türk Eximbank, Ankara, Turkey.
- [31] **Türk Eximbank.**, 2004. Çevre Uygulama Esasları, Ankara.
- [32] **Gürol, E.**, 1994. Çağdaş İş Dünyası Sözlüğü, Cem Yayınevi, İstanbul.
- [33] **Türk Eximbank.**, 2004. Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı Uygulama Esasları, Ankara.
- [34] **T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı Resmi Web Sitesi** (www.dtm.gov.tr) (21.10.2005)
- [35] **Atamer, B.** 2006. Kişisel görüşme.
- [36] **Türk Eximbank.**, 2004. Faaliyet Raporları 2003, Türk Eximbank, Ankara, Turkey.
- [37] **Türk Eximbank.**, 2004. Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri Teminat Mektuplarının Haksız Nakde Çevrilme Sigorta Programı Uygulama Esasları, Ankara.
- [38] **Kılıç, E.**, 2005. Kişisel görüşme.
- [39] **Türk Eximbank.**, 2005. Sevk Öncesi İhracat Kredileri Uygulama Esasları Revizyonu, Ankara.
- [40] **Türk Eximbank.**, 2005. Döviz Kazandırıcı Hizmetler Kredilesi Uygulama Esasları Revizyonu, Ankara.
- [41] **Türk Eximbank.**, 2002. İslam Kalkınma Bankası (İKB) İhracat Finansmanı Programı Uygulama Esasları, Ankara.

- [42] **Akanlar,Y,H.**, 1990. Eximbank Kredi ve Garanti Programları, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [43] **Kinsiz,H.**, 1991. Dış Ticaretin Finansmanı ve Eximbank Modeli, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [44] **Kıvrak,A.**, 1997. Türk Eximbank Kredileri ve 1988-1995 Dönemi SÖİK ve İhracat Kredi Sigortası Uygulamaları, *Yüksek Lisans Tezi*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- [45] **İlgaz,Y.**, 1989. Kredi Sistemi İçinde Türk Eximbank, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [46] **Yetkin,S.**, 1996. Türkiye’de İhracatın Finansmanı ve Türk Eximbank, *Yüksek Lisans Tezi*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- [47] **Abaç, S. ve diğ.,** 1997. Ekonomi Ansiklopedisi, İstanbul.
- [48] **Türk Eximbank.,** 2002. Faaliyet Raporları 2001, Türk Eximbank, Ankara, Turkey.
- [49] **Türk Eximbank.,** 2003. Faaliyet Raporları 2002, Türk Eximbank, Ankara, Turkey.
- [50] **Yılmaz,S.**, 1997. Türk Müteahhitlerinin Yurtdışı Pazarlardaki Konumunu Araştırmaya Yönelik Bir Çalışma, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

**EK – A / TÜRK EXİMBANK’IN LKE KREDİ VE GARANTİ PROGRAMI
İLE İLGİLİ FORMLAR**

Ek 1 - PROJE BİLGİ FORMU

PROJECT INFORMATION FORM

I. GENERAL :

- 1- Project Buyer :
- 2- Name of Project :
- 3- Subject of Project :
- 4- Useful Life of Project :
Estimated Capacity of Plant :
(This is the design capacity of plant in terms of units tones etc. per year)
- 5- Location of Investment :
- 6- Project Cost :
From Turkey
From Domestic Market
From Third Countries
- 7- Commencement and Termination Data :
(An implementation schedule shall be given acc. to Annex 5.)
- 8- Type of Contract :
- 9- Type of Undertaking :
- 10- Project Exporter :
Name :
Type of Business :
Date of Foundation :
Address :
- 11- This Project Information Form is Prepared by :
Name surname :
Phone :
Fax No :
Occupation :

II. PRESENTATION OF THE PROJECT :

In this section, the following items shall take place,

- 1- History, Aim and content of the Project...
 - A brief history of how this project is decided.
 - Aim and content of the project shall be explained
- 2- Project Buyer and Borrower...
 - Name(s) and address(es)
 - Telephone and fax numbers
 - Organizational charts
 - Balance sheets and income statements for the last three years
 - Projected balance sheet of the project buyer
 - Role within the project
 - Other relevant information
- 3- Project and the related market...
 - Significance of the project shall be explained regarding the related market conditions in the mentioned territory.

4- Location of Project ...

- The advantages of the selected region shall be explained together with the environmental constraints by the government.
- If environmental pollution is inevitable during operation how shall it be eliminated ?

5- Method of production and Technology...

- Method of production shall be briefly mentioned.
- Indicate if the plant has any special features that are not found in traditional ones and indicate if this results in a remarkable cost increase / decrease.
- Comparison shall be made with the alternative production methods.
- The reasons of determining this technology shall be stated.

6- Provision of raw materials, auxiliary materials fuel, electricity, water etc...

- Explain how and where the above items shall be supplied.
- State if the provision of above items shall be regular throughout the useful life of the plant.

III. TOTAL INVESTMENT COST :

	TOTAL	Cumulative	200...	200...
	Turkey	Domestic	3rd Countries	Turkey Domestic 3rd Countries
1. Feasibility :				
2. Technical Assistance License:		(A copy of the know-how agreement is required)		
3. Land :				
4. Site Preparations :				
5. Civil Work :		(Detailed information shall be given acc. Annex 1)		
6. Internal Roads :				
7. Machinery / Equipment :		(Detailed information shall be given acc. Annex 2)		
8. Transportation Insurance :		(Detailed information shall be given acc. Annex 2)		
9. Import & Custom Duties :				
10. Erection :				
11. Vehicles :		(Detailed list of vehicles to be used shall be given acc. Annex 1)		
12. Start-up :				
13. General Expenses :		(Explain the items covering the general expenses)		
14. Contingencies :				
A) Investment Cost(1+2+....+14) :				
B) Interest During Construction :				
C) Working Capital :		(Detailed information shall be given in item VI)		
TOTAL INVESTMENT COST				

IV. OPERATING COST

CUR			% 100		
	Total	Turkey	Domestic	3rd Countries	Fixed(**)
Variable					
A) Operating Expenses(*) :					
1- Raw Materials :					
2- Auxiliary Material :					
3- Supplies & Spare Parts :					
4- Fuel, gas etc. :					
5- Electricity :					
6- Water :					
7- Labor & Personnel :					
8- Maintenance Cost :					
9- General Expenses :					
B) Selling Expenses					
TOTAL OPERATING COST					

(*) Information related to operating expenses shall be given according to Annex 3

(**)A distinction between the fixed and variable costs of operating expenses shall be made. For instance: % 5 of electricity consumed may be the fixed cost whereas % 95 of it may be the variable cost

V. CAPACITY UTILIZATION RATIOS (CUR) BY YEARS :

	200...	200...	200...	200...	200...
CUR % :					

Although the plant might have technically higher capacity utilization ratios the actual capacity utilization ratio is the one limited by the demand in the territory. Here the actual CURs shall take place

VI. WORKING CAPITAL REQUIREMENT

ITEMS	TIME (day*)	ANNUAL AMOUNT WORKING		CAPITAL	
		Fixed	Variable	Fixed	Variable
Total					
1- Raw Materials :					
2- Aux. Materials :					
3- Production Materials:					
4- Finished Good Inventory:					
5- Work-in-Process Inventory:					
6- Fuel :					
7- Receivable on sales:					
8- Cash in Hand :		(Expenses such as electricity, water, salaries wages, general expenses contingencies for 30 days)			

* Item by item required stock levels on day basis

** If detailed information is not available then apply the below formula:

Working Capital = (Annual operating cost - depreciation) * Operating Cycle / 12
Working capital Requirement is the amount of cash or credit in hand before starting the operating cycle. Operating cycle is the period in months necessary to make a complete production cycle starting from raw materials till the acquisition of finished goods.

VII. OPERATING INCOME BY YEARS (*)

	200...	200...	200...	200...	200...	200...
CUR :						
A. DOMESTIC						
Product A :						
Product B :						
Product C :						
Total Domestic Sales :						
B EXPORT						
Product A :						
Product B :						
Product C :						
Total Export :						
TOTAL OPERATING INCOME						

* Refer to Annex 5 before filling in the table.

VIII. PROFITABILITY AND BREAK EVEN ANALYSIS

Total Operating Income	:	(at CUR = % 100)
Total Operating Cost	:	(at CUR = % 100)
Total Fixed Cost	:	
Total Variable Cost	:	
Annual Depreciation Amount Cost	:	(Average of 3 years)
Annual Interest Expenses	:	(Average of 3 years)

$$\begin{aligned} \text{BREAK - EVEN POINT OPERATING INCOME} & \quad \text{Fixed Cost} \\ \text{TOTAL OPERATING COST} & = \frac{\text{Variable Cost}}{1 - \frac{\text{Total Operating Income}}{\text{Total Operating Income}}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{BREAK - EVEN POINT} & \quad \text{Break - Even Point} \\ \text{CAPACITY UTILIZATION RATIO} & = \frac{\text{Total Operating Income}}{\text{Total Operating Income}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{BREAK - EVEN POINT OPERATING INCOME} & \quad \text{Fixed Cost + Average Interest} \\ \text{TOTAL OPERATING COST BASIS} & = \frac{\text{Variable Cost}}{1 - \frac{\text{Total Operating Income}}{\text{Total Operating Income}}} \\ \text{(DEPRECIATION EXCLUDED)} & \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{BREAK - EVEN POINT} & \quad \text{Break -Even Point Operating Income} \\ \text{CAPACITY UTILIZATION RATIO} & = \frac{\text{Total Operating Income}}{\text{Total Operating Income}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{BREAK-EVEN POINT OPERATING INCOME ON Fixed Cost+Average} & \\ \text{interest+Depreciation} & \\ \text{COST OF GOODS SOLD BASIS} & = \frac{\text{Variable Cost}}{1 - \frac{\text{Total Operating Income}}{\text{Total Operating Income}}} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{BREAK - EVEN POINT} & \quad \text{Break -Even Point Operating Income} \\ \text{CAPACITY UTILIZATION RATIO} & = \frac{\text{Total Operating Income}}{\text{Total Operating Income}} \end{aligned}$$

IX. PROFITABILITY ANALYSIS (*)

	200...	200...	200...	200...	200...	End of Useful
life						
A. CASH OUTFLOWS (In construction period)						
1- Investment Cost + Interest During Construction :						
2- Working Capital :						
B. CASH INFLOWS (In operation period)						
1- Operating Incomes (net) :						
2- Working Capital (**) :						
3- Salvage Value (**) :						
NET FUNDS (B - A)						
NET PRESENT VALUE (NPV)	(State the discount rate (r) used in calculation)					
INTERNAL RATE OF RETURN (IRR)						

* Refer to Annex 6 to fill in this table.

** Should be shown at the end of the useful life of the project.

X. PROFORMA INCOME AND CASHFLOW STATEMENT

ITEMS / YEAR	200...	200...	200...	200...	200...
200...					
1- Operating Income :					
2- Operating Expenses :					
3- Depreciation :					
4- Interest Expenses :					
5- Earnings before Tax. [1-(2+3)+4] :					
6- Tax Benefits :					
7- Taxable Amount (5-6) :					
8- Corporate and Other Taxes:					
9- Legal Reserves (if any) :					
10- Dividends to be Paid :					
11- Retained Earnings (net income) (5-8+9+10):					
12- Depreciation :					
13- Total Fund (11+9+12) :					
14- Principals :					
15- Operating Period Investment Expenditures :				(Increase in working capital requirement by years)	
16- Net Fund by Years :					
17- Accumulated Funds :					
18- Debt Service Ratio [1-(2+8+10+15)] / (4+14) :					

XI. TOTAL FINANCIAL NEEDS AND SOURCES

YEARS	CUMULATIVE TOTAL TURKEY 3RD COUNTRY	200... TOTAL TURKEY 3RD COUNTRY	200... TOTAL TURKEY 3RD COUNTRY
TOTAL FINANCIAL NEED			
A- INVESTMENT COST B- INTEREST DURING CONSTRUCTION TOTAL FIXED CAPITAL COST C- WORKING CAPITAL			
TOTAL INVESTMENT COST (TOTAL FINANCIAL NEED)			
TOTAL FINANCIAL SOURCES A- STOCKHOLDER'S EQUITY 1-CAPITAL 2-PROPOSED CAPITAL INCREASE 3-PROJECT FUNDS(IF ANY) 3.1- RETAINED EARNINGS 3.2- ACCUMULATED DEPRECIATION B- LIABILITIES 1- MEDIUM OR LONG TERM LIABILITIES 1.1- MEDIUM AND LONG TERM BANK LOANS 1.1.1- TURK EXIMBANK LOAN 1.1.2- 1.1.3- 2- OTHER LIABILITIES			
TOTAL FINANCIAL SOURCES			

ANNEX 1

CIVIL WORKS

- 1- Architectural drawings are required to see;
 - a) the details of floor and building plans.
 - b) the dimensions
- 2- Indicate the area of construction (open & indoors)
- 3- Indicate the general cost per square meter of the construction.
- 4- The amount in m³ and haul distance of excavation works and indicate unit costs.
- 5- Indicate and explain the details of any special civil work that shall considerably increase the cost.
- 6- List the type and amounts of construction materials on m³, m² or ton basis. For example what type of glass how many m² scaffolding in m² or m³ indoors, how many tons of what kind reinforcement bars are used. What kind and how many tons of cement is used. Indicate the current unit price of each item.
- 7- If construction materials such as cement, aggregates etc. are to be transported from Turkey, explain how they shall be delivered. Indicate the type of delivery and the routes.
- 8- For construction machinery and equipment indicate the depreciation or rental cost.

NOTE: If buildings are rented then explain the renting conditions and cost.

ANNEX 2

MACHINERY / EQUIPMENT OF PLANET

A) Brochures and Technical Specs Including :

Technology of the machine

- 1- Name of manufacturer.
- 2- A brief description of how it operates.
- 3- Dimensions.
- 4- Full Automatic or Semi - automatic or Manual? State if converting the manual to semi or full automatic is possible after small improvements.
- 5- Turkish and / or worldwide user Reference List.

B) Proforma Invoices of the machinery :

1- They shall be on CIF basis including the destination. If only FOB prices are available then the delivery type (on truck, by plane etc.), routes and delivery conditions shall be explained along with the coverage of the insurance.

2- They shall be valid till

ANNEX 3

ABOUT THE PROCESS

A. GENERAL

1- Plant Lay - out Drawings.

a) It shall be to scale

b) Machinery shall be given codes and these codes shall be shown on the lay out drawings.

2- Process :

a) A description of the process starting from raw & auxiliary materials till the acquisition of finished product. Indicate the percentages of raw and auxiliary materials to produce one unit of finished product.

b) Process flow diagram ... Machine codes shall also be shown on the diagram.

B. RAW and AUXILIARY MATERIALS

1- From Turkey :

- Types of materials.

- Amount of materials based on annual consumption at CUR = % 100

2- From Domestic Market :

- Types of materials.

- Amount of materials based on annual consumption at CUR = % 100

- Unit Cost of each material.

3- From 3rd Countries :

- Types of materials.

- Amount of materials based on annual consumption at CUR = % 100

- Unit Cost of each material.

C. PRODUCTS

1- Types and amount of product(s)

2- Types and amount of by-products, if any

D. FUEL ELECTRICITY and WATER

a) Fuel : The amount of fuel required for the process shall be determined by energy balances and annual consumptions and unit costs shall be stated.

b) Electricity : State the electricity consumption (kW-hr, MW-hr) and unit cost .

c) Water : State the water consumption in m³ and unit cost.

E. EMPLOYEES

1- Number of employees, their salaries / wages and other costs such as lodgings salvage & production services, medical care etc. during Construction Period,

a) Engineers

b) Workers, qualified, non qualified.

c) Other

1- Number of employees, their salaries / wages and other costs such as lodgings salvage & production services, medical care etc. during Operating Period,

a) Administrative Staff

b) Technical Staff

c) Workers, qualified, non qualified

ANNEX 4

IMPLEMENTATION SCHEDULE OF THE PROJECT

The implementation schedule shall be given in the bar graph form and contain the following information.

- 1- Commencement and termination dates of the investment.
- 2- Dates of start and end of construction & civil works together with durations for each task.
- 3- Dates of start and end for the delivery of machinery and equipment.
- 4- Dates of start and end for the erection of machinery.
- 5- Duration for start-up & test (commissioning)

ANNEX 5

Before filling in the operating income by years table first create the table given below for the full (CUR = %100) capacity. Then, multiply the full capacity values by CURs stated for each year in the operating income by years table and put in these values.

CUR = %100	Quantity	Unit Price	Total Amount
A. DOMESTIC	:		
Product A	:		
Product B	:		
Product C	:		
Total Domestic Sales	:		
B. EXPORT	:		
Product A	:		
Product B	:		
Product C	:		
Total Export	:		
TOTAL	:		

ANNEX 6

Before filing in the PROFITABILITY ANALYSIS table consider the explanations given below.

A. CASH OUTFLOWS (INVESTMENT COST+ INTEREST DURING CONSTRUCTION)

1- By years excluding working capital.

2- Initial working capital just before the operating period and working capital requirements additional working capital requirement because of the increase in CUR in the operating by years.

B. CASH INFLOWS

1- Total net fund shown in item 13 of table 10

2- Working capital only at the end of the useful life (total of initial working capital + increases for each year)

3- Salvage value (proposed value of investment cost at the end of the useful life) Usually taken as % 1 of the total fixed capital cost (Refer to table 11)

Ek 2 – ULUSLARARASI TİCARİ İŞLEMLERDE RÜŞVETLE MÜCADELE **FİRMA BEYANI**

FİRMA BEYANI

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 252. maddesinin 5. fıkrasının öngördüğü şekilde; yabancı bir ülkede seçilmiş veya atanmış olan, yasama veya idari veya adli bir görevi yürüten kamu kurum veya kuruluşlarının yapılanma şekli ve görev alanı ne olursa olsun, devletler, hükümetler veya diğer uluslararası kamusal örgütler tarafından kurulan uluslararası örgütlerin görevlilerine ve aynı ülkede uluslararası nitelikte görevleri yerine getirenlere, uluslararası ticari işlemler nedeniyle, bir işin yapılması veya yapılmaması veya haksız bir yararın elde edilmesi veya muhafazası amacıyla doğrudan veya dolaylı olarak yarar teklif veya vaat edilmesi veya verilmesinin rüşvet suçu sayıldığını, ayrıca TCK’nun 253. maddesine göre, rüşvet suçunun işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirleri hükmolunacağını da bilerek;

- 1- Türk Eximbank’ın resmi destekli ihracat kredi, garanti ve sigorta programları kapsamındaki faaliyetleri altında gerçekleştirilen mal ve hizmet ihracatı da dahil tüm işlemlerinin uluslararası ticari işlem olduğunu bilerek, Türk Eximbank Ülke Kredi / Garanti Programı kapsamında (ülke adı)’da gerçekleştireceğimiz “.....” (iş / proje adı) ile ilgili olarak, bu işin ya da bu işle ilgili sözleşmenin yapılmasını veya başkalarına yaptırılmamasını teminen veya haksız bir menfaatin elde edilmesi veya muhafazası amacıyla doğrudan veya dolaylı olarak, adı geçen bu yabancı ülkedeki seçilmiş veya atanmış olan, yasama veya idari veya adli bir görevi yürüten kamu kurum veya kuruluşlarının memur veya görevlilerine veya aynı ülkede uluslararası nitelikte görevleri yerine getirenlere, yarar teklif veya vaat etmediğimizi veya vermediğimizi, bundan böyle de vermeyeceğimizi,
- 2- Yukarıdaki beyanımızın gerçeğe aykırı olması halinde bunun TCK Madde 204, 206 ve 207. maddelerine göre ayrıca suç teşkil ettiğini ve ayrıca, gerçeğe aykırı beyanımızın tesbiti halinde Türk Eximbank’ın kredi, garanti ve sigorta programlarından firmamızın veya tarafımızdan temsil edilen firmalardan herhangi birisinin hiçbir şekil ve surette yararlandırılmayacağını bildiğimizi ve bu durumu peşinen kabul ettiğimizi,

gayrikabilirücu olarak beyan, kabul ve taahhüt ederiz.

Firma Ünvan ve Kaşesi
(Yetkili imzalar)

Ek 3 – ÇEVRE BİLGİ FORMU

ÇEVRE BİLGİ FORMU

Projenin Gerçekleştirileceği Ülke :
Projenin Adı / Sektör :
Projenin Bedeli :
Projenin Başlangıç Tarihi :
Projenin Yatırım Süresi (ay) :
Yeni Proje / Tevsi Proje :
Proje işvereni :
Firma adı :
Projenin yaratacağı olumlu ve olumsuz potansiyel çevre etkileri :
Proje tarafları ve rolleri :
Projenin / tesisin büyüklüğü :
Projenin gerçekleştirilme amacı :
Proje mahalline yakın duyarlı alanlar :

(Ad, soyad, ünvan, imza)

Ek 4 - PROJE ÖN BİLGİ FORMU

PROJE ÖN BİLGİ FORMU

I- PROJE BİLGİLERİ

Projenin Adı : Projesi
Projenin Konusu :
Kuruluş Yeri : (Ülke / Şehir)
İşveren :
Yüklenici :
Tahmini Kontrat Tutarı : (ABD Doları / Euro /...)
Sözleşme Türü : (Anahtar teslim vs.)
İşverenin Ortaklık Yapısı : (Kamu / Özel)
Projenin Yatırım Süresi : Ay
Yatırım Tutarı (Tahmini) (milyon ABD Doları / Euro /...)

Finansman Kaynaklar

(milyon ABD Doları / Euro /...)

	Türkiye	Yerel	3. Ülke	TOPLAM
Fiziki Yatırım Tutarı				
İşletme Sermayesi				
Finansman Gideri				
TOPLAM				

Türk Eximbank Finansmanı(*)	
Özkaynak ve/veya Ticari Kredi	
Diğer	
TOPLAM	

(*) Türkiye’den temin edilecek Türk mal ve hizmet tutarının maksimum %85’i olabilecektir.

Teminat Durumu : (Devlet Garanti Mektubu, Banka Teminatı, Escrow Account vs..)

Projenin Yaratacağı

Potansiyel Olumlu ve

Olumsuz Çevre Etkileri

: (Açıklama için Bkz. Çevre Uygulama Esasları)

Proje Mahalline Yakın

Duyarlı Alanlar

: (Açıklama için Bkz. Çevre Uygulama Esasları)

II- AÇIKLAMALAR :

Bu bölümde; firmanın başvurusuna yönelik çalışmaların sürdürülebilmesi için; üstlenilmesi planlanan proje, projenin aşaması, finansman çalışmalarına ilişkin gelişmeler, işveren idare tarafından sağlanacak teminatın türü (varsa diğer finans kuruluşları ve muhtemel finansman koşulları da dahil olmak üzere) hakkında genel bilgi verilmesi beklenmektedir. Ayrıca, işveren idare, ihale türü, aşaması, Türk Yüklenici Firma’nın üstlenmeyi düşündüğü bölüme ilişkin açıklamanın yanısıra işveren idare ile imzalanmış olan, kontrat veya anlaşma olması halinde bunların da referans olarak gösterilmesi gerekmektedir.

**EK – B / TÜRK EXİMBANK’IN YURTDİŐİ MÜTEAHHİTLİK
HİZMETLERİNE YÖNELİK TEMİNAT MEKTUBU PROGRAMI İLE
İLGİLİ FORMLAR**

Ek 5 – NİYET MEKTUBU TALEP FORMU

NİYET MEKTUBU TALEP FORMU

TÜRKİYE İHRACAT KREDİ BANKASI A.Ş.
(TÜRK EXIMBANK)
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA

.././ 200.

Aşağıdaki ve Ek'teki bilgilerin doğruluğunu ve Bankanızın incelenmesine hazır bulunduğunu beyan eder, bu çerçevede Bankanız Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu Programı Uygulama Esasları dahilindeki talebimizi incelenmek üzere bilgilerinize arz ederiz.

İMZALAR

FİRMA YETKİLİ

VE KAŞE

I. FİRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Ticaret Ünvanı :
Kuruluş Tarihi :
Faaliyet Konusu :
Firma Yetkilisi :
Adres (Merkez) :
Telefon / Faks :
Teleks No / E-Posta :
Vergi Dairesi / Vergi No :
Şube ve Temsilcilikleri :
Personel Sayısı :
Bağlı Olduğu Grup :
Ticaret Sicil Gazetesi Bilgileri :
(Kuruluş, Sermaye Artışları, Ünvan Değişikliği vb.)

Açıklama	Tarih	No	Sayfa
.....			
.....			
.....			
.....			

*Firmanın bağlı olduğu bir grup bulunuyorsa, diğer grup firmalarının açık isim ve adreslerinin de ekte liste halinde belirtilmesi gerekmektedir. Firmayı ve bağlı olduğu grubu tanıtıcı faaliyet raporu, broşür v.b. dökümanların ekte gönderilmesi gerekmektedir.

Firma Ortakları ve Ortaklık Payları (%) :

İsim	Ortaklık Payı (%)
.....	
.....	
.....	

Firma İştirakleri :

İsim	İştirak Payı (%)
.....	
.....	
.....	

Yönetim Kurulu ve Üst Düzey Yönetici Yapısı :

İsim	Görevi
.....	
.....	
.....	

Döviz Girdi Tutarı ve Varsa İhracat / İthalat Bilgileri :
(Son üç yıl itibariyle)

		Milyon ABD Doları
200.	200.	200.
.....		
.....		
.....		

Yurt İçinde Tamamlanan ve Devam Etmekte Olan Projeler Hakkında Bilgiler:

Proje Adı	İşveren	Sözleşme Tutarı	Gerçekleşme Dönemi
.....			
.....			
.....			

Yurt Dışında Tamamlanan ve Devam Etmekte Olan Projeler Hakkında Bilgiler :

Proje Adı	İşveren	Sözleşme Tutarı	Gerçekleşme Dönemi
.....			
.....			
.....			

Mali Durum Özeti :
(Son üç yıl itibariyle)

	200.	200.	200.
Kısa Vadeli Ticari Alacaklar			
Diğer Kısa Vadeli Alacaklar			
Stoklar			
Yıllara Yaygın İnşaat Onarım Maliyeti			
Dönen Varlıklar Toplamı			
Duran Varlıklar Toplamı			
Aktif Toplamı			
Finansal Borçlar			
Ticari Borçlar			
Diğer Kısa Vadeli Borçlar			
Alınan Sipariş Avansları			
Yıllara Yaygın İnşaat Onarım Hakedişleri			
Kısa Vadeli Borçlar Toplamı			
Uzun Vadeli Borçlar Toplamı			
Ödenmiş Sermaye			
Yeniden Değerleme Değer Artışı			
Geçmiş Yıllar Kar/Zararı			
Özsermaye			
Net Satışlar			
Brüt Satış Karı veya Zararı			
Finansman Giderleri			
Faaliyet Karı veya Zararı			
Vergi Sonrası Net Dönem Karı (Zararı)			

II. TALEP EDİLEN TEMİNAT MEKTUBUNA İLİŞKİN BİLGİLER

Talep Edilen Teminat
Mektubunun Türü :
(Geçici / Kesin / Avans)
Talep Edilen
Teminat Mektubu Tutarı :
Teminat Mektubu Vadesi :
Teminat Mektubunun Kime
Hitaben Düzenleneceği :
İşveren / İhale Makamının :
Bankası

III. KONTRGARANTİ VERECEK TÜRK BANKASINA İLİŞKİN BİLGİLE

Bankanın Adı :
Şubesi :
Yetkili Kişiler :
Adresi :
Telefon No :
Faks No :

IV. İŞVEREN / İHALE MAKAMINA İLİŞKİN BİLGİLER

Ünvanı :
Statüsü (Kamu / Özel) :
Adresi :
Yetkili Kişiler :
Telefon No :
Faks No :
E-Posta :
Diğer Bilgiler :

V. PROJE HAKKINDA BİLGİLER

Projenin Adı :
İhale / Sözleşme No - Tarihi :
Ülke :

Sözleşme Tutarı	Sözleşmenin Yürürlüğe Giriş Tarihi	İşe Başlama Tarihi	Tamamlanma Süresi
.....			

Projenin Ödeme Koşulları :
(Akreditif / Bono / Kontrat)
Müteahhit Firmanın
Sorumlulukları :
İşveren İhale Makamının :
Sorumlulukları :
İhale Koşulları* :
Proje Hakkında Özet Bilgi ** :

* İhale koşulları, sözleşme, şartname ile diğer bilgi ve belgeler ek olarak verilecektir.

** Yatırım ile inşaat işlerinin başlangıç ve bitiş tarihleri, makina ve ekipmanın sipariş, kabul ve montaj tarihleri, test ve işletmeye alma için gerekli süreler ve tarihleri içeren grafik formunda (Gantt Grafiği) bir uygulama planı (termin cetveli) verilecektir.

Ek 6 – TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ ONAY FORMU

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ ONAY FORMU

TÜRKİYE İHRACAT KREDİ BANKASI A.Ş.
(TÜRK EXIMBANK)
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA

../../ 200.

Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetlerine Yönelik Teminat Mektubu
Programı Uygulama Esasları çerçevesinde
..... firmasının / konsorsiyumunun
..... de (ülke) katılacağı ihalesi ve / veya
üstleneceği taahhüdüne yönelik olmak üzere aşağıda
ayrıntıları verilen projesi uygun bulunmuştur.

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ
YETKİLİ İMZALAR
VE KAŞE

Taahhüt Edilen İşin Adı :
Teminat Mektubunun Kime :
Hitaben Düzenleneceği :
İşveren İhale Makamının :
 Ünvanı :
 Statüsü :
 Adresi :
Proje :
 Adı :
 İhale / Sözleşme No :
 Tarihi :
 Ülke :
 Sözleşme Tutarı :
 Sözleşmenin Yürürlüğü :
 Giriş Tarihi :
 İşe Başlama Tarihi :
 Tamamlanma Süresi :
 İhale Koşulları* :

İşverenin İhale Makamının :
Bankası
Talep Edilen Teminat
Mektubunun Türü :
(Geçici / Kesin / Avans)
Talep Edilen
Teminat Mektubu Tutarı :
Teminat Mektubu Vadesi :

* İhale koşulları, sözleşme, şartname ile diğer bilgi ve belgeler ek olarak verilecektir.

Ek 7 –TÜRK BANKASI NİYET MEKTUBU

**TÜRK EXİMBANK
YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİNE YÖNELİK
TEMİNAT MEKTUBU PROGRAMI
TÜRK BANKASI NİYET MEKTUBU**

İşbu Talep Formu'nda yer alan bilgiler kapsamında; firmasının / konsorsiyumunun 'de (ülke) katılacağı ihalesi ve / veya üstleneceği taahhüdüne yönelik olmak üzere, tarafınızca düzenlenecek geçici / kesin / avans teminat mektubuna ilişkin tutarındaki kontgaranti Bankamızca verilecektir.

**BANKA ADI
ŞUBESİ
YETKİLİ İMZALAR**

EK – C / ANKET FORMU

Ek 8 – ANKET FORMU

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ – FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PROJE VE YAPIM YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**“ULUSLARARASI TÜRK MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ İÇİN
TÜRK EXİMBANK UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ”**

KONULU TEZ ÇALIŞMASI İLE İLGİLİ

ANKET FORMU

Amaç

Anket formu ile uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri ile ilgili genel bilgiler, bu hizmetlerin sorunları ve Türk Eximbank’ın bu hizmetlerin desteklenmesindeki önemi, bu hizmetlere yönelik Türk Eximbank’ın kredi / teminat mektubu / sigorta programlarının firmalar tarafından kullanımı, firmaların bu programlara bakış açısı, programlardan yararlanılırken karşılaşılan sorunlar vb. konularında bilgi toplanması amaçlanmıştır.

Kapsam

Anket formu, Türkiye Müteahhitler Birliği üyesi yurtdışında faaliyet gösteren firmalara yönelik olarak hazırlanmıştır.

Yöntem

Anket formu ile toplanacak veriler tamamen istatistiksel amaçlar için toplanmaktadır ve kesinlikle firmalar ve şahıslar ile ilgili bilgiler yayınlanmayacaktır. Toplanan veriler değerlendirilecek ve sonuçlar istatistiksel olarak tez çalışmasında yer alacaktır.

Verilerin değerlendirilmesinden sonra sonuçlar, katılımcı firmalara gönderilecektir.

Katılımınız için teşekkürler.

Saygılarımla,

Emre Ekincek

**ANKETİ CEVAPLAYAN MÜTEAHHİTLİK FİRMASI VE FİRMA
TEMSİLCİSİ İLE İLGİLİ SORULAR**

**A. FİRMA VE ANKETİ CEVAPLAYAN FİRMA TEMSİLCİSİ İLE İLGİLİ
BİLGİLER**

1. FİRMA GENEL BİLGİLERİ

Firmanızın Adı:	
Firma Merkezinin Bulunduğu İl:	
Telefon:	
Web Sayfası:	
Firmanızın Kuruluş Yılı:	

2. ANKETİ CEVAPLAYAN FİRMA TEMSİLCİSİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

GENEL BİLGİLER

Adınız, Soyadınız:	
Doğum Yılıınız:	

EĞİTİM BİLGİLERİ

Doktora (Üniversite, Program):	
Yüksek Lisans (Üniversite, Program):	
Lisans (Üniversite, Bölüm):	

PROFESYONEL ÖZELLİKLER

Firmadaki Pozisyonunuz:	
Firmada Çalıştığınız Departman:	
İnşaat Sektöründe Görev Yaptığınız Süre:	

3. FİRMANIN ULUSLARARASI DENEYİMİ ve ULUSLARARASI HACMİ İLE İLGİLİ BİLGİLERİ

FİRMANIN ULUSLARARASI DENEYİMİ

Firmanızın Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerine Başladığı Yıl:	
Uluslararası Müteahhitlik Hizmetleri Kapsamında Faaliyette Bulunduğunuz Ülkeler:	
Müteahhitlik Hizmetlerinizin Yüzdesel Dağılımı:	Türkiye: % [] Uluslararası: % []
Uluslararası Müteahhitlik Hizmetleri Kapsamında Üstlendiğiniz Proje Tipleri:	
Konut [] Yol / Köprü / Tünel [] Endüstriyel Tesis [] Havaalanı [] Sosyal ve Kültürel Tesis []	Boru Hattı [] İşmerkezi [] Baraj [] Enerji Santrali [] Demiryolu []
	Askeri Tesis [] Petrokimya Tesisi [] İdari Bina [] Diğer [] Diğer []

FİRMANIN ULUSLARARASI HACİM BİLGİLERİ:

İstihdam Edilen Personel Sayısı (2005 yılı içerisinde Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetleri için istihdam edilen personel sayısı):	Türk :	Yabancı Uyraklı:
	50'den az []	50'den az []
	50-200 []	50-200 []
	200-500 []	200-500 []
	500-1000 []	500-1000 []
	1000'den fazla []	1000'den fazla []
2005 Yılına ait Uluslararası Müteahhitlik Hizmetlerinizin İş Hacmi:	1 milyon \$'dan az [] 1 milyon \$- 10 milyon \$ [] 10 milyon \$- 50 milyon \$ [] 50 milyon \$- 100 milyon \$ [] 100 milyon \$'dan fazla []	

Ortalama Her Yıl Girilen Uluslararası İhale Sayısı:	10'dan az	[]
	10-20	[]
	20-30	[]
	30- 40	[]
	40- 50	[]
	50'den fazla	[]
Ortalama Her Yıl Kazanılan Uluslararası İhale Sayısı:	5'den az	[]
	5-10	[]
	10-15	[]
	15- 20	[]
	20'den fazla	[]

B. ULUSLARARASI TÜRK MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ İLE İLGİLİ SORULAR

1. Aşağıdaki Türk müteahhitlik firmalarının yurtdışında faaliyet göstermeye başlamasının sebeplerini önem derecesine göre (1=en önemli ve artan numaralarla önem derecesi azalacak şekilde) numaralandırarak sıralar mısınız? (Seçeneklere ekleme yapabilirsiniz)

- [] Döviz avantajı
- [] Kar transferi kolaylığı
- [] Yurtiçinde değişken enflasyon
- [] Yurtiçi talep yetersizliği
- [] Yurtiçindeki ekonomik istikrarsızlık
- [] Yurtdışı işlerin kar marjının yüksek olması
- [] Diğer.....
- [] Diğer.....

2. Firmanızın halen yurtdışında faaliyet göstermesinin sebepleri aşağıdakilerden hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- [] Yurtdışında faaliyet gösterilen pazarlarda, rekabetçi üstünlüğün sağlanmış olması
- [] Döviz avantajı
- [] Kar transferi kolaylığı
- [] Yurtiçi talep yetersizliği
- [] Yurtiçindeki ekonomik istikrarsızlık
- [] Yurtdışı işlerin kar marjının yüksek olması
- [] Diğer.....
- [] Diğer.....

3. Önümüzdeki yıllar için uluslararası müteahhitlik hizmetlerinizle ilgili firma kararlarınız nedir?

- [] Ulusal inşaat sektörüne ağırlık verilecektir
- [] Uluslararası inşaat sektörüne ağırlık verilecektir
- [] Hem ulusal, hem uluslararası inşaat sektöründe karşılaşılan bütün fırsatlar değerlendirilmeye çalışılacaktır

4. Uluslararası müteahhitlik hizmetlerinin Türk Ekonomisi'ne katkısı bakımından aşağıdaki seçenekleri önem derecesine göre (1=en önemli ve artan numaralarla önem derecesi azalacak şekilde) numaralandırarak sıralar mısınız? (Seçeneklere ekleme yapabilirsiniz)

- ☐ İstihdam yaratır
- ☐ Türkiye'ye döviz girdisi sağlar
- ☐ İhracata katkıda bulunur
- ☐ Bankacılık sektörünün gelişmesine yol açmaktadır
- ☐ Teknolojik bilgi ve birikimi sağlar
- ☐ Ülkenin uluslar arası ilişkilerine katkıda bulunur
- ☐ Türk uzmanlarının ve işçilerinin eğitim ve deneyimlerine katkıda bulunur
- ☐ Diğer.....
- ☐ Diğer.....

5. Aşağıda yazan uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine ait sorunları önem derecesine göre (1=en önemli ve artan numaralarla önem derecesi azalacak şekilde) numaralandırarak sıralar mısınız? (Seçeneklere ekleme yapabilirsiniz)

- ☐ Uluslararası Türk müteahhitlik firmalarının kredi temini sorunu
- ☐ Uluslararası Türk müteahhitlik firmalarının garanti (teminat mektubu) sorunu
- ☐ Uluslararası Türk müteahhitlik firmalarının sigorta sorunları
- ☐ Devlet desteği ve teşvikinin bazı sektörlerde sağlanan teşvikler yanında yetersiz olması
- ☐ Yurtdışında Türk işçi çalıştırılması
- ☐ Yurtdışında niteliksiz, kalitesiz iş yapan Türk müteahhitlik firmaların neden olduğu imaj kaybı
- ☐ Uluslararası pazarlarda aşırı rekabet ortamı
- ☐ Diğer.....
- ☐ Diğer.....

C. TÜRK EXİMBANK İLE İLGİLİ SORULAR

1. Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin kredi temini sorununun çözümüne yönelik olarak çalıştığınız kurumları, kullanım sıklığına göre (1=en sık ve artan numaralarla sıklık derecesi azalacak şekilde) numaralandırarak sıralar mısınız?

- ☐ Türk Eximbank
- ☐ Başka ülkelere ait Eximbank
- ☐ Türk özel bankalar
- ☐ Başka ülkelere ait bankalar
- ☐ Uluslararası kuruluşlar (Dünya Bankası, İslam Kalkınma Bankası vb.)

2. Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin garanti (teminat mektubu) sorununun çözümüne yönelik olarak çalıştığınız kurumları, kullanım sıklığına göre (1=en sık ve artan numaralarla sıklık derecesi azalacak şekilde) numaralandırarak sıralar mısınız?

- ☐ Türk Eximbank
- ☐ Türk özel bankalar
- ☐ Başka ülkelere ait bankalar

3. Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerinin sigorta sorununun çözümüne yönelik olarak çalıştığınız kurumları, kullanım sıklığına göre (1=en sık ve artan numaralarla sıklık derecesi azalacak şekilde) numaralandırarak sıralar mısınız?

☐ Türk Eximbank

☐ Türk sigorta şirketleri

☐ Sigorta hizmeti veren başka ülkelere ait şirketler

4. Herhangi bir yabancı ülkeye ait Eximbank kredi / garanti(teminat mektubu) / sigorta programlarından birini firmanız kullanmış mıdır?

☐ Evet

☐ Hayır (Soru 6 geçiniz)

5. Herhangi bir yabancı ülkeye ait Eximbank'tan kullandığınız program / programlar nedir / nelerdir?

a)Kredisi

b)Garanti programı (Teminat mektubu)

c)Sigorta Programı

6. Türk Eximbank'ın kredi / garanti (teminat mektubu) / sigorta programlarından birini firmanız kullanmış mıdır ?

☐ Evet

☐ Hayır (Soru 9 geçiniz)

7. Türk Eximbank' tan firmanızın kullanmış olduğu program / programlar nedir / nelerdir?

a)Kredisi

b)Garanti programı (Teminat mektubu)

c)Sigorta Programı

8. Türk Eximbank'tan kullandığınız program sürecinde karşılaştığınız zorluklar nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

☐ Bürokraside karşılaşılan zorluklar

☐ Sürecin karmaşıklığı

☐ Türk Eximbank'ın programlarının maliyetinin fazla olması

☐ Diğer.....

☐ Diğer.....

9. Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerine yönelik günümüzdeki mevcut (yürürlükteki) kredi, garanti (teminat mektubu) ve sigorta programlarının, uluslararası Türk müteahhitlik hizmetlerinin desteklenmesindeki önemini nasıl değerlendiriyorsunuz?

☐ Çok önemsiz

☐ Önemsiz

☐ Az Önemli

☐ Önemli

☐ Çok Önemli

10. Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri'ne yönelik programlarını yeterli buluyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

11. Türk Eximbank'ın uluslararası Türk müteahhitlik hizmetleri'ne yönelik mevcut programların dışında, ek olarak olması gereken programlar nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Acil Yardım Kredisi
- ☐ Teknik Müşavirlik Kredisi
- ☐ Proje Kredisi (Proje Finansmanı)
- ☐ Ticari Risk Sigortası
- ☐ Politik Risk Sigortası
- ☐ Diğer.....
- ☐ Diğer.....

12. Türk Eximbank'ın kredi / garanti(teminat mektubu) / sigorta programlarından birini kullanmama nedenleriniz nelerdir?

- ☐ Firmanızın herhangi bir zamandaki ihtiyacı ile ilgili Türk Eximbank programından, bahsi geçen zamanda daha uygun koşullarda başka bir kuruluşa ait program bulunması
- ☐ Herhangi bir program için Türk Eximbank'a başvuru yapıp, ret cevabı alınması
- ☐ Türk Eximbank programları hakkında yeterli bilgilere sahip olmayışınız veya yeterli bilgiye ihtiyaç duyduğunuz anda ulaşamamanız
- ☐ Diğer.....
- ☐ Diğer.....

13. Türk Eximbank'ın Uluslararası Türk Müteahhitlik Hizmetlerine daha fazla destek olabilmesi için önerileriniz nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Kredi programlarının kullanımı ile ilgili bürokratik ve diğer zorlukların en aza indirilmesi
- ☐ Kredi maliyetlerinin azaltılması
- ☐ Geçmişte belirli ülkelere uygulanan kredi programlarının, bütün ülkeleri kapsayacak şekilde genişletilerek tekrar uygulamaya konulması
- ☐ Gerekli kaynağın devlet tarafından sağlanması ile yeni kredi programların uygulamaya konulması
- ☐ Garanti (teminat mektubu) programının kullanımı ile ilgili bürokratik ve diğer zorlukların en aza indirilmesi
- ☐ Teminat mektubu maliyetinin düşürülmesi
- ☐ Ticari ve politik risk konusunda programlar uygulamaya konulması
- ☐ Türk Eximbank'ın kredi, garanti (teminat mektubu) faaliyetlerinden sigorta faaliyetinin ayrılması ve bazı ülkelerde olduğu gibi sigorta için uzmanlaşmış bir devlet kurumunun sigorta faaliyetini yürütmesi
- ☐ Diğer.....
- ☐ Diğer.....

ÖZGEÇMİŞ

1979 yılında Eskişehir’de doğdu. Lise öğrenimi 1995 yılında Eskişehir Fatih Fen Lisesi’nde tamamladı. 1996 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümüne girdi. Aynı öğretim yılında, İTÜ Yabancı Diller Yüksek Okulunda İngilizce Hazırlık Programını bitirdi. 2001 yılında İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünden mezun oldu. 2002 yılında İTÜ Mimarlık Ana Bilim Dalı Proje ve Yapım Yönetimi Yüksek Lisans Programına yüksek lisans öğrencisi olarak girdi.